

עֲלִיּוֹנִים שָׁשׁוּ וְתַחֲתוֹנִים עָלְזוּ בְּקַבֵּלַת תּוֹרַת מַסִּינִי

גליון
חג

המבחר

גליון 107 | שנה ד' | חג השבועות - פרשת נשא | ה' סיון תשפ"ו

זמני יו"ט ושבת

עיר	כניסת חג	כניסת שבת	יציאת שבת
ירושלים	18:57	18:58	20:15
בני ברק	19:14	19:15	20:17
מודיעין עילית	19:04	19:05	20:16
אשדוד	19:14	19:14	20:17
צפת	19:04	19:05	20:17

ברוכים
הבאים
בשם ד'

נחתם מסעו
ההיסטורי של
מֶרֶן עֲמוֹד הַהוֹרָאָה
הַגִּרִּיעַ אוֹיֶעֱרַבֶּאךְ
שְׁלִיט"א בְּגוּלָה
לִמְעַן מוֹסְדוֹת
הַחִינוּךְ עֲטָה"ק

כִּד יִתְבִּין יִשְׂרָאֵל וְעַסְקִין

תחקיר עומק על מנהג הלימוד
בליל חג השבועות

שיחת חג מרוממת
במעונו של הגאון הגדול
רבי פנחס ברויער שליט"א
ראש ישיבת "כנסת אליהו"

לבעבור נסות אתכם

להגביה מעלת הנפש. והוא א' מאופני הנסיון שביארנו בשם חז"ל ברבה. שהוא כפשתן טוב שמכים אותו הרבה כדי להעלותו ולהשביחו. ומזה בא הנסיון של א"א בשעת עקידה כמו שביארנו בס' בראש' שם. כך בא זה המעמד להגביה נפשם לעמוד בתמצית כחם בשביל קיום התורה בעת הצורך שנדרש למסירת נפש. לא יהיה זה למשא עליהם. כי בגדולת הנפש ימצא לב לזה כמו שעמדו בתמצית כחם בשעת קבלת עשרת הדברות.

עיקר הכוונה במעמד הר סיני, עם כל המתואר בפסוקים, הקולות הלפידים ההר עשן וכו', הוא להגביה את מעלות הנפש וליתע בקרב כלל ישראל עד סוף כל הדורות, את הגבהת נפשם שיעמדו בתמצית כוחם בשביל קיום התורה בעת הצורך שנדרש למסירות נפש ולא יהיה זה למשא עלינו.

כמה עלינו לשנן ולהתחזק בכך, ולהוכיח דווקא בימים אלו את מסירות הנפש המוחלטת בתמצית כוחנו.

מה נואלו אותם שלא רק שהם עצמם לא עומדים בניסיון, עוד גוררים המה בעקבותיהם צעירים ומטעים אותם וצדים אותם ברשתם הנלוזה, המדובר הוא על יוצרי הישיבות התיכוניות השונות, כאשר תחת לקרב את אותם צעירים ולסייע בעדם לעמוד בניסיון ולכנס לעולמה של תורה, הם נהפכים לחוטאים ומחטיאים ומאיימים חלילה להטביע את הספינה ולמוטטה חלילה, ובכך גוררים המה את הנופלים ברשתם לפי חתחתים בדרך אשר כל באיה לא ישובון.

כתב מרנא החיד"א זי"ע (לב דוד פרק ל"א) "יתעורר האדם בימים האלו... להבין התורה לפי מדרגתו, אין ספק דשעתא קיימא ליה, יעשה לו סגולה, יותר ויותר משאר ימי'. ומה גם ליל התקדש חג השבועות, יתלהב האדם ויתעורר מאד כי הזמן גורם קרבת אלוקים. ועת להשליך, אחרי גוו אלילי כספו אשר דבק בהם לאהבה, ורעיונו הלכו שבי, וחשוקיהם כסף, וישם כל מעיניו ועניניו בקניניו, כל היום והלילה עד חצות, ויוציאם בכסף וזהב".

אבל זה קשה מאוד לכבשו בכל פעם ובכל עת ובכל שעה, ואמרו חז"ל שהתורה תבלין ליצה"ר, שע"י התורה יכול וקל לו מאוד להכניעו, וכמו שאמר חז"ל אם פגע בכ מנוול זה משכהו לביהמ"ד.

לכן ביום הביכורים, זמן מתן תורה, עי"ז יכולים אנו להתיש כחו של יצה"ר גם עתה, ולזבחו לכבודו יתברך שמו, לכן צותה תורה 'חמץ תאפינה' - היצה"ר שהוא הוא החמץ - ביכורים יקריבו אותו לה' יתברך שמו, היינו אחר שכבשנו אותו, נתעלה עבודה זו מאוד יותר ממלאכים כאשר ביארנו, והרי יום זה הוא ביכורים וראש לכל העבודה להקב"ה.

נראה להוסיף על כך שלפי זה מובן איפה הכתוב עליונים ששו ותחתונים עליו בקבלת תורה מסיני, כיון שהם הכירו בכך שעבודתה של תורה קיום מצוותיה, יגיעתה ועמלה המובחר והרצוי ביותר לפניו יתברך מתקיים ומתממש דווקא על ידי יצורי מטה.

בפרשת יתרו (שמות כ' י"ד - ט"ו) לאחר פסוקי עשרת הדברות ומעמד הר סיני כתוב הפחד שאחז את כלל ישראל במעמד הנורא: וְכָל-הָעָם רָאִים אֶת-הַקּוֹלֹת וְכִי יִנָּעוּ, וַיַּעֲמֵדוּ מֵרָחֹק וְכִי וּבִתְגֹבַהּ מֹשֶׁה רִבִּינוֹ אָמַר לְכָל יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָעָם, אֵל-תִּירָאוּ, כִּי לְבַעֲבוֹר נִסּוֹת אֶתְכֶם, בָּא הָאֱלֹקִים וכו'.

בביאור הפסוקים, נכתבו דברים מבהילים ביותר ע"י מרנא הנצי"ב מוולאז'ין צוק"ל זי"ל: "כי לבעבור נסות אתכם בא האלהים" גם במעמד הזה ידע הקב"ה שאין זה כחכם באמת אלא רק לנסות אתכם בא בזה המעמד. ופי' נסות כפרש"י לשון גדולה. אבל לא כמו שכתב לגדל אתכם בעולם שיצא לכם שם באומות. ויפה כ' הרמב"ן ע"ז שאינו נכון. דמאין ידעו האומות שכן היה. ובעיקר אינו תכלית כ"כ אלא עיקר הכוונה

לקראת היום הנשגב חגם של תופשי ועמילי התורה נאה לפתוח את הדברים בבאור נפלא אותו מצינו בדברי מרן החתם סופר זי"ע"א. דבריו נסובים על דברי הגמ' שאמרו המלאכים מה לילד אשה בינינו ואמר הקב"ה אחוז בכסא כבודי והחזר להם תשובה כלום יצה"ר יש ביניכם (שבת פח:).

בתורה יש את כל העולמות מהעליונים ועד התחתונים, וכל אחד מבין ומשיג מה ששייך לעולמו, ומלאכי השרת משיגים רק את החלק של עולם המלאכים, משא"כ האדם שנשמתו לעילא ולעילא וגופו למטה, נמצא שמשגי הכל, וזה 'אחוז בכסא כבודי', היינו אחוז בעולם הגבוה ביותר - וגם החזר להם תשובה דכלום יצה"ר יש ביניכם, כי אינכם משיגים עולם התחתון, ואנחנו משיגים עליון ותחתון.

וכל זה מרומז בברכות התורה. בברכה ראשונה 'אשר בחר בנו מכל העמים', היינו ילודי אשה מילודי אשה, 'ונתן לנו את תורתו' היינו חמדה גנוזה, ובה קושי' מלאכי השרת - איך קיבלנו אותה תורה גנוזה. ובברכה אחרונה מתרצים 'אשר נתן לנו תורת אמת' הוא מעשה מרכבה וסודות עליונים שזה נקרא תורת אמת, ומאידך 'חיי עולם' עולם הזה 'נטע בתוכנו', שלנו יש שייכות להשגת התורה איך שמתפרשת בחיי עוה"ז, ע"כ ראוינו לנו.

על כך אנו מודים ומשבחים, ובדין הוא שאנו זוכים לקבל את התורה.

בספר שיר מעון ביאר עניין נוסף המשתייך לכך.

ידוע שעבודת המלאכים להקב"ה הוא בקדושה ובטהרה מאוד, אבל דבר זה קל להם מאוד, כי אין להם יצה"ר, רק הם מתאווים לעבוד להקב"ה, וכמו שאומרים בברכת יוצר אור 'עולם עומדים ברום עולם וכו' וכולם מקבלים עליהם עול מלכות שמים וכו'.

אבל האדם הוא שונה בתכלית, מוטבע בו יצה"ר, ובכל מעשיו והליכותיו וכל עניניו היצר סוכן בו ומתאמץ להחטיאו, אבל אם כובש אותו לעבודת הקב"ה הוא ענין גדול, ועבודה יותר גדולה מהמלאכים, שזובח את יצרו להקב"ה, וכמו שדרשו חז"ל "זובח תודה יכבדני - כל הזובח יצרו כאילו הקריב תודה" (סנהדרין מ"ג:).

מו"ל: מד תקשורת | עורך: יחיאל גוטליב
עריכה לשונית: י. פלסנר השבחת טקסט
טל' המערכת: 02-3132154

שלוחה 1 - מחלקת פרסום | מייל: APS023132154@gmail.com
שלוחה 2 - מחלקת תוכן | מייל: AT023132154@gmail.com
שלוחה 3 - וועדה רוחנית | מייל: AVR023132154@gmail.com

© כל הזכויות שמורות • בהוראת מרן עמוד ההוראה שליט"א: המגזין טעון גניזה

המבחר

מגזין איכות של שעת קורת רוח בהווה תורתית
מבט מובחר על סדר יומה של היהדות הנאמנה
כותרות נבחרות בהשקפת התורה
להתענג בתענוגים באספקלריה מובחרת
לבחור בתורה, להתחבר לעולמה

שווי גרם סכף

לפי מחיר הבורסה 6.94 ש"ח - לפי מחיר התנויות 9.50 ש"ח

שווי הפרטה

לפי מחיר הבורסה 17.36 אג' - לפי מחיר התנויות 23.76 אג'

101 גרם לפדין הבן

לפי מחיר התנויות 959.88 ש"ח

שערי הכסף ההלכתיים

03000000000000000000

וירחם לחלמיזד חכם עני ועניז

בערב חג כותן תודתינו מקיימים את סגולת
הגד"ח פלאג"י בצדקה המוודדת ביותר
ותורמים כ"קופת הצדקה המרכזית"

לכל הפחות

שח

104

מזבית חג השבועות שע"י "קופת הצדקה המרכזית"

הרבנים המקבלים
באזור מגוריי.

העברה בנקאית
מוטב: קופת הצדקה המרכזית
בנק 17 סניף 745 . מ.ח. 122460

*3957

תשפ"ד

האם לשי' הרמב"ם יש מקרים שתהיה עדיפות ללמוד פחות שעות בכדי לקיים את קביעותו בתורה

אז לא תמוש התורה ממנו, ולכן נוקט הרמב"ם שחייב כ"א "לקבוע" זמן לת"ת, דכדי להיות אומן בעי ללימוד קבוע בכל יום המחבר את האדם לאומנתו.

ואם כנים הדברים תצא נפק"מ בנידון שפתחנו בו, דלפי השו"ע הגר"א וביאור האו"ש ברמב"ם עדיף שילמד ג' ימים ובכך ירויח הרבה ת"ת ול"א לן שלא ילמד יום א' כלל, אבל לביאורינו בשי' הרמב"ם אם ילמד האדם י"ח שעות שלשה ימים רצופים ולאחר מכן יבטל לגמרי מהתורה אפי' לילה א' כבר אין תורתו "אומנתו", מכיון שהקשר בין האדם לתורה חייב להיות רצוף כמ"ש התוס' ש"מהרהר בה כל שעה" וכדכתב הרמב"ם "לקבוע", ולכן לצד זה יתכן שעדיף שילמד בכל יום ולא יאבד את קביעותו למרות שיפסיד הרבה שעות לימוד, [וכמובן שאין הדברים להלכה כלל אלא לפלפולא בעלמא דהא מהשו"ע משמע שפסק כהגר"א].

וסמך לדבר מצאתי ב"פתחי תשובה" [יו"ד רמז א' ז"ל: "עין בספר משנת חכמים.. שנסתפק במי שיש לו שיעור קבוע ללמוד כל יום איזה דפין ולסיבת איזה אונס נתבטל יום או יומים אי מחויב להשלים ליומא אחרא ללמוד יותר בכל יום כפי יכלתו בכדי להשלים נדרו או נימא דדמי ממש כאילו נדר ביום זה דוקא וכקרבן הקבוע לו זמן דאם עבר יומו בטל קרבנו. הדר פשיט לנפשיה דדוקא בלילה שאחריו חייב להשלים חובת היום ולא ליומא אחרא והוא ז"ל פקפק בזה ודעתו נוטה דחייב להשלים אף ליומא אחרא וצריך ללמוד דבר זה קודם שאר למודו כדי שלא יתרשל ויבא לעבור על נדרו ע"ש", ולכא' אפש"ל שאין הספק בה' נדרים [דא"כ נדון מה דעת בני אדם ככה"ג] אלא בהל' ת"ת שנדרו היה לקיים מצוות ת"ת בשיעור קבוע בכל יום והנידון האם שייך להשלים ביום אחר מצד מצוות ת"ת ויחשב שלמד ביום האתמול, ולכא' הצדדים הם האם החיוב במצוות ת"ת הוא ללמוד כמה שיותר וממילא יתחייב להשלים או דנימא שיש חיוב "לקבוע" בכל יום כקרבן ואין אפשרות להשלים, ויל"ד.

שחרית וערבית ואינו מחויב ללמוד יותר מכך, וב"לחם משנה" [שם] מפרש שמשך הקביעות זמן הינה שעה ביום ושעה בלילה, ועדיין צ"ב מנלן שאי"ז אפילו דקה, וכן צ"ב מדוע בעי דווקא "לקבוע" זמן.

ושי' הגר"א [שנו"א פאה פ"א, לפי מה שביארו הברכ"ש קידושין סי' כז] שמצד חיוב מצוות ת"ת צריך ללמוד בכל רגע שיכול, והשיעור המועט ביותר לא' שאנוס בפרנסתו הוא ק"ש שחרית וערבית, וכצד זה פסקו השו"ע והרמ"א [קנ"ה א'].

ובדעת הרמב"ם גם האו"ש (בתחילת הל' ת"ת) מפרש כהברכ"ש דמעיקר הדין יוצא יד"ח בק"ש ולא נחשב שביטל את המצוה, אך בודאי אם יכול מחויב יותר, אך לכאורה פ' זה דחוק בלשון הרמב"ם, שהרי לא כתב שק"ש שחרית וערבית פוטרת, אלא מחייב "לקבוע" זמן לת"ת בעצם חיוב המצוה, והיה צריך לכתוב שבדיעבד יצא יד"ח בק"ש שחרית וערבית כשאנוס.

ואולי אפש"ל בד' הרמב"ם, עפ"י הגמ' ביומא [לה:]: "עני ועשיר ורשע באין לדין, לעני אומרים לו: מפני מה לא עסקת בתורה", הרי דהשתמשה הגמ' בלשון "עסקת", וצ"ב מדוע נקטה הגמ' דווקא בלשון זה, והנה ידוע ביאור בעלי המוסר בגדר הברכה של "לעסוק בדברי תורה", שהכוונה היא להחשיב את התורה בתור העסק הפרטי של האדם, דכל עסק מעסיק את בעליו גם בשעה שאינו עוסק בו כעת וכמ"ש התוס' בסוטה [כא. בד"ה זה] "סתם ת"ת תורתו אומנתו ועוסק בה ומהרהר כל שעה ואינו הולך ד"א בלא תורה", ולפי"ז אפש"ל שהבין הרמב"ם פשט בפסוק "לא ימוש ספר התורה הזה מפין והגית בו יומם ולילה" שהחיוב הנדרש מכל אדם הוא אינו רק לימוד לשם ידיעת התורה, אלא גם לימוד לשם "אומנות" התורה, שרק אז חשיב שהתורה אינה משה ממנו, וכמו שרופא אינו אחד שרק ידע לרפאות אלא גם עוסק בפועל ברפואה, ה"נ נדרש מכל אחד להיות "אומן" בתורה, דהיינו שיהיה בקרבו חיבור לתורה ברמת החיבור שיש לכל סוחר לאומנתו ורק

יש לדון באדם שאנסוהו בע"כ לעבודת המלך ד' ימים ויש לפניו שני אפשרויות לבחור באיזה עבודה, אפשרות א' שביום הראשון תוך כדי עבודתו יצטרך לבטל מלימוד התורה לגמרי ללא שום אפשרות ללמוד אפילו רגע אחד [ואפי' במחשבה וכגון שהטילו עליו עבודת המלך במקומות המטונפים] במשך כל היום והלילה ולאחר מכן ג' ימים יוכל ללמוד ככל שיחפץ ואפילו יח' שעות, ואפשרות שניה לבחור בעבודה שתאפשר לו ללמוד בכל יום מהד' ימים רק שעה ביום ושעה בלילה ולא יותר אך במשך שאר הזמן יאלץ להתבטל לגמרי ללא יכולת אפי' להרהר בתורה וכו', מה עדיף שיעשה, [ונידונינו הוא רק לפי החכם צבי בסי' קו שלומד שאסור בבית האסורים שיש לו אפשרות לצאת ליום אחד שצריך לבחור את היום שיקיים מצוות גדולות יותר וכגון שבת זכור ולא שבת רגילה, אבל להרידב"ז סי' אלף פז שחולק וס"ל שיצא מיד לכא' בנידונינו יבחר באפשרות שיוכל ללמוד ביום הראשון]. והנה כ' הרמב"ם [ת"ת פ"א ה"ח]: "כל איש מישראל חייב בת"ת בין עני בין עשיר בין שלם בגופו בין בעל יסורין.. אפילו היה עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים.. חייב לקבוע לו זמן לת"ת ביום ובלילה שנאמר והגית בו יומם ולילה".

וצ"ב מדוע נקט הרמב"ם לשון של "אפילו היה עני וכו'", דלכאורה כמו שכל אדם בין עני ובין עשיר חייב בכל המצוות כציצית ותפילין, ה"נ במצוות ת"ת כולם צריכים להיות חייבים בשווה ומדוע בעי לרבותם לחיוב, וכמו"כ מהו הגדר במ"ש הרמב"ם "חייב לקבוע לו זמן".

ובגמ' במנחות [צט:]: ישנם שני שיטות בשיעור זמן החיוב ביום בת"ת, שי' רשב"י שסגי בק"ש שחרית וערבית, ושי' ר' ישמעאל שכל הזמן הכלול ביום ובלילה מחויב בת"ת, ולכאורה צ"ב מהיכן לקח הרמב"ם את השיעור של "לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה", דאי פוסק כר' ישמעאל הרי מחויב ללמוד כל היום והלילה בכל רגע שיכול ולא רק קביעות זמן קצובה, ואי פוסק כרשב"י, מדוע מצריך לקבוע זמן ללימוד והרי ממילא יוצא בק"ש

ערב ר"ח סיון.
כולנו מתפללים על ילדינו
שיהיו עוסקים בתורה כל ימיהם.

האם עשינו מספיק

בשביל שכל בני

הישיבות יזכו להיזת

מלומדי תורתך לשמחה?

איגוד בני התורה הספרדים דואג לצאצאי
כל עמך בית ישראל, עוזר להם לבחור
את הבחירה הנכונה בהסברה, בחיזוק,
בייעוץ ובלווי לאורך כל הדרך.
איתם בעמידתם האיתנה.

תנו לנו את הכח לעמוד לימינו!

לתרומות
התקשרו: **02-99-400-24**

או בנדרים פלוס - איגוד בני התורה הספרדים

איגוד

בני התורה הספרדים
בהכוננת הרבנים וראשי הישיבות שליט"א

בגדרי פטור קטן שנתגייר בשבע מצוות בני נח

לעשות כן, ואנו תובעים אותו על שורש הדבר, אבל לגבי התביעה לבני נח לקיום ז' מצוותיהן, לא תובעים אותם מצד מה שכתוב בתורה שאסור, אלא מצד השכל הפשוט האנושי שעבירות אלו מזיקות לקיום העולם.

ואם כנים הדברים אפשר לומר שהגוי הקטן בן העשר החרף בשכלו - אפשר לתבוע לא לגזול שהרי מבין היטב שהגזל מזיק לקיום העולם ולכן אם יגזול ירג, אבל כשאנו קטן גוי יתגייר אגב אמו ונהפך לישראל, או שהיה במעמד ה"ס וכעת נהיה לישראל קטן, כעת תובעים אותו תביעה הרבה יותר עמוקה המצריכה דעת גדולה הרבה יותר: מדוע עברת עבירה שכתוב בתורה לא לעשותה, והתורה הרי היא זאת שקדמה לעולם ובגלל מה שכתוב בה שאסור לגזול אסור לגזול, וממילא גם החיוב לקיים את המצוות נובע מכך שהתורה קדמה לעולם והעולם נברא על פיה והנהגה הראויה איך להתנהג בעולם דהיינו העבירות והמצוות מבוססות רק על מה שכתוב בה וזה מה שמחייב אותנו לקיימה בקבלתנו מסיני, וזה דעת הרבה יותר עמוקה המצריכה דעת שאינה מספיקה בקטן בן יב' וחיידה ההל"מ שבן יג' כן יכול להבין את העומק הזה, ולמרות שיתכן שקטן חרף מאד יכול להבין גם תביעה זו מ"מ את התביעה הכללית של ז' מצוות בני נח שהם תביעות שכליות פשוטות קבעו כל חד לפום חורפיה, ולכן קטן זה שנתגייר אגב אמו כעת אם יגזול יפטר ממיתה משום שכעת תובעים אותו לא לגזול מסיבה אחרת לגמרי ממה שתבעוהו בהיותו גוי.

מצוות נעלמה כשנתגייר, וכן הסתפק בכל קטן ישראל חרף בשכלו שהיה בזמן מתן תורה שהיה מחויב בז' מצוות וממתן תורה לכא' נפטר מהם, וכ' ליישב דצ"ל שמכאן יש ראייה לשי' הנחל יצחק ועוד שכ' דעפ"י החת"ס הנ"ל כל קטן ישראל החרף בשכלו מחויב בז' המצוות ורק אינו נענש עליהם.

ואולי אפשר ליישב גם לפי השיטות שלמדו שקטן ישראל פטור לגמרי מז' מצוות ולא רק נפטר מעונש, עפ"י היסוד הידוע שיש מרן הגר"ח מברסקי זצ"ל, שכל מה שנצטוונו במצוות ובעבירות וכגון אסור רציחה שבתורה אי"ז משום שזה דבר לא יפה ונגד קיום העולם וכו', שהרי יתכן שלולי ניתנה התורה היתה הרציחה בדווקא קיום העולם [וכמו שמצינו אצל בע"ח שההבע"ח הגדולים והחזקים אוכלים את הקטנים וכך הם מתקיימים], אלא רק מחמת שבתורה כתוב שהרציחה אסורה, והתורה היא הרי "התוכנית האדריכלית" של העולם, שהרי "אסתכל באורייתא וברא עלמא" וממילא כיון שבתורה כ' שהרציחה אסורה, נברא העולם בצורה שהרציחה מזיקה לקיום העולם.

ולפי"ז אפשר ליישב שדברי הגר"ח הם תביעה על כל יהודי שעובר עבירה ואפילו בעבירה של בן אדם לחברו כגניבה ורציחה, מדוע עברת עבירה והרי "כתוב בתורה" לא לעשותה, ולא תובעים אותו מדוע עברת שהרי עבירה זו מזיקה לעולם מצד טבעה, שהרי ביאר לן הגר"ח שמה שמזיקה העבירה לקיום העולם הוא מחמת שנכתב בתורה שלא

בשיעור הגדלות דבן נח מאיזה גיל מתחייב בעונשין בז' מצוותיו כ' בשו"ת חתם סופר [י"ד ח"ב שיז]: "הנה זה לי איזה שנים נשאלתי מרב א' אמ"ש הרמב"ם [מלכים י' ב'] וז"ל ולעולם אין עונשי' מהן לא קטן ולא חרש ולא שוטה לפי שאין בני מצות עכ"ל והוקשה לו הא לעיל [בפ"ט ט'] כ' שלא נתנו השיעורים אלא לישראל לבד, וכבר כ' הרא"ש בתשובה [טז] דזמן גדלות לבת י"ב ולבן י"ג שנה והבאת שערות ושיעורן הכל בכלל שיעורין שנאמרו הל"מ וכיון שאין שיעורין לב"נ מ"ט יפטר הקטן והשבתי דודאי אין שום סברה לענוש לתינוק בן יומו והרי אנוס פטור גם בב"נ... אלא קטן שהגיע לפלגות ראובן גדולי חקרי לב ואפ"ה בישראל הל"מ שאין מעשיו כלום עד שיביא ב' שערות אחר שנותיו ואז אפי' אין שכלו זך שאינו יודע להפלות כל שאינו שוטה שאינו מקרע כסותו הרי הוא גדול לכל דינו ואמנם ב"נ דלא ניתנה להם שיעורי' כל ששכלו שלם כראוי... דמסברו ליה ומסבר הוה גדול ופחות מזה הוא קטן וע"ז כ' רמב"ם שאינו נענש על פיתויי אנוס הוא זה אמת ברור לפע"ד."

וב"הליכות שלמה" [שבועות פ"ב אות יט] מובא שהק' מרן הגרשז"א לפי החת"ס הנ"ל בכל קטן בן נח החרף בשכלו שמחויב עכשיו בז' מצוות ואם היה גזול נהרג, מסתבר שיש לו דעת גם לגבי גרות, ויכול להתגייר אם ירצה, וכעת שנהפך לישראל קטן יצא שיפטר מז' המצוות ואם יגזול יפטר, ולכא' אין שום סיבה שהדעת שהיתה לו בתור ב"נ לכה"פ לגבי הז'

<p>רחל גוטשטיין בה"ר יוחנן הכהן שליט"א סמינר בנות ירושלים בית שמש</p>	<p>צבי עקיבה שלזינגר בה"ר שלמה שליט"א ישיבת רמ"א בית שמש</p>
<p>מאורסים בס"ד, אור לא' סיון תשפ"ו</p>	

<p>יקותיאל זלמן ציינווירט בה"ר דוד אריה שליט"א ישיבת כנסת אליהו ירושלים</p>	<p>נחמה שטיינברג בה"ר דוד שליט"א סמינר בנות ירושלים בית שמש</p>
<p>מאורסים בס"ד, אור לכ"ו אייר תשפ"ו</p>	

<p>שלמה זלמן וורמסר בה"ר יהודה לייב שליט"א ישיבת ברכת כהן רמות, ירושלים</p>	<p>תרצה צורף בה"ר נתן שליט"א סמינר אהל רחל בני ברק</p>
<p>מאורסים בס"ד, אור לג' סיון תשפ"ו</p>	

<p>חיים משה סלובטיצקי בה"ר יעקב מנחם ישיבת פוניבז' בני ברק</p>	<p>נעמי אורדנטליך בה"ר משה סמינר אהל רחל רמות ירושלים</p>
<p>מאורסים בס"ד, אור לג' סיון תשפ"ו</p>	

בית הכנסת המרכזי דקהילת בני התורה רמה ד'

בדרכו של רבינו הגדול מרנא בעל הדרכי שמואל זיע"א
מיסודו של רבינו הגדול מרן הגר"א הכהן דויטש זיע"א
רמה ד' בית שמש

ושם אשה גדולה

אבלים והמומים אנו עד דכדוכה של נפש על שמועה כי באה ונמס כל לב ורפו כל ידיים על
אשר גם כי אזעק ואשווע שתם תפילתי כי עלה המוות בחלונינו בא בארמונותינו
בהסתלקותה בחטף של האשה הצדקנית הדגולה במעשיה והליכותיה חגרה בעוז מותניה
במלאכת הקודש לחינוך בנות ישראל בטהרה להנחילם דרך ישרה בהשקפת התורה ודקדוק
הלכותיה דמות מופת של יראה טהורה והארת פנים מופלאה המעוטרת בעוונת חן ושלימות
המידות בטח בה לב בעלה הגדול ועמדה לימינו במסירות נפש מופלאה למען קהילתינו

אשה יראת ד' היא תתהלל

הרבנית הצדקנית

מרת יפה הייזלר ע"ה

אשת חבר ליבלחט"א מוריניו ורבינו הנערץ העומד על גבינו
בהנהגת קהלינו בחכמה ובתבונה ובמסירות מופלאה להנחיל
תורה ודרכיה להאיר דרך ולסלול נתיבה בדרכי העבודה
ובטהרת השקפתה של תורה הנותן עיניו וליבו למען כל יחיד
ויחיד מבני קהילתינו בנתינת לב ונפש ונהנים ממנו עצה ותושיה

מוריניו הגאון הגדול רבי נפתלי הייזלר שליט"א

אבל יחיד עשי לך קהילת בני התורה רמה ד' אשר הרבנית הצדקנית ע"ה
מסרה נפשה למענה בעמידתה בכל עוז לימין בעלה מוריניו ורבינו שליט"א
במפעלות הקודש בהנהגת קהילתינו ובהיותה דמות מופת אשר הקרינה
מהורה ותפארתה על נשות ובנות הקהילה כתפארת דמותה ובהארת פניה
ובטללי אמריה בכל עת מצוא

גדולה האבירה ואין לה תמורה

כסא דנחמתא מתוך לב מלא צער ויגון נשגב קמיה

מוריניו ורבינו הגאון הגדול שליט"א

העטוף באבל הכבד בשבר על שבר אשר הושברנו, בעל הנחמות הרופא לשבורי לב
ומחבש לעצבותם יחבוש וירפא לאבלו הגדול והנורא ובמהרה יקיצו וירננו שוכני עפר
בבוא לציון גואל במהרה בימינו אכי"ר

בעצרת נידונים על פירות האילן

דברים. ללמדנו שכאשר רוצים לעמוד על טיבם של האילנות - יש לבחון את פירותיהם, וכשרוצים לעמוד על טיבם של הפירות - יש להתבונן באילנותיהם. בעצרת נידונים על הפירות, אבל אם רוצים לעמוד על טיב הפרי, יש לשאת עין לשרשו ולגזעו. כי "מראש צורים אראנו" - אלו האבות, "ומגבעות אשורנו" - אלו האמהות. אנו צאצאים לאבות הקדושים, לדור מקבלי התורה, לדורות מקדשי שם שמים, מוסרי נפש, עתירי מצוות ומעשים טובים, ארזי הלבנון ואדירי התורה. נדע כי מושרשים אנו במושרשתם ואל יבוש המעיין ולא יקצץ האילן, ויהא טעם העץ ופריו שוה, ועוד תשוב העטרה ליושנה ולנזר תפארתה ותמשך שושלת הזהב בכל יפעתה. בט"ו בשבט אמנם נידונים העצים, אך אם תרצה לעמוד על אופיו של העץ - בחון תבחן את הפירות. אם ההורים שולחים את ילדיהם לחינוך תורני מושרש במושרשת ישראל סבא, על טהרת הקודש, ומתחברים לשלשלת הזהב ההולכת ונטוית ממעמד הר סיני ועד ימינו - אות היא שההורים עצמם מחוברים ומושרשים באמונה זכה וברה. הפירות בט"ו בשבט מעידים על העצים ביום חגם. ובחג השבועות כאשר נידונים הפירות, נעטר את בתינו בענפי עצים מוריקים, נעיד על קשרינו עם השורש המפואר של אילן היוחסין של כל יהודי, ונכריז בפה מלא כי שרשרת הדורות נמשכת ותימשך עד ביאת גואל צדק בב"א.

כתב מרנא האריז"ל על ליל חג השבועות "כל מי שבליילה לא ישן כלל עיקר והיה עסוק בתורה, מובטח לו שישלים שנתו ולא יאירע לו שום נזק". ומביא זאת להלכה במשנ"ב סימן תצ"ד א' ע"ש דבריו המעוררים באריכות. מי אינו זקוק לביטוח זה, ומי פתי ויפסיד את סגולות ומעלות יום קדוש זה. הבה אחים ורעים ונתכונן כראוי ליום גדול וקדוש זה, ובהכנתנו נזכה להתעוררות דלעילא שאכן נזכה לעבוד את עבודת היום הגדול כראוי.

ואין עושים כן אצלם. אך מרנן החזו"א והקהלות יעקב זצ"ל, לא הניחו עשב וירק כלל בביהכנ"ס (אע"פ שמרן הקה"י צידד להיתר). וכן מנהג הפרושים והרבה ישיבות קדושות (ואולי אפשר להביא זר פרחים מכובד, ובהם ישמח את בני ביתו וגם יקיים המנהג על הצד היותר טוב). ותמה האדמו"ר מסטמאר, בעל "דברי יואל" זצ"ל, הרי ט"ו בשבט הוא ראש השנה לאילנות וחג השבועות הוא ר"ה לפירות האילן, אי"כ היה ראוי לשטוח אילנות בט"ו בשבט שהוא ר"ה לאילנות, ולאכול פירות בשבועות שהוא ר"ה לפירות האילן, והנה רואים אנו "עולם הפוך" בט"ו בשבט אוכלים פירות ובחג השבועות מקשטים באילנות, הלא דבר הוא?

אך "מנהג ישראל תורה" אף בסדרם של

**ללמדנו שבאשר רוצים
לעמוד על טיבם של
האילנות - יש לבחון את
פירותיהם, ובשרוצים לעמוד
על טיבם של הפירות - יש
להתבונן באילנותיהם.
בעצרת נידונים על הפירות,
אבל אם רוצים לעמוד על
טיב הפרי, יש לשאת עין
לשרשו ולגזעו. כי "מראש
צורים אראנו" - אלו האבות,
"ומגבעות אשורנו" - אלו
האמהות. אנו צאצאים
לאבות הקדושים, לדור
מקבלי התורה, לדורות
מקדשי שם שמים, מוסרי
נפש**

התורה הקדושה ניתנה לפני 3338 שנים, "השמע עם קול אלוקים מדבר מתוך האש", המעמד הגדול שמתואר בפרשת ואתחנן ד' ל"ב, נגמרו חמישים יום, מגיעים ליום הגדול "שאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך".

כידוע, בכל זמן וזמן חוזר הארת אותו זמן מחדש, וביום זה אנו זוכים לחזור למעמד הגדול אשר לא היה כמוהו.

עד כדי כך שרבינו עט"ר מרנא הגרי"ש אלישיב זללה"ה הנהיג בבית מדרשו להזכיר את שמות החולים לרפואה וישועה. שכאשר ניתנה התורה על הר סיני התרפאו כל החולים, ובחג השבועות מתחדשת הסגולה שתהיה רפואה לכל המחלות.

ולכן נקרא בזאת לכל גבאי בתי הכנסיות בכל אתר ואתר להמשיך הנהגה זו שהנהיג מרן זצוק"ל ולא להפסיד הזדמנות פז זו, ויזכירו את שמות החולים והנצרכים לישועה בשעת קריאת עשרת הדברות בקריאת התורה ביום חג השבועות הבעל"ט.

כראיה ליסוד זה מפורסמים דברי הגמ' על האיסור להקיז דם בערב חג השבועות, כיון שקודם מתן תורה יש מזיק בעולם ששמו טבוח אשר מוכן להזיק אם כלל ישראל אינם מקבלים את התורה.

וקשה שהלא כבר קבלנו את התורה, ומדוע נותרה הלכה זו לדורות, אלא רואים מכאן את היסוד הנ"ל שחוזרים כל ההשפעות והסגולות של אותם הימים, ובכל שנה אנו מצווים לקבל את התורה מחדש.

נוהגים לשטוח ענפי אילנות בבתי הכנסת ובבתים (רמ"א סי' תצ"ד, ג) והמשנה ברורה כתב כדי להזכיר מה שאמרו חז"ל שבחג השבועות נידונים על פירות האילן.

רבינו מרנא הגר"א ביטל מנהג זה משום חוקות הגוים. וב"הלכות חג בחג" כתב בשם רבינו הגדול מרן הגריש"א זצ"ל, שהמנהג בארץ ישראל ליתן עשבים וירק בביהכנ"ס עכ"פ, לפי שכהנים אין במקומותינו משום חוקות הגוים, דמצויים אצלנו רק ישמעאלים,

וְאִישׁ אֶת קִדְשׁוֹ לֹא יִהְיֶה אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לַכֹּהֵן לֹא יִהְיֶה
 כ' החפץ חיים (אהבת חסד ח"ג פ"ד) וכ"ז שכתבנו מרומז בס"ח במלות קצרות בס"י תשי"ו ז"ל שמע עצה בחיים וקבל מוסר מאחרים שהרבה ראיתי שציוו בחליים ובני ביתם לא עשו

פניני המוקדא

הרה"ג רבי אליקים קלצקין שליט"א

הכתוב ואמר איש אשר יתן לכהן לו יהיה גם בזה מוסר השכל. והוא. כי מכל הממון שהאדם עמל בעודו בחייו לא ישאר לו מאומה ולא לו יהיה לבסוף ורק אותן הממון אשר פיזר לצדקה וחסד הם אותם שהוא שלו בעצם וכמאמר חז"ל (ב"ב יא) אבותי גנזו אוצרות למטה ואני גנזתי אוצרות למעלה עי"ש וזהו שאמר 'איש אשר יתן לכהן לו יהיה' היינו שאותן המעות הם שלו בעצם, ומה שתפס הכתוב כהן כי בימים הראשונים כל עניני צדקה וחסד היה העיקר עם הכהנים והלוים וכדכתיב השמר לך פן תעזוב את הלוי כל ימך וגו', ומטעם כי כל ישראל היה להם קרקע משא"כ השבט הזה.

ביום פלות משה להקים

וברש"י ולא נאמר ביום הקים מלמד שכל שבעת ימי המלואים היה משה מעמידו ומפרקו ובאותו היום העמידו ולא פרקו. הפנים יפות הק' היאך מקימו הא כל מלאכת המשכן לא דחה שבת. אלא דהרבה לויים היו מקימין אותו, וקיימ"ל (שבת צד:) דשנים שעשוהו פטורין ואין איסור מן התורה, ותו דאין שבות במקדש.

והאדר"ת כתב בספרו זכור לדוד: כן נראה לי דמה שאמרו בירושלמי פ"ק דיומא ובמדרשים שמשנה רבינו ע"ה היה מעמיד ומפרק את המשכן כל שבעת ימי המלואים, דלאו דווקא כל שבעה, דדל מינייהו יום השבת דאין בני המשכן דוחה כדאי' ביבמות (ו.) ובמכילתא פ' ויקהל אלא הואיל והיו שבעת ימי מלואים נקט בזה לשון הרגיל אף שלא היה מפרק ומעמיד רק ששה מהם. ומצאתי להג"ד יעב"ץ בפ' למעמדות ליום השבת כתב בפשיטות שלמשה רבינו ע"ה הותר לבנות ולסתור את המשכן לשעה יעו"ש. ולענ"ד נראה פשוט שלא כדבריו ומש"כ מל' ואתה תדבר אל בני ישראל יעו"ש אין ראייה כלל, ותהלה לקל יתברך אשר האיר עינינו בד"ז לפרש שם דברי המכילתא ע"פ הגה' רבינו מוילנא ז"ל ואכ"מ.

חביב לו מכל דבר שבעולם הוא שעוזבו ביום פטירתו ולא יוליך בידו מאומה שנאמר ולא ירד אחריו כבודו, החבר השני הם הבנים והקרובים שמלוין לאדם עד הקבר ולאחר שנקבר נפרדו מעליו ועזבוהו. החבר השלישי שהליץ בעדו טובה הם התשובה ומע"ט שהולכין עמו בפטירתו להליץ בעדו שנאמר והלך לפניך צדקה. והמלך ששלח אחריו הוא ממ"ה הקב"ה שאין לפניו משוא פנים ולא מקח שוחד ולא ינצל אדם מדינו כ"א בתורה ובמע"ט עכ"ל המדרש. ואמרת' שכל זה רמזה לנו התורה"ק בפרשת נשא דכתיב 'ואיש את קדשיו לו יהיו איש אשר יתן לכהן לו יהיה', והיינו שכל איש ואיש מפעולותיו שעושה לא ישאר לו לבסוף מאומה ורק עניני הקדושה שקיים בגופו בעודו בחייו כגון ציצית ותפילין וכן כל המצוות שקיים בגופו ובדאי נברא מכל מצוה מלאך קדוש שהוא לו לפרקליט המה יהיו לו לנצח אתו בחבורתו ולא כהיצה"ר וכל כוחותיו שהמה נראים לו לאדם לאוהבים ומתחברים עמו לפי שעה ובעת דחקו המה נפרדים מעליו, וביותר מזה שבאמת הם שונאיו והם עולים ומקטרגים עליו ליטול חייו ממנו, ואפילו ב"ב שהם אוהביו באמת ג"כ לא ישארו אתו בתמידות כי יפרדו איש איש למקומו לבסוף אחר שילוהו לבית עולמו ולא יראה אותם נצח עד עת התחיה, ומי יהיה אתו בחברתו תמיד קדשיו שלו המה יהיו אתו בתמידות המה רעיו ואוהביו ופרקליטיו ולהליץ עליו לטובה לפני אדון הכל, וזהו שאמר 'ואיש את קדשיו לו יהיו' וע"כ צריך האדם להרבות אוהבים כאלו בחייו ולהתרועע אתם בתמידות אחרי שהם אוהביו נצח. וסיים עוד

מצותם וזהו שנאמר למען תחכם באחריתך, ואם לא עשה צוואה בעוד כוחותיו בו רק סמוך למיתתו עכ"פ יראה לצות זה בפני עדים. וז"ל שם כשקברו ימי אדם למות יצוה לפני עדים ואפי' לאביו לא יאמין וכ"ש לבניו ולאשתו עכ"ל. והטעם בכ"ז כי הבנים חושבים על אביהם מכיון שכבר מת למה צריך הוא עכשיו לנכסיו, ובאמת לא כן הוא דעכשיו נחוצים המה לו יותר מהם כי על ידיהם יוכל עתה להנצל מכח הדין. ומשלנו במדרש משל לאדם שהיה לו שלשה חברים, האחד אוהבו מאוד השני אוהבו ולא כ"כ השלישי לא היה אוהבו ולא חשבו למאומה, פ"א שלח המלך לקרוא לאותו אדם וסריסי המלך הבהילוהו להביאו לפני המלך והיה זה האדם מתפחד ומתיירא ואומר שמא הלשינוני לפני המלך ויהרגני אין לי טוב כ"א לקרות לחבירי אוהבי אשר בטחה נפשי בו ואוליכנו עמי לפני המלך כדי שיליץ עלי טובה לפני המלך. הלך וקרא אוהבו הראשון שהיה אוהבו יותר מהשני וסיפר לו הענין ולא אבה ללכת עמו ולא השגיח עליו. עזבו והלך בפחי נפש אמר אלך אל החבר השני ואבקש ממנו ללכת עמי לפני המלך, הלך ובקשו אמר לפני המלך לא אכנס עמך אבל אלך עמך לשמורך בדרך מפגעים רעים וכשאגיע לחצר המלך אעזבך ואלך לדרכי, הלך אצל שלישי שלא היה חושבו ללכת וביקש ממנו לילך עמו לפני המלך וסיפר לו כל מה שאירע לו עם שני חביריו. א"ל אל תירא אני אלך עמך ואכנס לפני המלך ואלוץ בעדך עד שתנצל מיד המלך הלך עמו לפני המלך ולמד עליו זכות והצילו מיד המלך, החבר הראשון שהיה אוהבו ביותר הוא הממון שהיה

פנינים קצרים

בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד (דברים לג, ה) על הפך חלק לבם עתה יאשמו (הושע י, ב).

נחשון בן עמינדב למטה יהודה

בחזקוני נחשון בן עמינדב לא נקרא כאן נשיא כדי שלא יתגאה על שהקריב ראשון וכל האחרים נקראו נשיאים לפי שהשפילו עצמם והקריבו אחריו. וכ"כ הבעל הטורים בפ"ג בכולן כתיב "נשיא" חוץ מיהודה שלמוד הוא אותו השבט להקטין את עצמו כדכתיב ישב נא עבדך תחת הנער (בראשית מד לג).

מי שהלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ומת לו מת לא יטמא, ופירוש לאחותו, לאחיו שלו שיצא מידי כרת שמכרית נשמתו.

עגלה על שני הנשיאים

כ' הספורנו לאות אחוה ביניהם אשר בה יהיו ראויים שתשרה שכינה ביניהם כאמרו ויהי

קדש יהיה

כ' החפץ חיים עה"ת 'יהיה' בגימטריא שלושים וסתם נזירות שלושים יום (תענית יז. ומו"ק יט:), מזה אפשר לראות עד כמה גדול כח התורה שאף על גימטריא א' שבתורה שבכתב נערכו ע"י חז"ל כמה דפים במסכת נזיר.

ולאחותו

כ' העמק דבר הפת"ח על האל"ף שלא כדקדוק התיבה דמיבעי להיות ולאחותו וכן הוא בפרשת אמור, ושמעתי מהגאון ר"א משה ג"י האב"ד דק"ק פינסק, דבא ללמד הא דתניא

"וְהַבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְנָתַן לָנוּ תוֹרַת אֱמֶת"

ברוכים הבאים בשם ד'

מאימפריות התורה בארה"ב וקנדה ועד לדרום אמריקה: תם מסע החינוך ההיסטורי

בחינוך ילדי תשב"ר בארה"ק בדרך ישראל סבא. משם יצא מרן שליט"א לארה"ב, כאשר במהלך ימי הביקור עבר עמוד ההוראה שליט"א ממדינה למדינה וקיים ביקורים מיוחדים בביתם של נגידי עולם התורה, על מנת להביא בפניהם את חובת השעה. מרן שליט"א הביע בפניהם של נגידי העם העומדים לימינם של בני התורה, את הכרת הטובה המרובה בשם כלל הציבור הק', ושח בפניהם אודות פריחת ציבור

בראשותו, כמו כן ביקר מרן שליט"א בהיכלי התורה המרכזיים בארה"ב ובדרום אמריקה, כשהוא נושא דברים נלהבים לקראת יום קבלת התורה ולכבודה של תורה, לומדיה ועמליה.

תחילת מסע הקודש

מסעו של מרן עמוד ההוראה שליט"א החל במדינת ברזיל, שם התקבל בביתם של נגידי עם, שבקשו לקחת חלק ושותפות

עמוד ההוראה הגר"ע אויערבאך שליט"א לארה"ק, בתום מסע היסטורי שנמשך למעלה משבועיים ימים מעבר לים, בו פעל מרן שליט"א במסירות עצומה למען המשך העמדתם של מוסדות החינוך עטה"ק בארה"ק, ופנה לנגידי עם על מנת שיטלו חלק ויבואו לעזרת ד' בגיבורים.

במהלך מסעו השתתף מרן שליט"א במספר רב של כינוסי חיוזק והתעוררות שהתקיימו

מאת: דוד סטפנסקי

התרגשות רבה בעולם התורה והחינוך הטהור, עם סיומו של מסע החינוך אשר התקיים על ידי מרן עמוד ההוראה שליט"א בארצות הגולה למען חיוזק מוסדות החינוך על טהרת הקודש בארץ ישראל.

מסע החינוך

ביום שני השבוע שב מרן

נחתם מסעו ההיסטורי של מרן עמוד ההוראה הגר"ע אויערבאך שליט"א בגולה למען מוסדות החינוך עטה"ק

תורה, ע"י הרבנים ובני הקהילה אשר זכו לארח בקהילתם את מרן שליט"א, שניאות להשתתף בתפילה בקהילה.

בימי שהותו של מרן שליט"א בעיר התורה לייקווד, התקבל בשמחה ובכבוד ויקר על ידי ראשי הישיבה הק' שליט"א אשר ששו לרגל בואו של מרן שליט"א. מרן שליט"א קבע את תפילותיו בהיכל הישיבה הק' כאשר אברכים ובחורים רבים ניגשים להקביל בהתרגשות את

שליט"א ראש ישיבת זכרון משה בסאט פלוסברג, וכן הגאון הגדול רבי אריה מלכיאל קוטלר שליט"א והגאון הגדול רבי דוד שוסטל שליט"א מראשי ישיבת 'בית מדרש גבוה' לייקווד.

כבודה של תורה

את תפילותיו קבע מרן שליט"א בקהילות שונות, כאשר בכל מקום שהגיע התקבל בכבוד מלכים כיאה וכראוי לכבודה של

המסע כאשר נבצר מראש ישיבת 'בית מדרש גבוה' לייקווד הגאון הגדול רבי מלכיאל קוטלר שליט"א להצטרף לנסיעה בברזיל בעקבות התערערות היחסים בין ארה"ב לברזיל מה שהצריך פרוצדורה ביוקרטית על מנת להסדיר את כניסת הגאון הגדול שליט"א לגבולות ברזיל, וכך נבצר ממנו להצטרף למרן שליט"א במסעו שם.

בהמשך הצטרף למסע הגאון הגדול רבי אליהו דב וואכטפויגל

בני התורה ומוסדות הקודש בכל מקומות מושבותיהם.

השתתפות גדולי התורה שבארה"ב

בחלק מהמסע הצטרפו גדולי התורה שבארה"ב למאמצי הכבירים של מרן שליט"א ועלו עמו לביתם של נגידי עם בכדי להתרימים ולהבהיר בפניהם את נחיצות וצו השעה. מקרה מצער אירע בתחילת

פני מרן שליט"א. ראשי הישיבה שליט"א בקשו ממרן שליט"א לעמוד לימינו ולפנות בעצמם לנגידי עם שיזילו מכספם עבור מוסדות החינוך.

כיתת את רגליו למען העמדת החינוך הטהור

למרות גילו המופלג, לא חת מרן שליט"א על כבודו וכוחו, ובמסירות עצומה כיתת את רגליו ונסע ממדינה למדינה, כאשר הנסיעות המפרכות גזלו שעות רבות מזמנו העמוס, אותם הקדיש מרן שליט"א למען העמדת החינוך הטהור בארץ ישראל על כנו.

לכל ישראל האיר

במהלך המסע פקדו המוני עמך בית ישראל את בית האכסניא בו שהה מרן שליט"א, כאשר בכל מדינה בה ביקר עמוד ההוראה שליט"א נערכה 'קבלת קהל', כאשר צבאו על דלתות הבית המוני יראי ד' אברכים ובני תשחורת שבקשו לקבל את ברכתו ולזכות לפסקי הלכותיו של מרן עמוד שליט"א בשאלות העומדות על הפרק. גדולי תורה ראשי הישיבות, אדמו"רים ורבני קהילות פקדו במהלך מסעו של מרן שליט"א, אשר העלו על שולחנו שאלות הרות גורל בענייני הישיבות והקהילות ובדברים העומדים על הפרק, כאשר בקשו לקבל את הכרעת התורה. מידי יום לאחר תפילת שחרית יצא מרן שליט"א לשמש כסנדק בבריתות שנערכו ברחבי עיה"ת לייקוד.

סיום המסע ההיסטורי

ימי המסע התארכו מעבר למשוער, כאשר מרן שליט"א אינו חוסך בכל מאמץ וטרחה, ואף נעתר להפצרות להישאר ולהתעכב עוד ועוד ככל הנדרש, אך כאשר התקרבו ובאו שלושת ימי ההגבלה הכריע מרן שליט"א כי יש לסיים את המסע בכדי להתכונן כדבעי לקראת יום מתן תורה. עם שובו של מרן שליט"א לארה"ק ביום שני השבוע, התקיימה קבלת פנים בטרקלין פתאל בנתב"ג, שם המתינו מנהלי מוסדות עטה"ק גדולי תורה וראשי ישיבות שליט"א אשר קיבלו בשמחה את פניו של מרן עמוד ההוראה שליט"א עם שובו לארה"ק, כאשר במקום שוררו שירי הודאה לבורא העולם על רוב חסדיו. ולאחר מכן שב מרן שליט"א אל מעונו שבשכונת בית וגן בירושלים להמשך הרבצת התורה והיראה.

אי שם ביישוב חזון יחזקאל ניצבת לה פנינת החמד המאירה למרחקים בדמותה של הישיבה הגדולה והמפוארה ישיבת "כנסת אליהו" בהם עולים ומתעלים בחורי חמד מטובי בני ירושלים. הישיבה אשר נחשבת לישיבת הדגל בקהילות אנשי ירושלים ועמדה תחת נשיאותו והכוונתו של גאב"ד ירושלים הגאון האדיר רבי יצחק טוביה וייס זצוק"ל מתהדרת בהקניית דרכי הלימוד הישיבתיים והעמדת תלמידים לשם ותהילה תוך הקפדה על הזהות הירושלמית האותנטית וביראת שמים והשקפה טהורה.

בית התלמוד נודע לתהילה ותוך פחות משני עשורים מאז קום הישיבה מפארים בוגריה את היכלי התורה המפוארים ובתוכם מרביצי תורה שונים.

את צוות הישיבה מאיישים מרביצי תורה מופלגים ועל צבאם התמנה לכהן ולעמוד בראשות הישיבה הגאון הגדול רבי פנחס ברויער שליט"א אשר כיהן במשך שנים כגאב"ד וראש ישיבה נערץ בפלטבוש שבארה"ב, מזקני ראשי הישיבות בדורנו ותלמיד חביב לרבותינו הגדולים בהיכל ישיבת פוניבז' המעטירה שם קנה את תורתו ומשנתו בצילם של רבינו הגדול מרן האבי עזרי מרן המשגיח האור יחזקאל ומרן הגר"ש רוזובסקי זצוקללה"ה יחד עם שאר גדולי העולם.

לקראת היום הגדול חגם של תופשי התורה התקבלנו במעונו של הגאון הגדול שליט"א לדלות מכבשונו ומאשר קיבל מרביתו למעלה בקודש דברי הכנה והכוונה הנצרכים לבני דורנו. השיחה במעונו שבירושלים נערכת בשעת ליל מאוחרת, ועד מהרה אנו נשאבים לשיחה קולחת בשפתו המיוחדת והציורית של ראש הישיבה שליט"א אשר מאיר את עינינו בצורה מוחשית, ובדבריו הקולחים והגלהבים מדביק את הנוכחים בכוח הציור ולמול עינינו כמו ניצבים חיים רבותינו מאורי האומה זצוק"ל ומרביצי התורה מנחילים בצורה חיה ומוחשית את דרכה של תורה ועולמה

וְהָיוּ הַדְּבָרִים שְׁמֵחִים פְּנִיתָנָתוֹ מִסִּינִי

וזה חוד עתה לבניך ולבני בניך

שיחת חג מרוממת במעונו של
הגאון הגדול רבי פנחס ברויער שליט"א
ראש ישיבת "כנסת אליהו"

בראשית הדברים אנו מבקשים לפתוח בדברי הכנה יסודיים לקראת יום מתן תורה, מהו היסוד אותו חובת בני דורנו לשים אל מול עיניהם בהכנה הנצרכת לקבלת התורה, ולכל העיסוק המרכזי הממלא את כל הווייתנו הלא הוא עסק התורה הקדושה?

שמעו נא רבותי, פותח הגאון הגדול שליט"א בדברים יסודיים. בכל דור ודור מתמודדים הבחורים עם ניסיונות שונים, וכך דרכו של עולם, היום בדורנו יש ניסיונות רבים, אם זה ניסיונות הזמן ומקורו, וכן ניסיונות הקשורים להווי הסביבה, אם זה תקופת מלחמה וכדומה, וחיי השפע הגשמיים טומנים בחובם ניסיונות שונים ומשונים.

אם בעבר העוני והמחסור הם אלו שהיוו את הניסיונות, כיום בדרך כלל העולם קורץ בניסיונות אחרים של ריבוי הגשמיים. העצה הגדולה ביותר בהתמודדות מול כלל הניסיונות הוא קניית השמחה של תורה והחווייה בתורה.

זכיתי ללמוד ולקנות את משנת התורה בצילו של מור מרן הגר"ש רחובסקי זצוק"ל יחד עם שאר רבותינו גדולי עולם, שיעוריו המופלאים נטבעו בדמינו ונספגו בעצמותינו, ורבים תהו וניסו לעמוד על טיבו של המרכיב תורה הגדול, אשר זכה

הזה.

זו היא ההכנה לקבלת התורה

כתוב "והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה'א בחורב באמור ד' אלי הקהל את העם" (דברים ד' י'), על מה נכתב מצווה זו, מה צריך להודיע ולהעביר לדורות הבאים.

במפרשים פירשו שזה הולך על היראה וכל מה שכתוב על מעמד הר סיני ההר בוער באש וכו', כלומר להעביר את כוח ההתפעלות, לחוש ולהרגיש את מה שהיה באותו מעמד, כך הוא הדבר על השמחה הגדולה שהיתה במעמד זה שהוא תקוות כל העולמות והגשמת מטרת ותכלית הבריאה כולה, באותו היום בו שמחו השמים ותגל הארץ.

ושיגרא דלישנא, כאשר רוצים לפרש את השמחה בדברי תורה אומרים כך, "הדברים שמחים כנתינתם בסיני", התכלית הגדול ביותר והשמחה העצומה בתורה, היא יום שניתנה בו תורה לישראל, זה היום השמח ביותר, והתורה שניתנה ביום הזה היא השמחה הגדולה ביותר שיש בעולם.

כך שקיום מצווה זו של והודעתם לבניך, הכתוב גם על תלמידיו של אדם שתלמידים קרויים בנים, היא בנקודה זו של להעביר ולמסור את החווייה של קבלת התורה, את ה"גילו ברעדה" וכל מה שכתוב על קבלת התורה.

ובזה נמדד כוחו של מוסר התורה, עיקר הנקודה היא לא רק במסירת הדברים עצמם, אלא את החווייה שלהם שהדברי תורה יוטבעו בדמים של התלמידים, והם יתקבלו על ליבם בצורה שהם יהיו חייבים וכל חושיהם יהיו מסורים לדברי התורה.

זוהי ההכנה לקבלת התורה, ליום המיוחד והגדול שאנו עומדים בפתחו.

זה חלקי בכל עמלי, ובכל ימי בשיבה הקדושה משתדל אנוכי להנחיל זאת לתלמידים. כך קיבלנו מרבנותינו וזה מה שראינו. כשאני מעלה בזכרוני את דמותו של רבינו הגדול מרן הרב שך זיע"א, זו הדמות שעולה במוחי, כולו היה שש ושמח על אמריו ית', השמיכל שלו כשהוא דייק איזה דיוק אפילו קטן ביותר בדברי הרמב"ם בהלכות מעילה, באיזה שמחה ואושר הוא חזר על כך בערגה שוב ושוב, וצהל "קין מאהל האב איך נישט געווסט פון דער דיוק", הוא פשוט היה אדם מאושר שחווי חוויות רוחניות.

יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא

בשנות כהונתי באנטוורפן, ראיתי בעלי בתים בהם רבים רציניים שהיו קובעים עיתים לתורה ואף היו בהם למדנים וידענים גדולים, אבל אין שמחתם ואושרם משתווה כלל לאנשים התלמידי חכמים האברכים המופלגים הממיתים עצמם באהלה של תורה, אותם רבבות של אברכים מופלגים המצויים בחסדי שמים בכל קרן רחוב ובכל פינה, איזה שמחה שרויה על פניהם.

אז עלה ברעיוני על הכתוב יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא יותר מכל חיי העולם הזה, ומבארים שהכוונה היא ששעה אחת כזו היא יפה יותר מכל חיי כל האנשים כולם יחד בעולם הזה. זה מדובר על האברכים הללו, אותם המניחים חיי עולם ופחות שקועים בגשמיות, הם קורנים משמחה, כי הם זוכים להרגיש את אותה שעת קורת

שהאדם יותר רוצה ומוכן לקבל את התורה בכל חלקי גופו תשוקותיו ורצונו, כך הוא נעשה יותר כלי קיבול, והתורה יותר מתקבלת אצלו.

איננו מדברים על דברים גבוהים, דבר ראשון והדרישה הבסיסית היא שלא להיות שטוף בגשמיות, אפשר להרגיש אצל האדם האם הוא להוט אחרי דבר גשמי, בואו ונפחית זאת, כל אחד יכול לזהות אצלו את נקודות התורפה, ושם בזמנים הללו ובנקודות האלו בו הוא נמשך לגשמיות או נעשה שטוף בגשמיות, לכל הפחות שינסה למעט בקרבו ולו במעט את התחושות הללו והלהיטות הקיימת, וכך הוא יעשה יותר ויותר זך ונקי ומוכן לקבל את התורה.

הגשמי והרוחני צרות זו לזו

נקודת חידוד נוספת נראה להוסיף על כך, שהסיבה שהגשמיות כל כך מפריעה לתורה היא משום שהתורה הוא הדבר הרוחני והאמיתי ביותר, והיא אמת צרופה זכה וברה, והעולם הגשמי הוא הניגוד הגדול ביותר, העולם הזה הוא עולם השקר, והגשמיות הוא הלכלוך הגדול ביותר שקיים

לו, עד כדי כך שעליו להתפלל שלא יצטרך את הכנסת המעדנים לתוך גופו.

אלו הזוכים לשמחת התורה הם רק אלו הממעיטים קצת משמחת העולם הזה, ואם רוצים באמת לזכות לכתרה של תורה צריך להיות מוכן לוותר ולמעט בהנאות העולם.

וביתר עומק נראה להסביר את זה בצורה שונה קצת, ההנהגה היא כמים הפנים לפנים, בכדי שתוכל לזכות לקבל את התורה אתה צריך לגרום לכך שגם התורה תרצה להתקבל אצלך, יום קבלת התורה הוא גם יום מתן תורה, ושני הצדדים הנותן והמקבל תלויים זה בזה.

הנקודה היא שהאדם ירצה באמת לקבל את התורה ברמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, וככל

ובמקרים רבים לא חושבים שיש חסרון בהנאה גשמית שכביכול אינה באה על חשבון הרוחניות. אך האמת ידועה מה שהביאו בתוספות מדברי התנא דבי אליהו: "דאמרין במדרש עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו" (תוס' כתובות ק"ד.). ומוכרחים אנו לומר שרואים מכך שכל שמחה והנאה בעולם הזה, זה מחליש את ההנאה והשמחה בתורה, שהעולם הזה והעולם הבא צרות זו לזו, והרוחניות והגשמיות סותרות זו את זו.

עיקר שמחתו של האדם עליה להתמקד אך ורק בתכליתו בעולם הזה, והוא התורה. כל צורך אחר מפריע לזה, ועליו ליטול ולהשתמש אך ורק בנצרך

רוח המדוברת הלקוחה מהעולם הבא, ששעה אחת כזו היא יפה יותר מכל שעתם היפות של כל באי העולם גם יחד, ומה יש לדמות או להשוות ביניהם.

כמוצא שלל רב

כיצד הדרך והצורה להטמיע בקרבינו את שמחתה וחדוותה של תורה?

ראשית, כתוב בפסוק "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב" (תהילים קי"ט קס"ב), מה הביאור בדימוי זה של מוצא שלל רב, הלא שלל מוצאים במלחמה, וכי מלחמה זה הדוגמא לשמחה וששון, גם מי שמוצא שלל במלחמה, בדרך כלל מלחמה מלווה בתוגה וטרגדיות שונות, לא זו העת והזמן לשמוח בכך, מדוע זה הדוגמא שדוד המלך מביא לששון באמריו ית'? אך לאחר ההתבוננות נוכל להבין פשרו של דבר.

בדרך הטבע, ובמיוחד בתקופתנו, אנשים נמשכים להנאות הגשמיות, ורוצים עוד קצת הנאות, אני לא מדבר מאלו שאינם בעולמה של תורה, אלא אפילו בתוך עולמנו, עדיין עפריות הטבע מושכת, ויש רצון לסוג של מזה ומזה אל תנח, או על כל פנים אין יותר מידי מודעות למעט בהנאה גשמית,

לעומת התורה, שהלא הוא הביטוי המוחשי והממשי ביותר של עולם השקר, ואם כך הוא מפריע לקבלת התורה, וסותר זאת.

ואלו הדברים הראשונים אותם יעשה האדם וחי בהם, ראשית, שיבין ויבאר בקרבו את תכלית החיים, שילמד מוסר ויתבונן מה תכליתו בעולמה ולאיה כתר עליו לשאוף. ושנית שינסה ולו במעט לפחות לא להיות שטוף בגשמיות, גם מה שאתה צריך ונהנה מהנאות העולם, תמעט את החשק בזה, ותבין יותר שזה הנאה רגעית ומה שאתה עושה הוא רק כדי הצורך ולא מעבר לכך. או אז ייעשה האדם לכלי קיבול הראו לקבל את המתנה היקרה ביותר.

לאור זאת נבוא לבאר את דבריו של דוד המלך ע"ה, "שש אנכי על אמרתך", הדוגמא לכך היא המוצא שלל רב במלחמה, מלחמה זה זמן בו אכן יש טרגדיות והשמחה במציאת השלל מלווה בתוגה נלווית, הוא שמח ושש במציאת השלל ומרוכז כולו במשימתו ובשביית שלל אויבו, למרות שבמציאות ישנם דברים מוכרחים נלווים.

כך שש אנכי על אמרתך, למרות שזה מלווה במלחמת היצר, ואנחנו נמצאים בעולם הזה ובטבע גשמי, ויש צרכים והנאות גשמיות שבהכרח נלוות לששון הזה של אמרתך, ואנחנו מודעים לטרגדיות הנלוות בדמותם של הנאות העולם הזה, אך אנו מתנהגים בהם כמוצא שלל רב

במלחמה, אנחנו ממוקדים בשלל האמיתי ומרוכזים בו, למרות שיש דברים נלווים שאנחנו מוכרחים לעשות, אין לנו ברירה ואנחנו חייבים אכילה ושתייה וכדומה, אבל אנחנו ממוקדים וחיים בצורה הזו של התמקדות בדבר המרכזי והמשימה הגדולה ביותר שהוא לשבות כמה שיותר שלל רב של תורה במלחמה הגדולה הזו שכל אדם עובר בעולם הזה, וכמובן מתוך ששון בזכייה הגדולה הזו.

עשה לך רב וקנה לך חבר

מה היא ההדרכה אותה הראש

ישירה נותן למרביצי התורה כיצד להנחיל את הדברים הנשגבים הללו? רגיל אני לפרש את דברי המשנה "עשה לך רב וקנה לך חבר" (אבות א' ו') שהכוונה היא לאותו אדם, הבחור צריך להרגיש שהרב כל כך קרוב ומבין לליבו שהוא בבחינה הזו כחבר שקנה לעצמו, וכך תהיה היכולת בידי הרב להוכיחו, ודבריו יכנסו באוזניו, ויתקבלו על ליבו. בפועל, הצורה והדרך להנחיל זאת לצעירי הצאן הוא הדוגמא האישית, אם נוכל ולו במעט לחקות את מה שראינו אצל רבותינו, לקבל ולהעניק את אמות המידה והחשיבות לכל סברא ודבר חידוש, נצליח להטמיע את רגשות השמחה והחווייה הרוחנית, ואז נצליח לדבר על ליבם לדבוק בהנאות הגדולות הללו, והוויתור על ההנאות הגשמיות בוא יבואו מאליהם, אם רק יחוש וירגיש באמת את שמחת התורה בזו יבז הוא לכל דבר אחר.

וכמובן יש את הכלים המעשיים הנוספים, הראשון שבהם הוא לחנך על תפילה, אם אין יראה אין חכמה, אני רואה בחורים שלא חינוכו אותם כיצד דרך העומד לפני המלך, לא הרגילו אותם להתפלל בצורה הנכונה, וחייבים לעמוד על זה, ולשים לב לתהלוכותיהם של הצעירים והיחס שלהם לתפילה, זה דבר שמשפיע על כל היום ועל כל הסולם הרוחני של האדם, כמו שידוע מדברי מרנא החזו"א באגרותיו על התורה והתפילה שהם כרוכים ומשולבים זה בזה. ובנוסף, רבותינו הרחיבו בחשיבות לימוד המוסר בהתפעלות, ההתחזקות והקב חומטין לא תמיד נמדד בזמן, זה גם יכול להיות דקות ספורות שמעוררות את האדם ומחזקות את החכמה שקנה. אצלינו בישיבה אנחנו משתדלים לדבר בדברי חיוק ומוסר, חמש דקות בסיום כל שיעור כללי, זו הנהגה מיוחדת שסיגלנו בישיבה, ואנו רואים בזה תועלת רבה, באותם חמש דקות ניתן לתמצת איזה עניין והתעוררות נצרכת מיוחדת, וזה נהיה שעת הכושר להשפיע חכמה ומוסר משולבות ומחוברות זה לזה.

מידת ההכנעה

ברצוני להביע מעט מרחשי ליבי, על גבי במה חשובה זו. מוסיף הגאון הגדול שליט"א ומביט בנו בהפצרה כביכול זקוק הוא לאישור שלנו - הניתן כמובן

וכמובן יש את הכלים המעשיים הנוספים, הראשון שבהם הוא לחנך על תפילה, אם אין יראה אין חכמה, אני רואה בחורים שלא חינוכו אותם כיצד דרך העומד לפני המלך, לא הרגילו אותם להתפלל בצורה

**פותרת לך
קיץ
מחדש...
בנופש אמיתי
ונינוח.**

**סדרת שיעורים יחודית
מאת הגב. ר. גנחובסקי**
סדנא שכולה התפתחות וצמיחה אישית
נוגעת באומנות עדינה במהות החיבור הפנימי
שכ האשה
... בעיקר מחברת הביתה.

**רוגע שלוה וסיפוק
בתהליך מחבר מחדש!**

**לצמח
מבנים**
ר. גנחובסקי, לבית היהודי
סדנאות, כיווי אישי, ייעוץ ורפואה
פסיקה רבני ומסחרית

הרישום לקורס הקיץ הקרוב בעיצומה
לפרטים וברור בשבייך --
ר. גנחובסקי
לברור על המסלול האישי...
050-4144738

**משכנתא טובה נמדדת בחיסכון,
לא רק באישור!!**

אל תסתפקו במה שהבנק נותן. בואו לקבל
את מה שמגיע לכם.

- ניהול משא ומתן מול הבנקים עד להשגת התנאים והרבות הנמוכות ביותר בשוק!
- עמידה בלוחות זמנים לחוצים כי הזמן שלכם הוא כסף.
- שרות וליווי אישי - עד לקבלת המשכנתא.

**הנחה
לציבור
בני התורה**

מחפשים את הטוב ביותר? אני כאן בשבילכם.
התקשרו עכשיו לשיחה ייעוץ ראשונית ללא עלות!

052-7648666
dm0527648666@gmail.com

מיד בחפץ לב.
כל מכרי יעידו על מנהגי שאיני אוהב להיות מן המבקרים והמוכיחים העומדים בשער, להיפך, רואה אני את דברי ר' אלעזר בן ערך מדבריכם שאמר עין טובה זו הדרך שיבור לו האדם, וכך מנהגי תמיד לדבר חיובי ולראות חיובי.

אך אם יורשה להעיר ולעורר על נקודה אותה רואה אני בעוניי לתועלת רבה לבני דורנו, בעניין החסר מאוד בזמנינו, ובמיוחד בקרב צעירים, והוא מידת ההכנעה.

בכך יש ניסיון עצום בימינו, כאשר כל צעיר ובר ב' רב דחד יומא מרגיש מיד באופן טבעי שהוא חכם מחוכם ומלומד גדול, ואכן בכדי ללמוד תורה כמדע וחכמה בעלמא אין זקוקים להכנעה, וגם בעל גאווה גדול יכול להשיג בחכמה זו, אבל בזאת יבחן האדם האם תורתו נלמדת היא בצורה הנכונה כפי שהזכרנו קודם, באופן שהם יחדרו למעיו והוא יהיה שמח בהם והם ימלאו את כל ישותו, לצורך כך עליו להיות כלי קיבול ולהכניע את עצמו לקבלה כראוי. הזמן בו אנו עומדים ועובדים בפועל על הכנעה והתבטלות, הוא בתפילה, כשאנו מתרגלים לעמוד ולהתפלל כעבדא קמיה מריה, ואנו מבקשים ומאמינים במי שהכל שלו, ממילא אנו מכירים באפסיותינו, ובהבליות העולם הזה ומושגיו, וזו הדרך להגיע ולהעפיל לכל המעלות הרמות שהזכרנו.

וברצוני להוסיף שכאשר אני מדבר על ההכנעה החסרה, ועל צורת התפילה הלקויה בקרב צעירים שונים, אני מתכוון גם לפעולות החיצוניות, וכך אנו זוכים לעורר ולעמוד על כך בישיבה המעטירה, יש צורה כיצד נכנסים לבית המדרש, יש הלכות כיצד מתפללים איך כורעים, והכל סובב סביב אותו ציר "ההכנעה".
ומכאן תצא הקריאה לצעירים ולמחנכים כאחד, אנא הקפידו על כך, אם נצליח להנחיל נקודה זו, ולהתחזק בכל היחס לתפילה והגישה אליה, הרי דרכינו סלולה בדרך הנכונה.
ונשוב לראשית דברינו, העיקר הגדול והמקיף את הכל הוא השמחה, והראשון שנתבע לייצג את השמחה הגדולה הוא הרב עצמו, כך יהיה הרב דומה למלאך ד' צבקות ויבקשו תורה מפי.

בשלב זה ראש הישיבה שליט"א מעיף מבט חפז לשעונו, ונחרד לראות כי השיחה התארכה הרבה מעבר למשוער, וכי שעות בודדות נותרו עד לזמן קריאת שמע של שחרית, ולאחר הבעת התנצלותו בענווה ובפשטות המפורסמת, אנו מתבקשים להסתפק בדברים המרוממים שעלו בשיחה המרתקת, ונפרדים בברכת המועד.
הדברים עלו במהרה על הכתב תוך תקווה שלא פגמנו במקחן של ראשונים, ותקווה איתנה שאנו זוכים אכן להיות לשופר נאמן לתורת רבותינו ומשנתם.
פרופ' שְׁבַחַר בֶּהֶם וּבְמִשְׁנָתָם.

מאת יחיאל טרוביץ

זאת התורה לא תהא מוחלפת

1

פעם, וימשיך להוציא לפועל את התוכנית הסינית ארוכת הטווח - הרבה אחרי שהרעש הגדול של עידן טראמפ יהפוך לעוד פרק בספרי ההיסטוריה.

2

אם יורשה, בזעיר אנפין, זה משל.

יש במפגש הניגודים הזה משל עמוק בהרבה, המספר את סיפורה של אומתנו ולתורתנו הקדושה.

כשפותחים את ספרי ההיסטוריה ומביטים לאחור, מגלים שוב ושוב את אותו הדפוס. לאורך אלפיים שנות גלות, ניצבו על במת העולם כוחות כבירים שאיש לא יכול היה לדמיין את גודל זעמם. האימפריה הרומית, על לגיונותיה המשוריינים ומכונות המלחמה המשוכללות שלה, החריבה ערים ושינתה את מפת העולם; היא נראתה כעובדה קיימת שאין לערער עליה. אחריה קמו אימפריות המזרח, ואחריהן מעצמות אירופה הגדולות שניהלו מלחמות דמים קשות, כבשו יבשות והכתיבו חוקים לעמים שלמים.

בכל אותן תקופות, מנהיגי המעצמות הללו נראו כמו שליטי העולם ללא מצרים. הם הטיחו

העולמית תנדוד אל היריבים החדשים שיתייצבו בקדמת הבמה, כוחו של הנשיא המכהן יתחיל להישחק כמקובל בדמוקרטיה.

לעומת השעון המערבי המהיר והקצר, המשטר בבייג'ינג אינו חושב במונחים של קדנציות, אלא במונחים של שושלות והיסטוריה. שי ג'ינפינג, שביסס את מעמדו כמנהיג ללא הגבלת זמן, אינו זקוק לרצות בוחרים, אינו מנהל קמפיין, ואינו מוטרד מחילופי שלטון קרובים. התוכניות האסטרטגיות שהוא מתווה מביטות קדימה אל עבר שנות השלושים והארבעים של המאה הנוכחית.

כאשר מבינים את הניגוד הזה, החיוך המאופק והשקט של שי ג'ינפינג מקבל משמעות אחרת לגמרי. זהו חיכוך של מי שידע שהעוצמה הטראמפית, על כל הדרמה והרעש הנלווים אליה, היא כעין סערה חולפת במערכת שדורשת אתחול מחדש מדי ארבע או שמונה שנים.

בעוד פחות מאלף ימים, כאשר האורות בווינגטון יתחלפו, המדיניות האמריקאית עשויה להשתנות, להתהפך או להמציא את עצמה מחדש תחת מנהיגות אחרת. אך באותו הבוקר בדיוק, שי ג'ינפינג עדיין ישב על כסאו בבייג'ינג, חזק ויציב מאי

הרושם הבלתי נמנע. נשיא סין, שי ג'ינפינג, נראה לצד האורח מווינגטון כמעט כניצב מאופק וכדמות משנית בתוך המופע. אולם, מי שיקלף את שכבת הצבע הבהקת, יסית לרגע את עיניו מהתיעודים ויביט אל עומק התמונה הכוללת, יגלה תמונה הפוכה לחלוטין. תמונה שבה העוצמה האמיתית אינה נמדדת בדמות הצבעונית ככל שתהא, אלא בקצב התקתוק של השעון. פתאום עולה התובנה הפשוטה: העוצמה של טראמפ היא אדירה, אך היא כבולה לשעון חול קשוח ובלתי מתפשר. זהו אינו שעון החול של ארצות הברית או של המערב הדמוקרטי - אלו הרי יישארו מעצמות אדירות גם בעשורים הבאים. זהו שעון החול האישני של דונלד טראמפ. העוצמה הפנומנלית שהוא מציג לעולם כרגע, חסרת המעצורים ונטולת הגבולות, כבולה באופן בלתי נמנע למגבלות הזמן והחוק האמריקאי.

בעוד שנתיים וקצת, הדייר הנוכחי בבית הלבן יצטרך לארוז את חפציו וללכת הביתה. למעשה, הדינמיקה הזו תתחיל הרבה קודם לכן; כבר בעוד חודשים לא רבים, עם יריית הפתיחה של מערכת הבחירות האמריקאית, תשומת הלב

התיעודים שהתגלגלו השבוע מבייג'ינג לרחבי הגלובוס מציגים מציאות של מאזן הכוחות העולמי. בשנייה אחת שמביטים בתמונה, נוצר רושם אוטומטי, משהו שאי אפשר להתווכח איתו: נשיא ארה"ב, משדר תחושה של הבוס של העולם, עם כוח נטול רסן ונטול גבולות. מאחוריו ומצדדיו נפרסת עתודת העוצמה של המערב: פמליה נוצצת של אוליגרכים טכנולוגיים וראשי תאגידי ענק, מאילן מאסק ועד טים קוק, המעניקים למעמד ניחוח של פסגת הון-שלטון גלובלית.

ואולם, בין ההצהרות הדרמטיות על מצרי הורמוז, איומים מרומזים סביב עתידה של טאיוואן ומסרים תקיפים לעבר טהרן, המבט שנלכד בעדשה שואב את המתבונן למסקנה אינסטינקטיבית אחת: כאן עומד מנהיג העולם. ולידו, כמעט בשולי הדומיננטיות הזו, ניצב מארחו. תודעתית, הכל יודעים שמדובר בנשיא סין, שליטה של מעצמת-על חובקת כל; אך באותו רגע הוויזואלי, האמת הסטטיסטית נסוגה מפני הנוכחות - הוא פשוט מחוויר מול טראמפ.

במבט ראשון ושטחי, זהו

של דורנו. רבבות לומדי התורה, האברכים ובני הישיבות, אלו שקמים עם שחר ואלו שנרדמים באישון ליל על דף הגמרא. הם אינם עונים למחרפיהם, אלא מקיימים בגופם ובנפשם 'משפּתָּחִין מַצְעֵרָא דְּלִהוֹן וְעִסְקִין בְּחֻדוֹתָא דִּילִי'. זהו כוחה של שלשלת הזהב. אותו בחור ואברך שממשיך לשקוד בהתמדה ולשורר במתיקות את ניגון הגמרא הק' דור אחר דור, הוא חוליה ברצף שנמשך מסיני ועד עצם היום הזה, דור אחר דור. ומעל לכל הרעש הגדול, מעל לקמפיינים המתזמרים והשנאה, 'קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ' הוא אומֵר לְפִמְלִיא דְּלִיהּ חֲזוּ בְּנֵי חֲבִיבִי' הסערות החולפות יריגעו, השליטים והמשטרים הפוליטיים יתחלפו כמנהגו של עולם, אך השלשלת שמתחילה בהר חורב ועוברת מאב לבן, מדור לדור, תישאר יציבה וקיימת עד ביאת גואל.

אלו הממיתים עצמם באוהלה - דווקא מבני אברהם יצחק ויעקב, שאבותיהם עוד מסרו וחרפו את נפשם על התורה ונותנה. "אוי לנו שכך עלתה בימינו" המושגים הידועים של חז"ל על עוצמת האיבה לתלמידי חכמים, מקבלים פנים חדשות במציאות של ימינו. די להקשיב להבטחות הבחירות, לסיסמאות הרעל הנפלטות מימין ומשמאל, כדי לראות כמה רוע, כמה בוז וכמה שטנה אפשר לירוק על מאות אלפי איש - שאינם מבקשים מותרות, שאינם יושבים ונחים בביתם ברדיפה אחר הבלי העולם הזה, אלא עמלים מבוקר ועד לילה, בדוחק בצער ומאידך בשמחה נוראה, בהוויות דאביי ורבא, כשעל שולחנם לחם צר ומים לחץ - והם הופכים למטרת ההסתה המרכזית. ואל מול כל גלי השנאה הנוטפת הזו, מול הניסיונות החוזרים ונשנים לייצר הרס ופירוד, ניצבים בעוז בני שבט לוי

ברצף: אותו בחור המתרפק על הסטנדר והגמרא. העוצמה הזו מנצחת פעם אחר פעם, היא אינה זקוקה לצבאות, לפמליות נוצצות של ענקי כלכלה או להצהרות דרמטיות בכלי התקשורת. היא פועלת בקצב אחר לחלוטין - קצב של נצחיות. אותה מסורת שנתקלה בגזירותיהם של קיסרי רומא, וששרדה את המלחמות הקשות ביותר שחולל המין האנושי, ממשיכה לצעוד ביציבות מוחלטת גם היום. אלא שההיסטוריה, כך מתברר, אינה נעצרת בין דפי הספרים העתיקים; היא מתגלגלת ומגיעה, פועמת ומדממת, גם אל ימינו אנו. הפעם המשבר אינו מגיע מקיסר רומאי רחוק או מגזירות של שלטון זר, אלא דווקא מבית - מידי אחינו התועים. הלב כואב, איום ונורא להביט בעיניים פקוחות באותה שנאה צרופה שהתפתחה בדור הזה כלפי התורה הקדושה וכלפי

גזירות קשות, נהלו מסעות צלב, הגיעו צבאות ענק וביקשו למחוק את העם היהודי רח"ל. המבט השטחי באותם ימים הראה עוצמה שלטונית מוחלטת מול חולשה פיזית מובהקת של עם מפוזר ומפורד בין העמים. "וְאַף גַּם זֹאת בְּהִיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֲבִיָּהֶם לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים לְכָלֵּתָם" אכן, חוקי הזמן והנצח פעלו גם אז. האימפריות הגדולות ביותר, שעל פיהן נשק דבר, שקעו בזו אחר זו. המלחמות הגדולות שזעזעו את האנושות שינו גבולות, מוטטו שושלות מפוארות והפכו ארמונות פאר לאיי חורבות. השליטים הכל-יכולים זזו מהבמה, הצבאות התפזרו, והרעש הגדול של אותן תקופות הפך לעוד פרק דומם בספרי ההיסטוריה. והנה, אל מול כל אותן סופות, תהפוכות ומלחמות עולם, נותר תמיד אותו המראה הטהור והקדוש, החוצה את הדורות

לע"נ הרה"ג רבי ישראל אליקים בן רבי יצחק שלזינגר זצ"ל

אכילת מאכלי חלב בחג השבועות

אוכלים את מאכלי החלב. ישנם האוכלים מאכלי חלב בסעודת ליל החג. ונפוץ מאד המנהג שאוכלים סעודת מאכלי חלב בקידוש בבוקר לאחר התפילה, ולאחר שינה קצרה בסעודת החג, הם מקיימים את מצוות שמחת החג בבשר וביין. ולרמ"א שהבאנו לעיל מצינו שמדובר בסעודה אחת שאכלו בה חלב ולאחר מכן בשר. כאשר בשביל הבשר היו מביאים לחם אחר, ויצא שהביאו באותה ארוחה שני לחם זה זכר לשתי הלחם שהקריבו בשבועות בבית המקדש. לפי הטעמים האחרים שהבאנו לעיל אין חשיבות כלל מתי אוכלים את מאכלי החלב. היום הרבה נוהגים לאכול ארוחה אחת של בשר וארוחה אחת של חלב (ולא באותה ארוחה). יש המקפידים לאכול בשר דווקא ביום מצד השמחה, שאין שמחה אלא בבשר ויין, אבל מי שמתענג בארוחה חלבית אינו צריך לאכול דווקא בשר.

לכל אחד מהמנהגים יש שאלה לגבי זמני ההמתנה בין בשר לחלב וכן להיפך בין בשר לחלב. יש הנדרשים לזמן המותר שתיה של קפה עם חלב במשך לימוד הלילה, וזה לאחר סעודת החג בשרית, או לזמן ההמתנה הנצרך לאחר אכילת גבינות בקידוש הבוקר לסעודת החג הבשרית.

דין המתנה לחלב לאחר בשר

כמה זמן צריך להמתין והאם יש הבדל בין סוגי המאכלים השונים [כגון בשר, עוף, מרק].

מצינו בשו"ע [יו"ד סימן פ"ט א'] אכל בשר אפילו של חיה ועוף לא יאכל גבינה אחריו עד שישהה שש שעות וכו': הגה: ויש אומרים דאין צריכין להמתין שש שעות רק מיד אם סלק ובירך ברכת המזון מותר על ידי קנוח והדחה וכו' המנהג הפשוט במדינות אלו להמתין אחר אכילת הבשר שעה אחת ואוכלין אחר כך גבינה וכו' ויש מדקדקים להמתין שש שעות אחר אכילת בשר לגבינה וכן נכון לעשות. וכתב השו"ע [סעיף ג'] אכל תבשיל של בשר מותר לאכול אחריו תבשיל של גבינה והנטילה ביניהם אינה אלא וכו' הגה: ושומן של בשר דינו כבשר עצמו (וכו')

בעיקר מהטעם שלמשעה כיום הורגלו שיש תחליפים כאילו, והוראה את חברו אוכל את זה, לא חושב שאוכל בשר עם חלב. (עדין יש הסוברים שאכילת בשר עם תחליף גבינת צהובה אסור, בגלל שאין כל היכר בין התחליף לגבינה הרגילה, וכך נוהגים למעשה בכשרויות המהודרות) בתקופה האחרונה החל להופיע על המדף חלב לכל דבר הנראה חלב, מרגיש חלב, וטעמו חלב, הכול חוץ מכך שאינו חלבי. תהליך היצור הוא בכך שהצליחו ללמוד כיצד חלבון החלב נוצר, וליצור חלבון זהה לחלוטין מחומרים סינטטיים לחלוטין. כאשר דברתי על כך מו"ר מרן הגאב"ד שליט"א סבר שחלב זה שונה בדינו מכל תחליפי החלב הקיימים שכיום לא חוששים להשתמש בהם עם בשר, מאחר שהוא זהה לחלוטין במראה, בטעם, בתכונות, לחלב רגיל. חוזר הדין שאסור להשתמש איתו יחד עם בשר. אבל לדין שתייה בליל חג השבועות לנוהגים לאכול בשר בסעודת ליל חג השבועות, פשיטא שזה מותר כאשר לא שותים ביחד עם הבשר.

לחם חלבי

השו"ע [יו"ד צ"ז סעיף א'] אין לשיין עיסה בחלב שמא יבוא לאוכלה עם בשר ואם לש כל הפת אסור אפילו לאכלה לבדה ואם היה דבר מועט כדי אכילה בבת אחת וכו' הגה: לכן נוהגין ללוש פת עם חלב בחג השבועות וכו' וכתב המנ"ב [סימן תצ"ד ס"ק ט"ו] לכן נהגו לאפות לחם אחד עם חמאה, דאז בוודאי יצטרך להביא לחם אחר לאכול עם בשר ע"כ ולכאורה משמעות דבריו שזה עיקר המנהג שאוכלים בסעודה אחת חלב ואחר כל בשר. וזה עניין אכילת שתי לחם [זכר לשתי הלחם] ועוד מצינו שלא חיישנן שמא יאכל מלחם אחד חלב ובשר. על כן עושים לחם עם חמאה שיצטרך להביא שתי לחם על שולחן הסעודה. אלא שלמעשה אני לא שמעתי שיש מי שנוהג כך למעשה כיום, ולא ברירא לי אמאי.

זמן אכילת מאכלי חלב

קיימים מנהגים שונים על המועד בו

לקראת חג מתן תורתנו, אנו מביאים את פרטי הדינים השונים הקשורים למנהג של אכילת מאכלי חלב בחג מתן תורתנו. כמדי שנה אנו מביאים את הדינים הקשורים למנהג ישראל לאכול מאכלי חלב ביום קדוש זה. וזה כמובא ברמ"א [או"ח תצ"ד ג'] ונוהגין בכמה מקומות לאכול מאכלי חלב ונראה לי הטעם, שהוא כמו שני תבשילין שלוקחים בליל פסח, זכר לפסח וזכר לחגיגה, כן אוכלים מאכל חלב ואחר כך מאכל בשר, וצריכין להביא עמהם שני לחם על השולחן שהוא במקום המזבח, ויש בזה זכרון לשתי הלחם שהיו מקריבין ביום הבכורים.

וישנם עוד כמה טעמים שנאמרו בעניין המנהג לאכול מאכלי חלב בשבועות. יש את הטעם המוכר לכל, שמאחר שנצטוו ישראל באותו יום לאכול בשר רק לאחר שחיטה, ולא היה להם בשר שחוט. ובנוסף גם היו צריכים להכשיר את כל כליהם, על כן הם אכלו מאכלי חלב. בערוך השולחן [שם ה] מביא את הטעם שהתורה נמשלה לחלב ודבש, שנאמר: "דבש וחלב תחת לשונך". ועוד טעמים למנהג זה.

אלא שהטעם שכתב ברמ"א שזה זכר לשני תבשילין ומביאים את שני הלחם ביחד לשולחן וכו' למנהג זה יש לשים לב לכמה נקודות. יש לזכור שלחם שעמד על השולחן בעת שאכלו איתו מאכלי חלב, אין לאכול איתו מאכלי בשר. בנוסף מדברי הרמ"א נשמע שנהגו לאכול באותה ארוחה מאכלי חלב ולאחר מכן (לאחר ניקוי טוב של הפה והידיים והחלפת הכלים והמפה) בשר. ומאחר שמדובר באכילה של בשר מיד לאחר חלב, יש להקפיד שמוצרי החלב הנאכלים לא יהיו כאילו שמחייבים המתנה בין גבינה לבשר.

תחליפי חלב

בשנים האחרונות התחדשו סוגים שונים של תחליפים לחלב ומאכלי חלב, הכוללים משקאות מעדנים ואף גבינות, ורבים נוהגים להשתמש איתם גם בתוך ארוחות עם בשר, ואף עם בשר ממש. וזה

ונהגו עכשיו להחמיר שלא לאכול גבינה אחר תבשיל בשר כמו אחר בשר עצמו ואין לשנות ולפרוץ גדר וכו' מיהו אם אין בשר בתבשיל רק שנתבשל בקדירה של בשר מותר לאכול אחריו גבינה וכו'.

ומצינו בפרי חדש [שם ס"ק ו'] וז"ל "ולענין דינא נקטינן כדברי המחבר שלא לאכול גבינה אחר בשר עד שישהה שש שעות, ומיהו לאו דוקא שש שעות כגון בחורף שהימים קצרים כל שאכל בשר בשחר מותר לאכול גבינה בסעודת הצהרים וכן אם אכל בשר בחצי היום מותר לאכול גבינה בערבית אע"ג דליכא בין אכילה לאכילה אלא כמו ד' שעות בקירוב וזה דבר מוסכם לכ"ע וכו' דהא לשון הגמרא הוא אכילנא אכילנא לסעודתא אחריתא אכילנא, משמע דמסעודה לסעודה ש"ד ולא קמפליג בין ימים קצרים לימים ארוכים אלא משמע כדכת' "ומיהו בסעודה אחת מעיקר הדין לא מצי למיכל גבינה אחר הבשר אף שעברו ו' שעות מאכילת הבשר וכ"כ מהרש"ל ושאר אחרונים. וכן מדוקדק בלשון ס' הזהור וכו'".

הטעם שחייבו להפסיק בין בשר וחלב

חכמים הורו לעשות הפסקה בין אכילת בשר לאכילת חלב משום שלבשר יש טעם חזק וטעמו נותר בפה למשך זמן רב, וכן מחמת החשש שמא יישאר בשר בין השיניים ויתערב עם החלב שיאכל לאחריו. ואם הסיבה היא בגלל טעם הבשר והשאירות שונות בפה, לפיכך יש מהפוסקים שכתבו שאם טעם ופלט מאכל בשרי, ללא בליעה וללא לעיסה, לא צריך להמתין אחריו כלל, משום שהטעם לא נשאר בפה, וגם אין לחשוש לחתיכות שנשארו בין השיניים. על פי זה חולה שמקבל חלב או בשר באינפוזיה, יכול לקבל מזון רפואי בשר/חלב ללא הפסק בניהם.

[במאמר מוסגר - לא פעם נשאלים על ידי חולים על הצורך בהמתנה לאחר בליעת כדורים שמעורב בהם חלב כגון כדורים המכילים לקטוז, והתשובה היא שלמעשה אין צורך להמתין בלקחת את התרופה אחר אכילת בשר מכמה טעמים א. כיוון שהבשר לא נותר בין השיניים ב. טעמו אינו מורגש ג. לקטוז דינו הוא שלא ברור שהוא ודאי חלב].

זמן ההמתנה בין בשר לחלב

גם כיום נוהגים במדינת הולנד, וכן יוצאי הולנד להמתין שעה אחת. ורבים נהגו אצל יוצאי גרמניה וצרפת להמתין שלוש שעות, אולם רובם של יוצאי ארצות אשכנז האחרים, כן נהגו להמתין שש שעות אחר אכילת בשר כפי שכתב הרמ"א במסקנת דבריו. אלא שיש שכתבו שמאחר והרמב"ם כתב

[מאכלות אסורות ט, כח] "כמו שש שעות" על כן גם המקפידים להמתין שש שעות לאחר אכילת בשר, אין צורך בשש שעות שלמות, אלא די להמתין חמש וחצי שעות (רוב שש שעות). ויש שהקלו אף לאכול חלב מיד אחר שהתחילה השעה השישית (לאחר שעברו חמש שעות).

בספר שרשי מנהג אשכנז הביא בשם אחד מתלמידיו של מרן רבי אלעזר מנחם מן שך זצוק"ל ששאלו בדבר משך המתנה בין בשר לחלב; מאחר שמקטנותו הורגל להמתין ג' שעות כמנהג אבותיו שבאשכנז, ועתה חפץ הוא לקבל על עצמו המתנה של ו' שעות. האם ראוי לו לשנות ממנהג אבותיו, והשיבו מרן זצוק"ל "אל לך להחמיר יתר על המקובל לך מאביך" אין לך לשנות ממנהג אבותיך כלל וכלל! וכן מובא משמי דמרן הגרש"ז אורבך זצוק"ל ויש שכתבו בשמו להיפך שראוי לחשוש. וכן משמיה דמרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל מובא שסבר שכן יש מקום להחמיר גם מי שמנהג אבותיו היה שלא להמתין 6 שעות. במשפחתנו ידוע שאאמור"ר זצ"ל בעת שעלה לארץ ישראל מגרמניה בשנת תרצ"ח קיבל על עצמו להמתין כמו שש שעות (כלשון הרמב"ם שלעיל) לא ידוע לנו אם עשה זאת על פי דעתו או שקבל את זה מרבותיו בעת ההיא.

חישוב זמן ההמתנה

נחלקו הפוסקים כיצד מונים את שעות ההמתנה שבין הבשר לחלב: יש שהורו שלא להתחיל סעודה חלבית אם עדיין לא עברו שש שעות מסיום כל סעודת הבשר (כולל הקינוח). ויש הסוברים מסיום אכילת הבשר עצמו. למעשה רוב העולם נהגו למנות את השעות מסיום אכילת הבשר עצמו. ולמנהג זה ודאי מותר להתחיל בסעודה חלבית בתוך שש שעות לסיום אכילת הבשר, ואת המאכלים החלביים עצמם יאכלו רק לאחר שיעברו שש השעות.

דין המתנה לבשר אחר גבינה

שו"ע (יורה דעה סימן פט סעיף ב) "אכל גבינה, מותר לאכול אחריו בשר, מיד, ובלבד שייעין ידיו שלא יהא שום דבר מהגבינה נדבק בהם... וצריך לקנח פיו ולהדיחו. והקינוח הוא שילעוס פת ויקנח בו פיו יפה, וכן בכל דבר שירצה, חוץ מקימחא ותמרי וירקא, לפי שהם נדבקים בחניכים ואין מקנחים יפה. ואחר כך ידיח פיו במים או ביי. במה דברים אמורים, יד בבשר בהמה וחיה. אבל אם בא לאכול בשר עוף, אחר גבינה, אינו צריך לא קינוח ולא נטילה". הגהה: "ויש מחמירין אפילו בבשר אחר גבינה (מרדכי בשם מהר"ם ובי"ב בא"ח סעיף קע"ג), וכן נוהגין שכל שהגבינה קשה אין אוכלין

אחריה אפילו בשר עוף, כמו בגבינה אחר בשר. (וכן הוא בזהור). ויש מקילין. ואין למחות, רק שיעשו קנוח והדחה ונטילת ידיים. מיהו טוב להחמיר. והמשנה ברורה, (סימן תצ"ד, בשער הציון ט"ו), כתב לדינא, דאם אוכל גבינה קשה צריך להפסיק בברכת המזון וימתין שש שעות. וזה ע"פ דברי הרמ"א דלעיל, שטוב להחמיר ולהמתין בין גבינה קשה לבשר כפי שממתינים בין בשר לחלב. וכן כתב בחכמת אדם, שיש להמתין שש שעות בין גבינה קשה לבשר, וכן הביאו לדינא כל שאר גדולי האחרונים. וכך התקבל בכל קהילות ישראל, לקבל חומרה זה לדינא, ושיש להמתין אחר גבינה קשה שש שעות, כשם שממתינים לאחר אכילת בשר לאכילת חלב.

גבינה קשה היא גבינה שתהליך ההבחלה שלה ארוך מאוד, או שבתהליך ההבחלה היא מקבלת טעמים חזקים מאד.

גבינה צהובה שלנו

מדובר בגבינה חצי קשה, שבארץ ישראל נקראת גבינה צהובה. מדובר בגבינה שעוברת תהליך גיבון, הכנסה לתמלחת ולאחר מכן הבחלה של מספר שבועות. ומרקמה דומה במקצת לגבינה קשה המובחלת יותר משישה חודשים. אלא שחוזקה וטעמה אינו חזק כגבינה צהובה העוברת הבחלה ארוכה, או כגבינה שבתהליך היצור מתקבל טעם חזק של ממש.

גבינות מלוחות

גבינות מסוג צפתית ובולגרית. תהליך יצורן של גבינות מלוחות הוא כך: גיבון, הוצאת הנוזלים, למעשה מיד לאחר הגיבון והוצאת הנוזלים היא גבינה לכל דבר) לאחר שקבל את צורת הגבינה, מוכנס למי מלח למספר שעות או אף למספר שבועות. לאחר ההוצאה ממי המלח הגבינה בטעם מלוח ממי הגבינה, גבינה זו אינה עוברת הבחלה כלל. כדי להגיע להכרעה הלכתית ברורה בין סוגי הגבינות, ביצענו בדיקה של הבדל הטעם בין

גבינות קשות לבנות ובולגריות, (הבדיקה נעשתה בחלקה בנוכחות מו"ר מרן הגאב"ד רבי מרדכי גרוס שליט"א יו"ר בד"ץ ועדת מהדריין) ומטרתה היתה- בדיקת הדומיננטיות של טעמי הגבינה השונים. [חשוב לדעת שטעם הגבינה החזק נוצר מתהליך ההבחלה, והרחבנו על זה בעבר]. ומצאנו, שכל הגבינות המלוחות, תהליך הכנתן דומה, וטעמן אינו חזק כלל ואינו משאיר כמעט כל רושם בפה (ולעיתים כלל לא). גם גבינה בולגרית, שבתהליך ההבחלה שלה היא כן נמצאת מספר שבועות בתמלחת מי מלח, מצאנו שהטעם החזק שלה אינו נובע מהבחלת הגבינה עצמה, אלא טעם מי התמלחת, ולכאורה זה כמו גבינה רכה עם תבלינים, שעל אף שטעמה חזק לא יהיה צורך להמתין שש שעות. [וזה לא שכתב בשו"ת שבט הלוי שלא חלק בין גבינה לבנה לגבינה צהובה]. לאור כל אלה נראה, למעשה, וכן הסכים עם הדברים מו"ר מרן הגאב"ד רבי מרדכי גרוס שליט"א שבגבינות מלוחות כגון צפתית ובולגרית, (על גבינת מוצרלה יש לדון), שאין זמן הבחלתן ארוך ואין טעמן העצמי חזק, ודאי אין צורך להמתין שש שעות.

בדין גבינה צהובה שלנו

לפני רבות בשנים [כמדומני בשנת תשל"ט], בעת לימודי בשיבת קול תורה בירושלים, שאלו מספר בחורים ואנוכי ביניהם את ראש הישיבה ופוסק הדור מרן הגר"צ אורבאך זצוק"ל כמה זמן יש להמתין לאחר גבינה צהובה של ימינו. וסיפר לנו אז מרן זצ"ל כיצד בימי צעירותו היו מביאים מצפת לירושלים גבינה קשה כאבן. וכדי לאכול את הגבינה הזו, היו צריכים גרזן כדי לפרוס אותה לחתיכות, ולאחר מכן לגרדה במגרדת (אני לא זוכר האם התייחס גם לעניין הטעם), ואמר לנו "זה נקרא גבינה קשה". אבל הוסיף ואמר, בכל אופן אני כן מחמיר על עצמי לחכות שש שעות לאחר גבינה צהובה שלנו, אבל זה לא מעיקר הדין. ואחר כך ראיתי שכדומה לזה נדפס בשמו גם בקובץ מוריה טבת תשנ"ו. ובעוד מקומות. כמו"כ לפני מספר שנים [כמדומני בשנת תשס"ב] התבקשתי ע"י אחד מבני ביתו של מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל להביא לפניו את תהליך יצור גבינה צהובה (חצי קשה) בת ימינו. ולאחר ששמע את כל הפרטים, השיב ואמר שאכן מצד טעמה החלש של גבינה צהובה, וכן מצד שאינה שווה זמן רב בהבחלה, אין צורך גם מצד המנהג להמתין

שש שעות, אבל בכל אופן נראה לו שכן כדאי להחמיר ולהמתין שש שעות. וידוע שכן השיב בשנים האחרונות לכל השואלים אותו. וזה לא כנדפס בקובץ תשובות [ח"א סימן נ"ח]. ששם הכריע שגבינה צהובה של ימינו, טעמה חזק ויש להמתין מעיקר הדין שש שעות כפי המנהג.

מאידך בספר אורחות רבינו [ממון הקהילות יעקב חלק ג' עמ' ע"ז ס"ק ל"ד] וכן בספר מעשה איש (חלק ה' עמוד כ"ב) מובא משמא דמרן זצוק"ל שאין צורך להמתין כלל לאחר גבינה צהובה [חצי קשה] המצויה אצלנו ודינה כגבינה רכה. ורק גבינה ששהתה שש חודשים דינה כגבינה קשה. וכן מצינו בעוד מהאחרונים שנקטו שגבינות צהובות חצי קשות אין דינם כגבינות קשות.

דין המתנה ביום מתן תורה

יש האומרים שיש דין מיוחד ליום קדוש זה. בספר פסקי תשובה (סימן רפ"ה) כתב: בחג השבועות רציתי לאכול מאכלי חלב אבל לא עברו עוד שש שעות מאכילת בשר ושמעתי אומרים כן בחג השבועות מקילים בזה ושאלתי את רבינו זקני זצ"ל ואמר לי אם ישנת בצהרים יכול אתה לאכול מאכלי חלב, ושמעתי שכן הורה דודי הגה"ק מו"ר דוב ברעיש זצ"ל מביאלא, והתיר לשתות משקה טהע עם חלב בבקר השכם, אף שלא עברו שש שעות מאכילת בשר בערב ובלי ספק קבל כן מאביו רבינו זקני זצ"ל (ס' ויעש אברהם) (סימן נ"א) כולל מנהגים שנהג בהם הגה"ק מוה"ר זצ"ל מטשעכנוב וכו') ומרן הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א כתב (תשובות והנהגות סימן תל"א) וזה טורף דבריו. שהסברה בלהבין את חידושו של הרבי מטשעכנוב זצוק"ל המובאת בספר ויעש אברהם. שהשינה גורמת לעיכול הגבינה כמו שהמתנת שש שעות גורמת. ועיי"ש.

ומשמא דמרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל מובא שאין לסמוך על זה [ששינה מספקת] כאשר אכל גבינה שוודאי צריך להמתין אחריה מעיקר הדין שש שעות כמו שממתינים לאחר אכילת בשר. ועוד שדווקא בשינת לילה אמרו שמזרז את העיכול ולא בשינת יום. אבל הוסיף שלאחר גבינת צהובה שלנו שכל ההרחקה היא מדרך חומרה (כפי שכתבו לעיל), אפשר שודאי ניתן לסמוך לאכול בשר בסעודת יו"ט לאחר השינה ביום.

וכן כתב מו"ר מרן הגאב"ד רבי מרדכי גרוס שליט"א [הדברים נלקחו מתוך שיעורים שנאמרו על ידו. והבנת הדברים באחריות הכותב בלבד] שביום קדוש זה לאחר סעודה חלבית בבוקר החג, והשינה שעושים לאחריה, יש מספר טעמים שניתן

להקל לאכול סעודת יו"ט עם בשר, וזה גם אם לא עברו שש שעות מסעודת הבוקר החלבית. וגם כאשר אכל בשחרית גבינה צהובה שלנו. ואלו טעמים:

כבוד יו"ט - גם לאלו המחמירים בגבינה צהובה שלנו (חצי קשה) להמתין ו' שעות לאחר שאכל גבינה כזו. כאשר הוא לצורך סעודת יו"ט, שאכל ביו"ט גבינה קשה (חצי קשה), יש להקל לאכול בסעודת החג אף בבשר בהמה, כיון שהרמ"א כתבו רק בדרך חומרא, ועל כן יש להקל לצורך מצוה. [מעדני השולחן - טעמי השולחן ס"ק יא, - ועי' פת"ש ס' י' סק"ט משמיה דהבית יעקב ס' צה].

שינה מעכלת - כמו"כ יש להקל גם מהטעם שהובא משמא הספר "ויעש אברהם" ששינה מפיגה את הטעם מאחר שמזרזת את העיכול. נראה שבמקום שזה רק דרך חומרא [גבינה צהובה חצי קשה] ניתן להסתמך על דעה זו. על כן בסעודת היום ביו"ט של שבועות, יש לסמוך על כך באכל גבינה צהובה שלנו בסעודת הבוקר.

גבינה שנתבשלה - ביד יהודא פ"י הקצר [ס"ק ל'] כתב שגבינה קשה שנתבשלה ונתרככה, א"צ להמתין אחריה. וכנראה כוונתו דמשום דהטעם של חשש שנשאר בין השיניים ליכא כאן כיון שנתרכך ולא הוי קשה, ומטעם מושך טעם אפשר דכאן מ"ירי בתבשיל, ושוב גם בזה לא אמרין מושכת טעם כדלקמן, - אבל כל זה דווקא בגבינה שנתבשלה, אבל אם רק נתרככה באופן שמדובר בגבינה ישנה של ו' חדשים, נשאר דין מושך טעם. וכן בספר בבא"ח כתב [שלח סעי' טו] שנוהגים להמתין בגבינה אפילו שלוקה או צלויה, - אבל במקום של בישול או ריכוך שיותר לא ניכר צורת הגבינה יש הסוברים שניתן להקל.

וא"כ בפיצה יש הסוברים שתמיד ניתן להקל, בגלל שלדין בין השיניים פה אין חשש, כיון שמתרככת, ומשום מושך טעם הוי כתבשיל שליכא מושך טעם, שהוא סוג גבינה דיש זמן מיוחד ודרגת החימום המיוחדת לפי טבעיה של הגבינה, ואפשר שגם הבישול הורג הבקטריות הגורמות לטעם החזר שבגבינה, ועתה לא חשיבא לגבינה שעברה ו' חדשים [שולחן הלוי פכ"ב או"א] גם יש הסוברים שאחרי הקפאה של הגבינה לא שייך יותר התיישנות של הגבינה מאחר שהורג את הבקטריות [כתבנו על זה באריכות בעבר].

היוצא לדינא מדבריו, שיש מספר סיבות להקל בסעודת החג בצהרים, כפי שהבאנו לעיל. ובוודאי בגבינה שעברה בישול כגון בגבינה שעל גבי פיצה, מאחר שבבישול נחלש הטעם, או שלא נשאר בין השיניים.

משך נעם יראתך לעם מבקשי רצונך

נשלמות ההכנות ב'ועדה להצלת עולם התורה'
ובארגון 'בני עליה' לקראת 'שבת בני עליה'

נ. ויזל

בשנה זו יתכנסו אי"ה בשב"ק פרשת בהעלותך, בקמפוס מותאם ומפואר שנשכר לצורך כך במרכז הארץ, מתוך הקפדה והתאמה לצרכי נבחרי האומה, בארגון לוגיסטי אדיר בהיקפו, והמקום כולו עובר הכשרה והתאמה מוקפדת ביותר כיאה וכראוי לבני העליה מקדשי ד'.

את העול כולו נושא על שכמו הרה"ג רבי אברהם ארנובסקי שליט"א יו"ר הוועדה להצלת עולם התורה, כאשר הוועדה נושאת גם במיזם ייחודי זה את כל הנטל הכלכלי הכבד מנשא, על שכמה.

בימים אלו מתבקשים הנדיבים בעם להגביר חיילים לחזק ולהרים את השתתפותם בנטל הכלכלי העצום הרובץ על כתפי הוועדה אשר כמצווים ועושים מתבקשים לפעול ולהפעיל בכל צרכי המערכה, ובמיוחד בשנה זו כאשר נוצר הצורך בארגון עצרות ומעמדי ענק, וכן מעמדי תפילות ומחאות שונות, אשר העלות הכספית הנצרכת לכלל פעולות הוועדה להצלת עולם מלבד הפעילות השוטפת, הינה אסטרונומית. לצורך כך מתמסרים רבני הוועדה ופועלים ללא לאות, באמצעים דלים, ומגלגלים הלוואות כספיות, וזאת בכדי להחזיק את המערכה כולה שלא תמוט חלילה.

בשל כך התבקשנו ע"י רבותינו מרגן גדולי ישראל שליט"א להעיר את תשומת הלב לחדש ולחזק את תמיכת הקבע בוועדה להצלת עולם התורה.

לתרומות ניתן לפנות בכל עת למוקד הוועדה - 02-8000611 או בעמדות נדרים פלוס תחת קטגוריית "הקרן להצלת עולם התורה".

הרעיוניים, השקפת התורה הבהירה שלא ניתן לשתף פעולה עם כל דיון אפילו על נגיעה כל שהיא בלב ליבן של ישראל.

במיזם אדיר זה, נוטלים חלק גדולי מרביצי התורה שליט"א, שמדריכים את דרכם של צעירי הצאן העומדים בפתחו של הפרק הגורלי ביותר בחייהם, העליה לשיבה הגדולה, שם יזכו הם לצד שנות קניינם ביישובות הקטנות, להמשיך ביתר שאת את שנות הזריעה לאורך כל ימיהם. בשבת מיוחדת זו, זוכים לשמוע ולקנות בקנייני נצח את דרכה של תורה, לכנס ולהתחבר לעולמה, להתכונן כדבעי על מנת לקבל את הכלים הראויים מתוך המבט הנכון על עתידם ועתידו של עולם התורה, ולשמוע את ההסברה הנצרכת מגדולי מרביצי התורה ומרבני הוועדה להצלת עולם התורה שליט"א כנגד גזירות השמד.

משמעות מיוחדת מקבלת 'שבת בני עליה' תשפ"ו, כאשר בחוץ יהום הסער, ורבים הם המבקשים לעקור את הכל ולפגוע בלב של כלל ישראל, רח"ל היל"ת.

ההכנות בעיצומן: ב'ועדה להצלת עולם התורה' ובארגון 'בני עליה' נכנסו לישיבות האחרונה בהיערכות הלוגיסטית לקראת 'שבת בני עליה', שתתקיים השנה אי"ה זו השנה השישית ברציפות.

מיזם 'שבת בני עליה' לבני שיעור ג' ישיבות קטנות, המתעתדים לעלות ליישובות הגדולות, החל בברכת רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגר"א הכהן זצוק"ל, ומתקיים בשנים האחרונות בהשתתפות גדולי מרביצי התורה שליט"א לצד רבני וחברי הוועדה להצלת עולם התורה.

המיזם האדיר נוצר כצורך שעלה בקרב צעירי הצאן והוריהם המסורים, המעידים על החיזוק העצום שנוסך בהם המיזם המכנס בפונדק אחד את בני העליה מכל רחבי הארץ לשבת של עליה ושאיפות טהורות, להעמדה נכונה בקרן אורה והטווית דרכם של צעירי הצאן. צעירים אלו אשר גדלו לתוך ליבת המערכה על גורל עולם התורה, זוכים לעמוד על המשמר ולא לשתף פעולה כהוראת מרנא הדרכי שמואל ושאר גדולי ישראל זיע"א ויבלחט"א, ומתאספים יחדיו כמרבבים העושים את המצווה, ומתוך תמימות דעים זוכים לשמוע ולקבל את ההסברה הנחוצה, ולהבין את תוקף תפקידם ומעמדם.

כידוע, המערכה הינה כללית, מעבר לעמידה על המשמר מול גזירה זו המאיימת לכולת שם ושארית, ניצב כאן במלא עוזו הטשטוש הרעיוני. דעת לנבון נקל שקלוקל ודרדור תהומי של ההשקפה המסורה בתוככי עולם התורה והישיבות הקדושות, עומד על הפרק, תפקידנו לבצר את החומות

מעלתו של ליל שבועות

תחקיר עומק על מנהג הלימוד בליל חג השבועות • סדר הלימוד בלילה ליחיד סגולה או להמון העם? • מקורו של לילה • תיקון או לימוד? • מעלת הניעור כל הלילה • תורה שבכתב או שבע"פ? • הנהגותיהם של גדולי עולם

הרב אביחי בן ססי - אלעד

אלקים מה לך לספר חוקי ותשא בריתי עלי פִּיךָ. וגם יהי דן על הקוטפין מלוח עלי שיח שאמרו בזוהר (שלח) דקאמר רב מתיבתא, מאן דפסק יתפסק מאן דפסק ממילין דאורייתא על מילין בטלין יתפסק חייה מהאי עלמא ודיניה קיימא בההוא עלמא... והגאון האדיר רבי משה שטרנבוך שליט"א באחת משיחותיו אמר: שהנצי"ב כתב שקבלה בידו איש מפי איש ששבועות הוא יום הדין על תורה. וכן שמעתי מהגראמ"מ שך זצ"ל בשם דודו הגרא"ז מלצר זצ"ל שקבלה בידו, ששבועות הוא יום הדין לתורה, שביום זה הקב"ה דן כל אחד וקובע לו כמה סייעתא דשמיא יקבל בלימוד התורה, וכפי מה שהאדם ראוי לזכות לתורה - כן הקב"ה נותן לו את חלקו בתורה. ע"כ.

מקורו של לילה

אין זכר למנהג זה בתלמוד ובספרי הפוסקים הראשונים והאחרונים. גם בשלחן ערוך מאן דזכר שמיא, לעומת זאת, הרי עיקרו של מנהג קדוש זה נעוץ עמוק בחבינוני רזיהם של תורת הרז והקבלה ומקורו הקדום ביותר נתגלה בידי התנא האלקי רשב"י בספרו על הענין לעסוק בתורה כל הלילה הזה. הנה מקורו טהור בדברי הזוהר (הקדמת

באיזו דרך ישכון אור ללכת בכדי לעשות נחת רוח ליוצרנו.

יום הדין לתורה

דבר מבהיל מובא בשל"ה הקדוש (מסכת שבועות-עמוד התורה): וז"ל תולעת יעקב (דף נה): ודע, כי כמו שבראש השנה רצה הקדוש ברוך הוא להשגיח ולדרוש מעשה בני אדם כי הוא יום הבריאה הראשונה וחיידוש העולם, וכמו שתקנו לומר: זה היום תחילת מעשיך, כדברי רבי אליעזר שאמר בתשרי נברא העולם, כן רצה ביום מתן תורה שהוא מורה על חידוש העולם להשגיח ולדרוש על מעשה העולם ולדון על פירות האילן, כדאיתא בפרק קמא דראש השנה: בארבע פרקים העולם נידון וכו' בעצרת על פירות האילן. וכבר ביארנו כי הפירות ההם הנשמות הפורחות מאילנו של הקדוש ברוך הוא, והעולם נידון ביום זה על התורה שנתנה בו שבטלו עצמם ממנה, והוא אמרם 'על פירות האילן' בלא השלימם בתורה ובמצוות כראוי. עכ"ל. והוסיף על דברים אלו ה'חמדת ימים' (שבועות פרק א, יג): וכן על אשר הגו בה שלא לשמה שלא בקדושה ובטהרה וכל שכן בעודנו רשע לפני אלקים כי הגביר בתורתו ומצוותיו כח אל הקליפה, ולרשע אמר

לאחר הזדככות ועליה של ארבעים ותשעה ימי ספירת העומר, מגיעים ישראל ליום הנכסף - יום קבלת התורה. ולא מדובר על מעמד הר סיני שהיה חמישים יום לאחר יציאת עם ישראל ממצרים, אלא בכל דור ודור, ביום הזה, אנו מקבלים עלינו את עול התורה מחדש, ובכל שנה ושנה ביום זה, יש כעין כרוז היוצא מאת לומדי התורה שמכריזים: "אין לנו שיעור אלא התורה הזאת!" הן אמת, שבכל יום ויום, לילה כיום יאיר, עוסקים ועומלים, הוגים ומשתעשעים בדברי התורה, אולם בלילה הקדוש הזה - יש 'דין' אחר של עסק התורה. בלילה זה יותר מכל לילות, עושים כל עם ישראל השתדלות יתר, גבוה מעל גבוה, לשבת ולעסוק בעסק התורה, ו'ליצור' את 'מתן תורה' של השנה בצורה הגבוהה ביותר, וכמו שכתב ה'שפת אמת' (לחג השבועות תרס"א): ...כמו כן בכל חג שבועות זמן מתן תורתנו, מקבלין בני ישראל חלק התורה המתחדשת על כל ימי השנה, ואחר כך מוציאים מכח אל הפועל כל אחד במקומו ושעתו. וזו ההתחדשות תלויה כפי הכנת כל אחד... כאמור, הנה בלילה קדוש זה, נעורים ישראל ולומדים - אחד המרבה ואחד הממעיט, ואנו ננסה ברחמי הבורא לכתוב מעט בענין זה,

הזוהר ד"ח ע"א): רבי שמעון הנה יתיב ולעי באורייתא בליליא דכלה אתחפרת בבעלה. דתנינן כל אנון חבירא דבני היכלא דכלה אצטריכו ביהיא ליליא דכלה אצדמנת למיהוי ליומא אחרא גו חופה בבעלה למיהוי עמה כל ההוא ליליא. [רבי שמעון היה יושב ועוסק בתורה בלילה שהכלה מתחפרת בבעלה. ששנינו, כל אותם החברים בני היכל הפלה, הצטרכו באותו לילה שהפלה עתידה להיות למחרת בתוך החפה עם בעלה להיות עמה כל אותו הלילה] ע"כ. ובמפרשי הזוהר (פירוש רבי משה זכות זיע"א ועוד) מצינו, דבליליא דכלה הכוונה לליל שבועות [שייכות קטע זה בזוהר לליל שבועות, מוסבר ע"פ ענייני כוונות הע"פ הסוד השייכים לימים אלו, והדבר ידוע ליודעי ח"ן ואין כאן מקומן] ועוד בפרשת אמור (צח ע"ב): ועל דא, חסידי קדמאי לא הוו ניימי ביהאי ליליא, והוו לעאן באורייתא, ואמרי, גייתי לאחסנא ירותא קדישא, לו ולבנו, בתרין עלמין. [ועל פן חסידים הראשונים לא היו ישנים בלילה הזה, והיו עוסקים בתורה ואומרים: נביא את הירשה הקדושה לנו ולבנינו בשני עולמות].

סדר לימוד ליחיד סגולה

בעיון בספרים, מצינו דבר מענין ביותר בנוגע ללימוד בלילה זה, דבתחילה נשתרש מנהג זה מתחילה בתקופת קדמונים אצל יחידים בני עליה לבד, ובעיקר בקרב חבורת חכמי המקובלים יודעי ח"ן, אשר היו נהרין להם שבילי דרקינא לתקן במעשיהם את התיקונים לעילא, וזאת ע"פ המילים שנכתבו בזוהר: "חסידי קדמאי לא הוו ניימי ביהאי ליליא" משמע דוקא, אבל עדיין לא נתפשט אז המנהג ברבים בקרב ההמונים בקהילות ישראל.

כפי שכותב החכם רבי משה דיליאון זצ"ל [אשר על ידו נתפרסם הזוה"ק] על קיום המנהג בתקופתו תקופת הראשונים בין יחידים השרידים אשר ה' קורא' וז"ל (בכת"י הנד' בקובץ עלי ע"ן): נהגו הקדמונים ז"ל עמודי העולם, אותם אשר יודעים להמשיך חן ממרומים שלא לישון בשתי לילות הללו של שבועות וקבלת אבותיהן בידיהן אותם היחידים השרידים אשר ה' קורא והענין הזה הוא טוב ונכון וישר ואשריהם ואשרי עם שלו ככה...

וכך אנו קוראים בדבריו של אחד ממקובלי ספרד הקדמונים שקיבל תורתו מזקינו הרמב"ן רבינו דוד בר' יהודה החסיד נ"ע [בן הרמב"ן] ודבריו הועתקו בהרחבה [בלי הזכרת שם המקור] בידי הגאון רבי יהודה כלץ זצ"ל בספר המוסר (פ"ד בהג"ה) נהגו הקדמונים ז"ל משרתי עליון שלא לישון בליל

שבועות ועכשיו בשתי לילות. ובכל לילה קורין בתורה ובנביאים ובכתובים ומדלגים בתלמוד ובאגדות, וקורין בחכמות עד אור הבוקר וקבלת אבותיהם בידיהם והענין הזה טוב ונכון ואשריהם ואשרי עם שלו ככה (ע"כ הועתק גם במט"מ אות תרצד). בעוד הרבה ספרי גדולי עולם, נכתב כדברים האלו, שמנהג זה 'בשנותיו הראשונות' היה נחלת מ'בני דבר' בלבד, יחידי סגולה, יראי ד' וה' מיוחדים בעם'.

עד שבא האר"י החי, ובשגת קודש הראה והורה כי דבר זה הינו 'נחלת הכלל' וכה נמסר הדברים בתורתו של האר"י ז"ל על ידי תלמידו המובהק הגה"ק רבי חיים וויטאל זצ"ל בספר שער הכוונות (חג השבועות דרוש א): צריך האדם שלא לישון בלילה הזאת כלל ולהיות כל הלילה נעורים ועוסקים בתורה כנזכר באורך בהקדמת הזוהר ובפ"ר אמור ולכן פשט המנהג הזה בישראל לעסוק בתורה כל ליל חג השבועות.

הטעם לזה ע"פ המדרש

כשאנו לעצמנו, בכ"ז צריכים גם לדעת הדברים איה מקום כבודם ע"פ הפשט. וזה יצא ראשונה, מצינו שכתב המגן אברהם (סימן תצ"ד) והביא טעם למנהג הזה, על פי מה שאמרו במדרש שיר השירים רבה (פרשה א' סימן נ"ו) בפסוק: "עד שהמלך במסיבו", שעם ישראל ישנו להם כל אותו הלילה של מתן תורה, לפי שהשינה של עצרת ערבה לאדם והלילה קצר, והמשיכו לישון עד שתי שעות ביום, בא הקדוש ברוך הוא להר סיני ומצאם ישנים, וזהו שהיה ישעיה מוכיחם: "מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה", ואז התחיל לעוררם בקולות וברקים ושופר, כמו שנאמר: "ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר חזק מאוד ויחרד כל העם אשר במחנה". והיה משה מעוררם ומביאם לפני הר סיני, שנאמר: "ויוצא משה את העם לקראת האלקים מן המחנה" (וכן הוא בפרקי רבי אליעזר פרק מ"א), ולכן כתשובת המשקל נהגו ישראל קדושים להיות ערים כל ליל חג השבועות ולעסוק בתורה עד אור הבוקר. עכ"ל. וכתב בספר 'קרית חנה' (או"ח סי' תצד, הודפס בקובץ מפרשים מכת"י בשו"ע מכוון י-ם): הואיל והטריח המג"א את עצמו ליתן טעם ע"פ המדרש, גם אנן נענה אבתריה, והוא דאיתא בעירובין (סה ע"א) אם איברא לילה לגירסא או לשינתא, ואיתא בגמ' (שבת פו ע"ב) וליקבלו תורה ביני שימשי, ומתוך, "לא בסתר דברתי". וכחב הטעם משום האומות. ומזה הטעם אנו נעורים

בלילה להורות חביבתינו שאף שלא איברא לילא לשינתא - נתנה ביממא כדי שלא ליתן פתחון פה לאומות, ולאפוקי מדעת האומר שהחזיר הקב"ה על כל אומה ולשון, ר"ל ליתן טעם ע"פ הדרוש. וכבר יצאתי מגדרי אגב הבעל המג"א הלכתי גם אני בעקבותיו ודו"ק. עכ"ל.

יום כיפור כנגד חג שבועות

רבינו אברהם אבן עזרא (שמות י"ט, י"א) כתב טעם למנהג, בהיפך הגמור וז"ל: ואולי לא ישן אדם מהם כל הלילה, כדי שישמעו קול ד' בבוקר, כדרך הכהן הגדול בליל יום הכפורים ע"כ. ויש להעמיד דבריו ולקיימם לגבי יחידי סגולה בלבד, שהרי כל ישראל היו ישנים בלילה ודו"ק. ע"כ.

גם לפי דעה זו של ראב"ע מביא הגאון רבי חיים פלאגי זצ"ל בספרו מועד לכל חי (סי' ח אות יז) בשם זקינו הג"ר אברהם בן עזרא זצ"ל בספר 'בתי כנסיות' (בית מועד סי' תצד) סמך למנהגנו להיות נעורים כל הלילה ולומדים בתורה שהוא זכר למה שעשו אבותינו בליל זה לפני מתן תורה שהיו נעורים גם הם כל הלילה להתכונן לקבלת התורה. אולם על דברי הראב"ע אלו, כבר תמהו האחרונים: הגאון הרד"ל בהגהותיו לפד"א (שם סק"ז), הגר"ח פלאגי (שם ובספרו לב חיים ח"ב סי' ק"פ) ובנו מהר"ץ בספר יפה ללב (ח"ב סי' תצד), שנעלם ממנו דברי המדרש הנ"ל שמפורש בו להיפך שמרע"ה מצאם לבנ"י ישנים בליל מתן תורה. לפשר הדברים העלה לחדש בספר יפה ללב (שם): וכדי להשים שלום ביניהם, י"ל דאולי היו כדן וכדן, דראשי העם והזקנים היו נעורים כל הלילה כמו הכהן גדול ופרחי כהונה שהיו נעורים בליל יום הכיפורים, ואדם דקאמר [היינו לשון ראב"ע] היינו אדם המעולה, אבל שאר העם עמא דארעא היו ישנים כדרך שישנים כל העם בליל יוה"כ.

מעלת הניעור כל הלילה ולומד בו

עוד כתב שם בספר שער הכוונות הבטחה מיוחדת על עניין זה: ודע, כי כל מי שלא ישן בלילה הזאת כלל אפילו רגע אחד ויהיה עוסק בתורה כל הלילה, מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק בשנה ההיא, וכמו שכתב הרשב"י בהקדמת בראשית וז"ל: "דיפוק ההוא שתא בשלם" כו' ע"ש ולא עוד, אלא שהוראת חיי האדם בשנה ההיא תלויה בענין זה, כי אם לא ישן כלל ודאי שלא ימות בשנה ההיא ודי בזה. ולכן פשט המנהג הזה בישראל לעסוק בתורה כל ליל חג השבועות. עכ"ל.

ובכוונת הזוהר, דן בעל המנחת אלעזר ממונקאטש בספרו שער יששכר (מאמר חג הביכורים אות כא) וכתב להקשות, האין יתכן שעל ידי הלימוד בליל שבועות מובטח לו שיצא בשלום כל השנה של י"ב חודשים? והלא בראש השנה נידונים מחדש על כל המאורעות ובריות בו יפקדו וכן מבואר בכתבי האריז"ל שנידונים בראש השנה ונחתם בחותם גמור בשמיני עצרת. ומאריך המנחת אלעזר ליישב ענין זה על פי קבלה וכתב שם, ששבועות הוא ההולדה והתוצאה של שמיני עצרת ולכן נקראים שניהם 'עצרת' ולפיכך העיקר תלוי בחג השבועות. וע"פ דברי הזוהר הנ"ל, כתב בספר חמדת ימים (חלק ב שבועות פ"ג קדושת מתן תורה): שסגולה נפלאה לזכות לבנים ובני בנים תלמידי חכמים, לקשט את הכלה הנעימה [היא עם ישראל] להכין אותה ולסעדה [על ידי עסק בלימוד התורה בליל שבועות] להיכנס לחופה [בחג השבועות] ע"כ.

תיקון של כמה כריתות

כתב ה'מגלה עמוקות' (בהגהותיו למחברת הקודש סוף דף ק'), דהנה בשער הכוונות (שער רוח"ק ט) מביא בשם האריז"ל שהניעור לילה אחת ועוסק בתורה כל אותה הלילה, יהיה נפטר מכרת אחד. ואם בשאר ימות השנה מועיל להיות נייעור לכפר על כרת אחד, הרי הלימוד בליל שבועות מועיל לכפר על כמה וכמה כריתות.

כידוע שישנם חילוקי דעות מה ראוי ללמוד וכיצד לנהוג באופן הלימוד בלילה קדוש זה, ואין באנו במאמרנו הנוכחי להכניס ראשנו בין ההרים הגדולים וק"ו שלא להכריע ולהצביע על הצד היותר טוב בזה. אלא מציעים אנו את הדברים כשמלה לפני המבינים בעם בבחינת תן למבין ויבין עוד.

תורה שבכתב או שבע"פ

בראשית הדברים, נביא את דברי הזוה"ק, שהם למעשה מקור כל ענייניו של לילה זה, וכך מובא בפרשת אמור ר"י שְׁמֵעוּן הָיָה יְתִיב וְלָעִי בְּאֹרֵייתָא בְּלִילִיא (אמור צ"ח א) דְּכָלָה אֶתְחַבְּרַת בְּבַעְלָה. דְּתִנְיִן כָּל אֲנֹן חֲבָרִיא דְּבִנִי הִיכְלָא דְּכָלָה אֶצְטְרִיכוּ בְּהֵיא לִילִיא דְּכָלָה אֶזְמַנְתָּ לְמַהֲנִי לְיוֹמָא אַחְרָא גו חוּפָה בְּבַעְלָה לְמַהֲנִי עֲמָה כָּל הָהוּא לִילִיא, וְלִמְחֲדִי עֲמָה בְּתַקְוָנָהא דְּאֵיהִי אֶתְתַּקְנַת לְמַלְעִי בְּאֹרֵייתָא, מִתּוֹרָה לְנִבְיָאִים וּמִנְבִּיאִים לְכַתּוּבִים וּבְמִדְרָשׁוֹת דְּקִרְאִי וּבִרְזִי דְּחֻמְתָּא. בְּגִין דְּאֵלִין אֲנֹן תִּיקוּנִין דִּילָה וְתִכְשִׁיטָהּ. עכ"ל הזוה"ק.

הרי לנו, שמי ש'חידש' בעולם את עצם ענין הלימוד - הוא גם הורה והדריך במה עלינו לעסוק בזה הלילה. ולפי זה, סידר האר"י הקדוש זיע"א ז"ל, ביתר פירוט וביתר ביאור את סדר הלימוד בספרו שער הכוונות (ענין חג השבועות דפ"ט ע"א) וכך כתוב שם: וזהו הסדר של המקרא שתעסוק בו בלילה הזה כדי להמשיך הכתר הנזכר. תתחיל מפרשת בראשית ותקרא פרשת בראשית עד "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם" כו', ואחר כך תדלג ותקרא שלשה פסוקים האחרונים של בראשית, ומשם ואילך תקרא שלשה פסוקים הראשונים ושלשה האחרונים מכל פרשה ופרשה משאר הפרשיות. ע"כ, עי"ע שם באורך היאך צריך לקרוא במקרא, בכתובים ובנביאים [וכפי מה שכתב, סודר בספר 'קריאי מועד' המפורסם.

ידוע שאחד ממחזיקי לימוד ותיקון זה השל"ה הק' וכך כתב (מסכת שבועות): וסדר הלימוד של זו הלילה כבר נתפרסם ונודע לרבים על ידי הקונטרסים שנתפשטו. והמנהג הזה נתפשט בכל ארץ ישראל ובכל המלכות אין נקי כולם כאחד מגדולים ועד קטנים, וכן קיימו וקבלו עליהם ועל זרעיהם. ומאחר שהוספתי גם כן נופך משלי בענין סדר לימוד זאת הלילה, על כן ארשום הכל ביחד. החרדים לדבר ה' ישתדלו שיהיה מנין ביחד, דאכל ביה עשרה שכינה שריא. צריך ללמוד חלק מתורה נביאים וכתובים, ששה סדרים, ספר יצירה זוהר, תרי"ג מצות. והנה כל תורה שבכתב צריך לקרות ששה פסוקים מכל סדרה וסדרה, וכן מכל ספר מכ"ד ספרים, דהיינו שלושה פסוקים ראשונים ושלושה פסוקים אחרונים. עכ"ל. גם הגאון החיד"א זצ"ל מעיד בספרו לב דוד' (פרק לא) על התפשטות מנהג זאת בכל תפוצות ישראל אף בקרב ההמונים, וכה כותב: וזה מנהג קבוע ברוב ישראל יצאו קבוצים פמליות פמליות ללמוד באהבה תקון המסודר ויאר את הלילה, ואשר ה"ן לו כס"ף לעשות הדברים כמשפטן, יזהר לקרות הסדר המתוקן מרבינו האר"י זצ"ל והוא המפורסם בכל תפוצות ישראל מכמה מאות שנים... ובשגם לא ידעו ולא יבינו על מה אדניה הטבעו - קריאתה זו הלולא. עכ"ל. והגאון רבנו יוסף חיים זיע"א כתב בספרו בן איש חי' (שנה ראשונה פרשת במדבר ג-ד): ויזהרו ללמוד כל סדר הלימוד של זאת הלילה בחשק גדול ובשמחה רבה והתלהבות הלב כי הלימוד המתוקן לזאת הלילה עושה פרי גדול למעלה וממשיך לנפש האדם קדושה וטהרה. עכ"ל. על מרנא אחת"ס מובא, כי בליל שבועות אמר כל התיקון הנדפס עם תלמידיו הסמוכים עליו, ותפילה לתיקון כרת לא אמר. וכן לא אמר סדר תרי"ג מצוות כי כבר היה הרוואה

אומר ברקאי, אחר כי יאמרו אותן בתפילת מוסף ויסמכו על זה. (ליקוטי חבר בן חיים מנהגי חת"ס פ"א א).

החסיד הגדול רבי אליעזר פאפו זצ"ל כותב בספרו 'פלא יועץ' (אות עצרת) בזה"ל: הלוא טוב להעתיק לשון זה בספר קריאי מועד בצד סדר הלימוד להיות לזכרון... קריאת התורה בליל עצרת בסדר המתוקן מרבינו האר"י ז"ל היא נפלאה ועושה רושם למעלה, קישוטין אל השכינה, אשרי ילוד אשה שזכה לכך, אשר מלך העולם איום ונורא, מלך גדול אשר לגדולתו אין חקר המשיילו במעשה ידיו, ורוכב שמים בעזרו, וישראל עושה חיל ומוסיף כוח בפמליא של מעלה, על זאת יגל יעקב ישמח ישראל בעושי יעלוז חסידים בכבוד ויהיו רק עסוקים בסדר הלימוד כל הלילה אל דמי להם בשפה ברורה ביראה ואהבה ושמחה רבה יותר ויותר ממוצא שלל רב בתת לב מה נעשה בשמים ממעל על ידינו ומה הימים האלו ומה הגיע אלינו. עכ"ל.

תיקון או לימוד

גאון ישראל מרן הגרש"ז אויערבך זצוק"ל היה נוהג מידי ליל שבועות לומר את סדר התיקון, וכך מספרים תלמידי רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגר"ש זצוק"ל. ופעם הגאון רבי משה שוואב זצ"ל המשגיח של ישיבת גייטסהד נשאל כשראוהו אומר תיקון בליל שבועות האם לא נאה יותר לעסוק בתורה מלומר תיקון, נענה ואמר: "כשהייתי צעיר לימים גם אני חשבתי כך, אבל כאשר בגרתי אני מבין שעניינים אלה אינם פשוטים כלל ועיקר..."

וכן מצינו הוראה שלא לוותר על אמירת התיקון בליל שבועות מאת מרנא החזון איש זצוק"ל שהשיב לשאלת בן גיסו (הגר"ח"ק זצוק"ל) בהיותו בחור בישיבת לומז'א האם להצטרף לחבריו בישיבה הלומדים גמרא או להמשיך לזמר 'תיקון ליל שבועות' והורה לו דודו החזו"א לומר 'תיקון' (ארחות רבינו ח"ב עמ' צ"ח). אולם בספר 'מעשה איש' (ח"ה עמ' ס"ה) מובא מעשה שהיה, ופעם אחד נכנס מאן דהוא לשאול אותו מה לעשות והשיבו החזו"א: "לך ללמוד!" [דהיינו גמרא וכד']. אחר כך נכנס אחר ושאל מה עדיף לעשות והשיבו: "תגיד תיקון!" והגר"ח"ק זצוק"ל שנכח במקום התפלאת מאד, ואחר כך הבין מה קרה שם, החזו"א הכיר היטב את השניים, על האחד ידע שבכל שנה הוא אומר 'תיקון' ועתה שמגיע לשאול כנראה שעלה ספק בלבו אולי אינו נוהג כשורה וכי עדיף ללמוד וענה לו להגיד 'תיקון' כלומר, יכול אתה להמשיך במנהגך להגיד 'תיקון'. ואמנם

שבכל מה שנתבאר בספר מן הפוסקים, אף על פי שהוא נגד ספרי הקבלה - יש להורות בו כדברי הפוסקים, אלא שהוא היה נוהג בו לחומרא כדברי המקובלים.

...שהחנות ריקה...

מסופר על המגיד מדובנא שפעם אחת לפני חג השבועות נזדמן לזילנא. כשהגיע, הזמין אותו אדונו הגר"א לחגוג את החג בביתו, והיו שניהם ערים כל אותו הלילה, הגר"א עסק בלימוד 'תיקון ליל שבועות' ואילו המגיד מדובנא ישב כל הלילה והגה בגמרא. ראה הגאון את אורחו יושב ועוסק בלימוד הגמרא כבכל ימות השנה, ניגש אליו ושאל אותו: "מה טעם אין כבודו קורא בתיקון ליל שבועות כפי המנהג?"

"אמשול לו משל לרבינו", החזיר המגיד מדובנא כדרכו בקודש, "למה הדבר דומה? לאברך אחד שלאחר חתונתו היה יושב ובטל. שאל אותו חותנו: מדוע אינך עוסק במסחר? השיב לו האברך: איני יודע איך לעסוק במסחר. אמר לו חותנו: לך נא לשוק והסתכל במעשה הסוחרים, וכאשר הם עושים תעשה. הלך וראה שהסוחרים תולים בחלון הראוה דוגמאות של הסחורות שלהם, מינים ממינים שונים, כדי שעל פי הדוגמאות יוכלו הלקוחות לבחור את הסחורה הדרושה להם. מה עשה? הלך ושכר לו חנות וקנה לו קצת דוגמאות ותלה אותן בחלון הראוה, והחנות ריקה מכל סחורה. כשנודע לחותנו - התחיל לשחק עליו לאמר: לסוחרים האלה יש סחורות רבות בחנות בכמות הנדרשת ללקוחות, והדוגמאות הם רק כדי לבחור את הסחורה שמוצאת חן בעיניהם, ואילו אתה שהחנות שלך ריקה מכל וכל - בשביל מה לך הדוגמאות? הנמשל, מורי ורבי הגאון מלא ברכת ד' בתורה, בנביאים ובכתובים, בתלמוד ובמדרשים, אוצר נחמד, והלילה עוסק הוא רק בקטעי הפוסקים והמאמרים הנכללים בתיקון של ליל חג השבועות, והם הדוגמאות של כל מין ומין אשר צבר ברוב שקידתו וחכמתו כיד ה' הטובה עליו, ואילו אדם כמוני, שלא קרא ולא שנה ולא למד כלום בכל השנה, ובביתי אין לחם ושמלה, אם אקרא את התיקון, ישימוני ללעג וקלס, הואיל והמחסן שלי ריק לגמרי מכל סחורה, ולרש אין כל. לפיכך אני יושב ולומד כאשר תשיג ידי יד כהה..."

על ענין זה בהחלט ניתן להליץ ולומר את דברי חז"ל, כי כל לבבות דורש ד', ואחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון את ליבו לאבינו שבשמים. ויה"ר שנזכה לקבל את התורה ביראה ובאהבה, ללמוד וללמד, ולשמור את דרך התורה המסורה לנו מרבותינו מדורי דורות.

בכל יום. ובשנות אליהו (ברכות פ"ט) כתב, דלמאן דמפרש ובכל נפשך אפילו הוא נוטל את נפשך איך יפרש את הכתוב כי עליך הורגנו כל היום? וכתב דלדידי לא נקרא מסירות נפש דווקא שנהרג אלא כל שעובד את השם בצער, בדחק, בייסורים וביגיעה בתורה נקרא עובד ד' במסירות נפש וכמו שפי' חז"ל את הפסוק אדם כי ימות באהל אין התורה נקנית אלא במי שממית עצמו עליה נ' ב' שהתורה שלומד ביגיעה נקראת על שמו כדאיתא בתנחומא, משה נתן נפשו על התורה ונקראת על שמו. מנין שנתן נפשו על התורה, שנאמר: ויהי שם עם ד' ארבעים יום וארבעים לילה. ומנין שנקרא על שמו, דכתיב: זכרו תורת משה עבדי היינו שמשה קבל את התורה במסירות נפש ע"י שה' שם עם ד' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ולא טעם טעם שינה וזהו נקרא שקבל את התורה במסירות נפש. ולכן לומדים בליל שבועות כל הלילה שעצם הענין שלא ישנים נקרא מסירות נפש וכמו קבלת התורה ע"י משה רבינו. ולומדי התורה שמקיימים לימוד התורה במסירות נפש כפולה ביגיעה בתורה ובנידוד שינה, ועצם לימוד התורה בעיון מבלי שינה היא לימוד תורה בצער יותר מאמירת 'תיקון'. ועוד מעלה בלימוד תורה ביגיעה, שהוא מביא לידי אהבת השי"ת. אשרי להם לבחורי הישיבה שלומדים תורה ביגיעה ומקיימים "כי עליך הורגנו כל היום", ובליל שבועות מקיימים זה בכל ההידורים. עכ"ל.

וכבר אמרו חז"ל (עבודה זרה יט ע"א) שאין אדם לומד אלא במקום שליבו חפץ. וכתב הרדב"ז בתשובה (חלק ד סימן פ),

אצל השני היה הפוך, מעודו לא אמר תיקון ועלה החשש בלבו אולי מחוייב הוא לומר 'תיקון', ולשואל זה ענה "לך ללמוד" כלומר, אתה יכול להמשיך במנהגך ואינך מחויב לומר תיקון.

מאיידך, מצינו לגאוני עולם, אשר היו בעד שימשיכו ללמוד את חוק לימוד כהרגלם ביתר שאת בלילה זה וכבר הובא בחק יעקב (אורח חיים סימן תצד): עוד כתבו האחרונים שלא לישן בלילה רק לעסוק בתורה, והשכר הוא גדול, וכבר נתפשט המנהג הזה בעיני המון עם ללמוד יחד בעשרה על פי התיקון ולומר קדיש וטובלין כשיאיר היום, ויש טובלין בערב הרגל. ובבית מוח"ז הגאון לא נהגו כך ללמוד בעשרה, רק כל אחד ואחד לומד ביחידות, כי עיקר תיקון לא תקנו רק בפני עמי הארץ שאינו יודעים ללמוד על כן אומרים התיקון.

מון הגאון רבי צבי פסח פרנק זצוק"ל מביא בספרו (מקראי קודש ג סי' לד): ע"ד השאלה בבחורי הישיבה העומדים בבית ה' בליל שבועות ולומדים כל הלילה בהבנה בעומק ובעיון אם כדאי להשפיע עליהם שיאמרו בחלק מהלילה תיקון ליל שבועות. דבר זה אין צריך לפנים, שהמדרגה הכי גדולה בלימוד התורה היא לימוד תורה ביגיעה, היינו בהבנה, בעומק ובעיון. והמעלות של לימוד זה הם לאין ערוך. לימוד תורה ביגיעה הוא לימוד תורה במסירות נפש כמוש"כ בספרי (פרשת ואתחנן פסקא לב) "ובכל נפשך" אפילו הוא נוטל את נפשך וכן הוא אומר כי עליך הורגנו כל היום ר"ש בן מנסיא אומר וכי אפשר לו לאדם ליהרג בכל יום? אלא מעלה המקום על הצדיקים כאילו נהרגים

ושם אשה גדולה: הרבנית הצדקנית מרת יפה הייזלר ע"ה

אשת חבר ליברלחט"א הגאון הגדול רבי נפתלי הייזלר שליט"א • שימשה עשרות בשנים כמחנכת דגולה והעמידה לגיונות של תלמידות בדרך ישראל סבא • ביתה היה פתוח לכל והיתה אמם של יתומים ושבויי לב

י. ויזל

התמסרותה הרבה להרבצת התורה, ולתורה ולומדיה, וסיפר על האווירה שהיתה מחזירה בסובבים לה בימים שקדמו לקבלת התורה, והפליג ביטויים מפליגים על צדקותה וחסידותה, וגודל הכרת הטוב שהוא חב לה עבור כך.

בתוך דבריו אמר: "נשים פטורות מתפילין, אבל עם איזה תפילין את עולה, המוח שלך... הידיים שלך... אני לא רוצה לרגש את הילדים יותר מדי, אבל בורא עולם יודע, איזה נאמנות, שאם היית צריכה לחתוך יד, היית נותנת את זה באהבה וברצון!"

"איך רוממת את הבית, איזה אווירה, איזה אושר, איזה אור, איזו שמחה. כמעט לא היה לך כלום, אבל לא היית צריכה כלום. ואני רוצה להוסיף, שיאימנו לי ידידי, הרי אמרו חז"ל 'אין אשה מתה אלא לבעלה', אני אפילו לא נמצא כרגע בצער על עצמי, 'ביסט דאך געווען א מלאך!'"

"לקראת מתן תורה, אמנם נחלקו הראשונים, אבל כתוב וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֲצִי הַדָּם וַיָּשֶׂם בְּאֵגָנָה וַחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ, חֲצִי הַדָּם זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ, וחצי הדם עלינו ישראל. הדם שלך יהיה כפרה על כל עם ד' ותהי מליצת יושר עבור האבא והאמא הגדולים שלך, שהמשא הנורא הזה לא יכבד עליהם מדי."

הרבנית ע"ה נודעה בצדקותה ובחסדיה הרבים, הייתה לאמא של ממש עבור אלמנות ויתומים רבים, וכל נזקקת מצאה בביתה מרגוע ומנוח. הצאצאים היקרים שליט"א, מספרים על משפחות שלמות ואנשים נדכאים רבים שמצאו בביתם את הנחלה והמנוחה, בהם אף אנשים חולים במחלות שונות, כאשר במקרים רבים היא היתה שולחת את ילדיה לתת את הכדורים הנצרכים

והעריכו את פועלה בצורה יוצאת מגדר הרגיל למענם, ועל הבניה שלהם אותה זקפו לזכותה, והודו על האכפתיות שהיה לה לכל אחת ואחת.

לא אחת כשגילתה הרבנית הצדקנית ע"ה בעיה שהפריע להתנהגות, שנבעה מסיבות חיצוניות, משפחתיות או כלכליות היתה דואגת לכסף או לכל מה שחסר לתלמידה על מנת להעלותה על דרך המלך.

באחת הפעמים, היה זה לאחר לילה שלם שלא ישנה בכתיבת התעודות, ושמעה על איזה תלמידה שיש לה קושי מסוים, והלכה לכותל וכן לקבר רחל שם העתירה בדמעות שליש וגמרה את כל ספר התהילים לזכותה ולהצלחתה לראותה עולה במסילה העולה בית א-ל.

התמסרה בכל השנים עבור תורת בעלה ולמען המשך הרבצת תורתו כאשר בתקופות רבות היתה מאפשרת לו בשמחה לגלות אל מעבר לים להמשך העמדת היכלי התורה 'דעת דרכי'.

במסע הלוויה ביכה בעלה הגאון הגדול שליט"א את

'אכרון מאיר' בבני ברק, שם חינכה והעמידה לגיונות תלמידות לתורה ויראה בדרך ישראל סבא, והיוותה עבורם דמות למופת ומודל לחיקוי בהעמדת בית של תורה.

בכל שנותיה עסקה הרבנית ע"ה בחינוך בנות ישראל לקדושה וטהרה, ולהחדרת והנחלת האמונה הצרופה לדורות הבאים. תמידים כסדרם, ובפרט בערבי חגים וימים טובים היתה מוטרדת בלהעביר את המסר הנצרך החד והברור ובאופן תדיר היתה מתייעצת עם בעלה להבחל"ח הגאון הגדול שליט"א על הדרך להקנותו לתלמידותיה הרבות.

ימי 'חלוקת התעודות' היו לה כימי דין, ולא אחת לא ישנה לילות בזמנים ההם מתוך מחשבה עמוקה על כל תלמידה ותלמידה לבל חלילה יהא טעות או פגיעה ח"ו.

נזהרה בזהירות מופלגת, וכל פעם שהיתה צריכה להוריד את הציונים וכדו' היתה מבררת שוב ושוב מה גרם לכל זה ואולי בכלל מניעים חיצוניים או משפחתיים גרמו ואין זה בעיה של התלמידה. מכתבים רבים התקבלו אצלה באופן קבוע של תלמידות שהודו

בתדהמה ובצער עמוק התקבלה בצהרי יום שלישי הידיעה המרה על פטירתה של הרבנית הצדקנית מרת יפה הייזלר ע"ה אשת חבר ליברלחט"א הגאון הגדול רבי נפתלי הייזלר שליט"א ראש כולל "דעת דרכי" ומרא דאתרא דשכונת סנהדריה המורחבת בירושלים ורמת ד' בבית שמש, נסתלקה לבית עולמה בשם טוב והיא אך בת ס"ב שנים.

בשבוע שעבר התקבלה הידיעה כי במהלך טיפול רפואי שעברה הרבנית ע"ה אשר הסתבך חלה הידרדרות פתאומית במצבה הבריאותי. הידיעה על מצבה הרפואי הקשה כאשר היא מוטלת בין חיים למוות התפרסמה בכל אתר ואתר, ותפילות וחזיונים רבים התקיימו לרפואתה השלימה.

לאחר תפילות הרבים, התבצעו סדרת ניתוחים בכדי לייצב את מצבה, ואכן היה נראה שיפור במצבה הרפואי, אך לדאבון כל לב נגזירה הגזירה ובצהרי יום שלישי השבוע השיבה הרבנית הצדקנית ע"ה את נשמתה ליוצרה.

המנוחה ע"ה נולדה בבני ברק בכ"ח בניסן תשכ"ד לאביה, יבלחט"א הגאון הגדול רבי יצחק לוי שליט"א, בעל מחבר ספר 'ברכת יצחק' ומראשי ישיבת 'בית שמעיה', ולאמה מרת אסתר שתחי', בתו של המשגיח הגה"צ רבי משה טיקוצ'ינסקי זצ"ל, משגיח ישיבת סלבודקה.

בבחרותה למדה בסמינר הרב וולף בבני ברק, ובהגיעה לפרקה הקימה את ביתה יחד עם בעלה הגאון הגדול רבי נפתלי הייזלר שליט"א, על אדני התורה והיראה. הרבנית ע"ה שימשה רבות בשנים כמחנכת דגולה בבית יעקב

לפלוגי ואת המזור והתרופה לאלמוני.
נתנה עיניה ולבה במיצוי כל כוחותיה להשריש בצאצאיה תורה ויראה טהורה, והיתה מחנכת בנות ישראל עשרות בשנים במסירת כל כוחותיה באהבה מופלאה בתבונה ובדעת בבניית קומתן הרוחנית על יסודות איתנים של צניעות אהבת תורה וירא'ש צרופה אשר נשבו מרוחה הגדולה והטהורה, טהרת לבה ויושר מידותיה.

מסע הלוויה יצא בשעות אחה"צ של יום שלישי השבוע, ליד ביתה שברחוב יהודה הלוי בבני ברק בהשתתפות אלפים רבים שביקשו ללוותה בדרכה האחרונה.
תחילה נאמרו פרקי תהילים בדמיע ובנהי על ידי הגה"צ רבי אברהם ישעיהו שושן שליט"א כשהקהל חוזר אחריו. את מסע ההספדים פתח אביה הגאון הגדול רבי יצחק לוין שליט"א שאמר "קשה לאבא להספיד את

הבת שלו, אבל יהודי לא שואל שאלות" וקיבל עליו את הדין באהבה גמורה. אחריו ספד ראש הישיבה רבי יונה זלושינסקי שליט"א בדבריו חיזק את ידי יב"א הגאון הגדול שליט"א, אחריו ספד בעלה הגאון הגדול רבי נפתלי הייזלר שליט"א שחתם את מסע ההספדים.
לאחר אמירת הקדיש על ידי בניה שיבדלחט"א המשיך מסע הלוויה לעבר עיה"ק ירושלים תובב"א, שם התאסף קהל

רב סמוך לבית הכנסת הגדול בשכונת 'סנהדריה המורחבת', ונישאו הספדים נוספים, משם המשיכה הלוויה בדרכה להר המנוחות שם נטמנה למנוחת עולמין.
הרבנית הצדקנית ע"ה הותירה אחריה דור ישרים מבורך, את בעלה יבדלחט"א הגאון הגדול שליט"א, בנין וחתנין רבני ואלפי תלמידות יתומים ואלמנות המבכים את לכתה וממשיכים את מורשתה ודרכה בגאון. ת.ג.צ.ב.ה.

משא ההספד של ראש הישיבה הגאון הגדול רבי יונה זלושינסקי שליט"א

ראש הישיבה שליט"א ספד בקול נהי ובכי תמרורים, בתוך דבריו אמר: "עקבתא דמשיחא. הניסיונות גוברים והולכים, כמו שכתוב בכל הספרים, כמה שהסוף מתקרב הניסיונות גוברים והולכים. ההצלחה לצד של הסיטרא אחרא. הצדיקים ויראי חטא ימאסו, והם בשפל המדרגה".

כמו שכתוב ברמח"ל, בכל הספרים, כאלה ניסיונות שהקדוש ברוך הוא מנסה את הצדיקים בעקבתא דמשיחא, אמר ר' נפתלי, צריך לעמוד בהם. הרי זה נורא נוראות. מי יכול לשער ומי יכול לתאר? "ואת מי הקדוש ברוך הוא מנסה? את מי שהקדוש ברוך הוא יודע שיכול לעמוד בניסיון. הרי זה ניסיון נורא שאף אחד לא ידע מזה. באה השמש בצהריים, באמצע החיים לוקחים לבן אדם את ביתו, את כל המשען שלו, את כל... כגופו. זה הרי ניסיון עצום".

"בשעות האלה, מה האדם יכול לחשוב ומה אנחנו צריכים לחשוב? 'ד' עיניך הלא לאמונה' (ירמיהו ה' ג') הקדוש ברוך הוא רוצה לראות דבר אחד, האם אנחנו נאמנים ועובדים, עם כל הקשיים ועם כל הניסיונות. ואת מי הקדוש ברוך הוא מנסה? את אלה שהוא יודע שיוכלו לעמוד בזה".

"אנשים גדולים, תלמידי חכמים, שיראתם קודמת לחכמתם, והיא אוצרם. להם הקדוש ברוך הוא נותן כאלה דברים נוראים. ערב שבועות. נעשה ונשמע. מה זה נקרא לקבל? לקבל עול מלכותו, עול תורה".

"הם תוכו לרגליך, ישא מדברותיך. בסיני, הם תוכו לרגליך, נכנעים תחת הקדוש ברוך הוא למה שהוא יעשה. זה דרגה עצומה. לא כל אחד זוכה

שהשבועות שלו יהיה כזה נעשה ונשמע. הלוואי שנהיה בנעשה ונשמע הפשוט, להיות אמיתיים לקבל את העול של תורה ומצוות. אבל מי שבדרגה יותר גבוהה, זה הקדוש ברוך הוא נותן לו, שיקבל עול מלכות שמים עם כל מה שיש בזה".

"ואשא אתכם על כנפי נשרים, ואביא אתכם אלי. וקריבית יתכן לפולחני. אם תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי, סגולה מכל העמים. שמרתם את בריתי, זה היום שבו יש לבן אדם את הניסיון של שמרתם את בריתי. להישאר נאמן לבריתי. כמו שהרמב"ן אומר, את בריתי עם אברהם יצחק ויעקב, זה הברית שהקדוש ברוך הוא כרת איתם וזרעם אחריהם. עד היום הזה, מי נאמן בברית? אנשים כאלה גדולים, שהולכים עם הדרך ונאמנים לקדוש ברוך הוא בכל המצבים ובכל הקשיים".

"מה נאמר ומה נדבר, מי שיכול לתאר בכלל את השבר הזה. רק לחשוב. צדיק באמונתו יחיה. בלי האמונה אי אפשר לחיות במצב כזה. הדבר היחידי שיכול להחזיק אותנו, ולהחזיק את ר' נפתלי, זה

האמונה יחיה. הרי הריבנו של עולם עושה את זה, אז הכל מצטרף אל התכלית של כל הששת אלפים שנה, להביא את הבריאה לתכלית שלה. כל אדם והתפקיד שלו בעולם, לגלות את הכבוד שמים שהוא צריך לגלות. וכל אחד מסיים את התפקיד בזמן שלו".

"כשאשתו של ר' שלמה רוזובסקי נפטרה, הוא אמר: "היא גמרה את התפקיד שלה בעולם". היא מילאה את התפקיד שלה, לכן היא הלכה. אנחנו לא יודעים חשבונות שמים. אבל איך אנחנו צריכים להסתכל? האדם הולך לבית עולמו, לעולם שהוא בנה בחייו. עם הצדקות שלו, עם יראת שמים שלו, עם החינוך שהקנה לבנות ישראל כל השנים".

"אבל מה איתנו? אמר ר' נפתלי: כלום. אין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים. וזה לא ישתנה. וישאר לעולם. נדבק באלוקים חיים".

"הרי הניסיונות של כל השנים האלו שאנחנו עוברים, ניסיונות וחושך, אבל אנחנו יודעים שזה הכל מאיתו יתברך והוא מנסה אותנו. אם תשמרו את בריתי, אם תהיו נאמנים. עם כל הצרות שאנחנו עוברים, ללכת עם הלב, לדעת שנשארו חלק השם ונחלתו. לא משנה כל מה שיעבור עלינו, נישאר נאמנים לו. ואנו יודעים שכל מה שהוא עושה, הוא לטובתנו".

"וכל הניסיונות שאנחנו עוברים זה רק בשביל להעלות אותנו. ור' נפתלי יעלה עוד ועוד דרגות. ויזכה שהתורה ויראת שמים שלו, להפיץ ולהרביץ לאחרים. שזה יהיה לב של תורה ויראת שמים. עולים בדרגה שעוברים כאלה דברים. ותעמוד למליצת יושר".

סקירה מרתקת על ספרים שנמעתם אבדו
ושאינם. קיומם של הנותרים מעידים על
נצחיות התורה והמסורת שלה המועברת
מאב לכן בכל הדורות ובכל המצבים

גלגול של ספר

כמה מפליא הוא לעקוב אחר
גלגולם של ספרים, מדובר בעדות
אילמת לנצחיות התורה שאיש
לא יוכל לכבות האהבה.

אודך ד' כי אנפת בי

ספרו של מרנא רבי חזקיה
ד' סילואה הפרי חדש יצא
לאור באמסטרדם בשנת ת"ס
לפני כשלוש מאות שנה. הספר
הודפס על ידי בנו של רבי חזקיה
אחר פטירתו של אביו בהקדמה
לספר הוא כותב כי בעת שהולך
את הספר מירושלים לאמסטרדם
קמו עליו בעת המסע בים
שודדים שנשאו את רדיו מעליו

מששו את כל כליו. הם כמעט
ולקחו עימם גם את כתב היד אבל
"בחסד אלוך גבר עלי נדבה רוחם
רוח עושים להחזיר לי את חיבורו
של אבא מרי זל"ה ואמר אודך ד'
כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני.
גם יהודי לוב מספרים על ספר

שניצל למרות שהיה במים.
בבית הכנסת של העיר רדנה
בלוב היה מונח ספר תורה שהיה
מכונה בשם "הצגיר מרדנה"
(שפירושו ספר תורה הקטן
מרדנה), אב סיפר לבנו את
ששמע מאביו כי ספר התורה
נכתב בימי עזרא הסופר. אחר
חורבן בית שני הובל על ידי
הגולים לאלכסנדריה שבמצרים

שם נשדד על ידי פורע שחשב
למכור אותו ליהודים בארץ
אחרת ולהרוויח כסף רב. הפורע
הגיע לשפת הים, שם לפתע אחז
אותו שיתוק, ספר התורה נשמט
ממנו, ונפל אל הים. הספר צף על
פני הגלים עד שהגיע לחופה של
רדנה אחד מאנשי העיר ראה את
הספר, משה אותו מהמים, והביאו
כשי לבית הכנסת בעיר. הסופרים
בדקו את הספר והתפלאו לראות
שהוא יבש והאותיות לא נמחקו
למרות שהספר שהה במים.

אוד מוצל מאש

מרנא רבי חיים פלאגי ז"ע

חיבר שישים ושמונה ספרים
כמניין חיים. בליל י"א אב שנת
תרי"א פרצה שריפה באיזמיר
שכילתה חלק מהספרים. אחד
מתלמידי הישיבה יצחק ישורון
קפץ ללהבות בניסיון להציל את
מה שאפשר ואכן הצליח לחלץ
ארגזו ובו ארבעה עשר מחיבורי
רבו ויצא יצחק כגבור לרוץ אורח
ושמר אותם במרתף של אבני
גזית שלו שלט בו האור. לספר
הראשון שהובא לדפוס קרא חיים
מראש. היה הראשון שבא לדפוס
מהספרים שניצלו

הספר תשובות מהרד"ך ניצל
בנס. בשער הספר כתוב כי שריפה
שפרצה אצל רבי חיים הכהן בן

חקק עלי גליון, בספרו שהיה מסופק איך כותבים את השם עקיבא האם עקיבא או עקיבה, והראו לו מהשמים שיש רמז לשם עקיבה מהפסוק "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה" שסופי תיבותיו עקיבה. ומרוב שמחה על גילוי זה קרא לספר אור זרוע.

העובדה שהספר נמצא בארון הספרים היא לא מובנת ובהחלט ניסית.

שנים רבות לא היה כתב היד נפוץ. אותם פוסקים שציטטו את האור זרוע לרוב הביאו מובאות מכלי שני ושלישי או מ"קיצור האור זרוע" אותו כתב בנו של בעל האור זרוע.

כך כותבים בהקדמה בני משפחת לעהרין שהדפיסו את האור זרוע: "הכתב היה הימים הראשונים אצל הרב בעל הבשמים ראש מו"ה שאול בן מו"ה צבי הירש ז"ל אב"ד בעיר ברלין כאשר כתוב עלי לוח הספר בכתב אשכנז. ואחרי ימים שלח לעיר אחרת בלתי נודעת לו באניה ההולכת דרך הים והאניה נשברה וכל אשר בה. והכתב יד בתוכו טבע בים וגלוי עברו אשר על כן חברבורי מים יכסו פניו ודפים אחדים קרועים בקרבם. וד' הטוב אשר עיניו אל יראיו ומעשה ידיהם, הגין בעד הספר ההוא ולא נתנו לשלל לפני תהומות והצילו מרדת שחת. פנה לו שביל במים רבים וביארו עד גבול ארץ פריזא המערבי אשר על חול הים, וימן לו דיג אשר ראהו ומן הים משהו וביארו עד יהודי אחד תושב העיר לעממך והוא בשמע לשמע און תפארת אחי הגדול רבי שאול הובילו אל היכלו וימכרו לו בכסף מלא."

התגלגלות והישרדות ביאור הגר"א על ירושלמי זרעים

רבי ישראל משקלוב כתב בהקדמתו לפאת השולחן וכמה יגיעות יגע רבינו הגאון בירושלמי זרעים. הגיה אותו מאופל השיבושים וחידש שיטות עמוקות נגד הר"מ

המחבר פגעה בחלק מנכסיו, ביניהם השו"ת אותו כתב אביו. אלא שבדרך נס הוא ניצל "גם כי בער בו האש הגדולה ותאכל סביבותיו כשני פסקים לא כברה אש בתוכם ויותר הוא לבדו ויהי לנס ועליו יצדק לומר הלא זה אוד מוצל מאש".

אור זרוע לצדיק

הספר אור זרוע, הוא ספרו של אחד מרבותינו הראשונים, רבי יצחק בן משה שכיהן כאחד מרבני וינה לפני כאלף שנים לערך. את הסיבה בשלה קרא לספר בשם אור זרוע

והר"ש. גדולי עולם ראו בחיבור הגאון על הירושלמי את אחד החיבורים החשובים שהותיר לנו רבי ישראל סלנטר אמר כי חיבורו של הגאון על ירושלמי זרעים הוא פנינת הכתר גולת הכותרת לכל חיבוריו. הרב ניימארק מי שהוציא לאור את הפירוש כאן בארץ ישראל כתב:

"ואופן התגלותם ממש בדרך נס ופלא הכתב יד נמצא בידי חייתי טרף רוצחי ישראל פורעי הפרעות באוקריינא ובשעה שהיו עומדים לאיבוד פלא והפלא נס נגלה ממש קריעת ים סוף ראיתי בזה אות לטובה מן השמים קו אור מהאור החדש שעל ציון יאיר"

כתב היד נתגלגל ממקום למקום ונשדד בעלות השודדים על כמה ערי ישראל בשנים תרמ"ב תרמ"ג ובזכות רבנו החסיד זצ"ל נעשה לו נס ונפדה על ידי איש ישראל אבל לא בא אל המנוחה ואל ההדפסה ויתגולל עוד ימים רבים.

כתב היד היה כבר בידי המדפיסים בסלאוויטא בזמן שהדפיסו את הירושלמי בין השנים תר"ך ותרכ"ז ומשום מה הוא לא הודפס. כתב היד המתין והמתין עד שיום אחד - אבד ונעלמו עקבותיו.

הצער על הפירוש שהיה ואיננו היה גדול, ניסו לחפש אחריו והוא לא נמצא.

יום אחד הוא נמצא. שודדים פרצו לביתו של יהודי בבסרביה ושדדו משם את כתב היד. השודדים הציעו אותו למכירה ליהודי עובר אורח. הלה שהבין איזה אוצר השודדים מחזיקים ביד, נענה להצעתם. רכש את כתב היד ומידו הגיע למהדירי הירושלמי בוילנא.

בחודש אב שנת תרע"ג הופיעה קינה בעיתון המודיע על פירושו של הגאון שהיה ואיננו, קינה שפורסמה על ידי הגאון רבי בן ציון שטרנפלד אב"ד בילסק אף הוא זכה להחזיקו זמן מה על שלחנו לימים ניסה להתחקות אחריו שוב ולאחרו לשם הדפסה ובשנת תרע"ג הוציא כרוז הקורא לציבור

לחפשו ולהמציאו לידי מדפיסי ווילנא העומדים להדפיס את הירושלמי בלי שידע שכתב היד כבר הועבר לידיהם.

"מהמעט שהיה בידי ראיתי שהוא מבהיל הרעיון באריכות גדולה לא כדרך הגר"א שהוא מקצר בכל ספריו" ולכן אני מעתיר בדמעות שלישי אל כל מי שיש לו איזה ידיעה מהספר הקדוש הזה שיודיע תיכף למערכת המודיע או למדפיסים ראם כי המה בודאי ישלמו בכסף מלא בעדו כראוי בעד סגולה יקרה וחמדה גנוזה כזו, וגודל המצוה הלא מובן מאיליו וזכות הגאון הקדוש זצוק"ל יעמוד לו בזה ובבא ואם ח"ו לא יתן ידיעה כל מי שיודיע שמץ דבר מהספר הקדוש הזה בודאי עווננו גדול מנשוא הכותב בדמע על אבדן הסגולה היקרה הזאת...". זאת כשהפירוש כבר באמצע תהליך הדפסה.

שלה ספרך...

אחד מגדולי האחרונים שחי לאחר שריפת התלמוד לא היו לפניו תלמוד בבלי כי הרי הכל נשרף, אך הוא לא התיימש לקח את הר"ף עם פירושים שאותו היה מותר להדפיס, למד בעיון וחידש בו חידושים, מקשה קושיות ומתחך תירוצים, כשהרבה פעמים כיוון לקושיות הגמרא ותירוצים, לדברי הרמב"ם שאף עליו נגזרה גזירה, כך נדפס חידושי מהר"ם קזיס על הרבה מסכתות.

יום בשורה לעולם התורה היה היום בו הספר בו נדפסו שיעוריו של ראש ישיבת בריסק הגאון הגדול רבי משה סקולובסקי בספר "אמרי משה". הספר היה מבוקש בהיכלי התורה, כך שלקראת זמן חורף הזמינה ישיבת מיר עשרה ספרים, ואחר חנוכה הגיעה הזמנה לעוד עשרה ספרים, כשהקודמים היו בלויים וכבר לא ראויים לשימוש.

אחד מתלמידי ישיבת נובהרדוק באותם ימים ביקש מרבי משה את ספרו, אבל התנצל שאין באפשרותו לשלם

הליטוגרפיה של שנחאי

שנחאי הייתה עיר נטולת חוקים. ענפי תעשייה שונים פרחו בעיר באין מפריע, ביניהם ענף ההדפסות הפיראטיות. בהליך המכונה הליטוגרפיה נהגו לצלם ספרים קיימים בשיטה פשוטה וזולה. מה שגרם להוזלת מחיר הדפסת הספרים ואפשר להדפיס מספר רב של עותקים ובזול. עקרונית הוצאת ספר על ידי צילום הספר המקורי הוא מעשה פלילי אבל בשנחאי צילומים שכאלו התבצעו ולא במסתרים. חוקי העיר לא הכירו במושגים כמו אמנה בינלאומית או זכויות יוצרים. יזמים זריזים מהרו לנצל את המצב וביססו בעיר תעשיית דפוס המאפשרת לצלם כל ספר..

ככה יכלו בני התורה לצלם כל ספר שהיה ברשותם. קבוצה מבני הישיבה יצרה ועד הדפסה, כל עותק בודד שהובא מליטא הודפס במאות עותקים ולבני הישיבה הייתה הרווחה. ספריות שלמות ראו אור במפעלי הליטוגרפיה של שנחאי, ישיבת מיר ישיבת חכמי לובלין ישיבת תומכי תמימים כולם התעשרו בשפע רב של ספרים. "וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זִכְרוֹן לְפָנָיו לְיִצְחָי ד' וְלַחֲשִׁבִי שְׁמוֹ".

ישיבת מיר זכתה לסייעתא דשמיא מיוחדת במסעה הארוך ממיר לשנחאי. אחת הנקודות המפעימות במסע הבלתי יאומן היא עובדת הדפסת הספרים במזרח הרחוק. הנס החל כבר במיר, בימי הבהלה בהם היו כולם עסוקים באריזה ובמנוסה לווילנא, דאג אחד התלמידים לקחת כציידה לדרך גם את ספרי "אוצר הספרים" של הישיבה. הוא ארז את הספרים שיכול היה לקחת איתו ושכר עגלות שהובילו את הספרים לווילנא. הספרים נדדו עם בני הישיבה בכל מסעותיהם, קומץ הספרים לא השביע את הביקוש האדיר. ותלמידי ישיבת מיר לא חשבו כי מסין תבוא הישועה. מרכז תורני לא היה בשנחאי ולא בסין, ובני הקהילה, ידעו בני ישיבת מיר, לא יודעים הרבה, ועיקר מעיניהם במסחר. ההפתעה הראשונה המתנינה להם עם הגיעם לבית המדרש בית אהרון הם גילו בו ספריה נכבדה למדי של ספרי קודש בסיסיים. אבל הספרים לא הספיקו לכלל בני הישיבה, אליהם הצטרפו בחורי ישיבות מייסבות נוספות המחסור הקשה ונראה היה כי אין פתרון לבעיה שום בית דפוס עברי לא פעל בשנחאי. הפתרון הגיע מכיוון לא צפוי.

אותו גאון הצטער שתורת הירושלמי מונחת בקרן זוית, כמעט ואין דורש לה והחליט לפרש את הירושלמי. את פירושו החל לכתוב בשנת שמיטה, שכן ברוסיה אין משמעות לשנה השביעית

שם הציע את עצמו למנהל חשבונות. במסירות נפש ישב והגה בתורה יומם וליל, וכשאי מי היה דופק היה מכסה את הגמרא בפנקסי חשבונות. אם היה נתפס, את חידושי היו שורפים ואותו מגלים..

לבקר את הרב מפולטבה השוכב שם והוא חולה מאוד. הרב קרסילשיקוב. מי שידוע בכינויו הרב מפולטבה היה גאון גדול וכיהן כרב בפולטבה, כשהחלו הרוסים לרדוף את הרבנים, עבר לגור במוסקבה

את המחיר המלא. רבי משה העניק לו את הספר כמתנה. חלפו שנים ומלחמת העולם שטפה את אירופה, הותירה אחריה הרס רב. כשבאו אותם אודים מוצלים תלמידי ישיבת "תורת חסד" לשעבר, ורצו להוציא לאור שוב את ספרו של רבם גילו כי הנהרות ששטפו את אירופה לא הותירו ולו עותק אחד בודד של הספר. עותק אחד כן נותר לפליטה. בארץ הקודש אותו עותק שהעניק רבי משה לתלמיד המכונה 'הסטייפלר', תלמידי ישיבת גובהרדוק. שעלה לארץ הקודש הביא עימו את ספרו, וממנו שוב הופצה תורתו של רבי משה לרבים.

תחב את המדחום לפיו של הרב והתכופך "לסדר" את הגרביים

ועוד דוגמא לספר שניצל בסייעתא דשמיא, אם כי נדרשה מסירות נפש של ממש כדי להוציאו לאור עולם, סיפור הצלתו של "התבונה", באורו של הרב מפולטבה על הירושלמי. עדות ניצחת לנצחיות התורה ללימוד וחידושי תורה בכל מצב ובכל זמן מאחורי מסך הברזל גם כשלא נראה סיכוי כלל שהספר אי פעם יודפס ויופץ. הרב צבי בורנשטיין מפורסם כמי שהקים את הארגון "אל תידום", משנתו הייתה כי אם הגויים כופים עלינו יהדות של דממה, עלינו להפר את השקט הזה בזעקה. פעמים רבות נכנס לרוסיה הקומוניסטית במסירות נפש של ממש כדי למול יהודים. לא אחת הבריה במזוודתו תפילין וספרי קודש כדי להרוות את צמאונם של אותם יהודים שנולדו לתוך הקיפאון הסובייטי. הוא לא חשב כי ייאלץ להבריה במזוודתו ספרים גם בדרכו חזרה.... מרוסיה אל ארצות החופש.

באחד מביקוריו במעצמה הסובייטית לחש על אוזנו הרב לוי, רבה של מוסקבה כי כדאי שיגש לבית החולים העירוני

ומרוב חיבובו את המצווה החליט לעסוק בהלכותיה ולפרש את הירושלמי על שביעית. את חיבורו כתב באין ספרים לבד מהירושלמי עצמו, ככה בתנאים לא תנאים הצליח להוציא תחת ידו פירוש המאפשר לכל לומד ש"ס להבין ולהבין את הירושלמי. רבי משה פיינשטיין כתב: "הפירוש אשר נכתב ברוסיה תחת שלטון הקומוניסטי הוא מופת"

כשהגיע הרב בורנשטיין לבקר את הרב מפלטובה מצא אותו במצב קשה מאוד, כמעט וגוסס. מתחילה לא הכירו הרב, אולם משהציג את עצמו ואמר לו 'זה אני, צבי המוהל', חיך. והוסיף "תסתכל סביב אם אף אחד לא עוקב אחרך". הוא הזהיר אותו: "כל איש עלול להתגלות כאיש בולשת, גם אם הוא נראה כאחות או רופא.

משהיה בטוח שאין איש שם על לב הוריד את קולו ולחש: "מתחת לכרית נמצאים חידושי התורה שלי על הרמב"ם". היה זה כתב יד קטן שהצליח הרב להבריח עימו מביתו אל בית החולים. הוא סיפר לרב בורנשטיין כי יש לו כתבים נוספים, חיבור של עשרים כרכים על ירושלמי הנמצאים בביתו שלבלינגרד, אלא שהבת למרבה הצער קומוניסטית..

"אני רוצה שתיתקח איתך את כתב היד" ביקש הרב מהרב בורנשטיין, "תציג כאילו אתה רוצה למדוד את חומי, תמשוך את המדחום מתחת לכרית, ויחד עמו תוציא את כתב היד, בזהירות".

הרב בורנשטיין התכופף הוציא את המדחום שלף גם את כתב היד, תחב את המדחום לפיו של הרב והתכופף "לסדר" את הגרביים. במהירות תחב את הכתבים לתוך הגרביים כשהוא רומז לרב בעיניו שהוא אכן הצליח להוציא את כתב היד. העיניים של הרב התחילו לזרוח. פתאום אמר: "רב צבי תבטיח לי שאתה מתחייב להדפיס את כתב היד".

"להדפיס?", רבי צבי נבהל,

"איך אני יכול להבטיח דבר כזה? אולי יאסרו אותי, אולי הרוסים לא יתנו לי לצאת עם כתב היד. איך אפשר להבטיח דבר כזה?" הרב הרגיעו ואמר לו שלא לך התכוון, אבל שיבטיח לו שאם יצליח לצאת עם כתב היד מרוסיה, אזי ידפיסו. והוסיף: "אולי תצליח להוציא גם את הכרכים העבים של פירוש ירושלמי"

הרב עצם את עיניו ואיחל לרבי צבי הצלחה. שוב פקח עיניים ואמר לו: "תדע שאת כתיבת עשרים המסכתות כתבתי במסירות נפש" עוד סיפר לו על תשוקתו לירושלים, אבל כיוון שלצאת מרוסיה לא היה ניתן, שיך את געגועיו על ידי לימוד תלמוד ירושלמי.

הלילה חלף, בבקר השיב העילוי מפלוטובה את נשמתו ליצרה בטוח בבוא עולם שבקשתו תתמלא.

אחר זמן מה עזב הרב בורנשטיין את רוסיה כשעל כתפו פלסטר רחב. הרוסים חשבו שהפלסטר מכסה על פצע, לא ידעו שהוא מכסה על החלק השני של ספר "תבונה" שהצליח להגיע לאמריקה שם נדפס.

גם את יתר הכתבים ניסה להציל וכך סיפר:

"עשרים כרכים הכיל כתב היד שלא הצלחתי להוציא מרוסיה נתפסתי ועוניתי. ששה עשר שליחים שלחתי השליח השבעה עשר הרב יעקב פולק רב בית הכנסת שומרי אמונה בבורו פארק.. נסע חמש פעמים באותו ענין תודה להשם הצליח להוציא את הכרך הראשון על מסכת ברכות על ידו באה ראשית ההצלחה. הצליח להוציא את החלק הראשון של כתב היד...."

הספר כשהוא מקבל הסכמות נלהבות מגדולי ישראל כמו מרנן רבי משה פיינשטיין והגרי"ש אלישיב צוק"ל.

הספר פאת השולחן הוא סיפרו של רבי ישראל משקלוב על המצוות התלויות בארץ.

בעת הדפסת הספר פרץ בארץ מרד הפלאחים. שליט

מצריים הטיל חובת גיוס כללית על יושבי הארץ, והערבים - התנגדו והתמרדו. הם אמנם התנגדו לשליט מצרים, אבל הפרעות היו ביהודים. הערבים פרעו הרוסו ובזזו, בדרכם נכנסו לבית הדפוס של רבי ישראל בק קרעו והשחיתו את כל הנקרה בדרכם.

הספר פאת השולחן ניצל. הוא היה על מכבש הדפוס שם לא חיפשו הפורעים...

הכלבים לא אומנו להריח תורה

מפורסם הוא ספרו של מרן רבי יחזקאל אברמסקי צוק"ל, "חזון יחזקאל" על התוספתא.

הספר התחבר ביגיעה עצומה. חלקו בתוככי הכלא הרוסי. שם חסך הרב אוכל מפיו כדי "לקנות" ריבועי נייר דקיקים לכתוב עליהם את פירושו.

החיבור נכתב אבל לא הודפס. הרוסים חששו מספרי קודש מודפסים המוכיחים כי יש תקווה ליהדות רוסיה. ארע ופעם בעת שהתכנסה בבית הרב אספה בה דנו איך אולי בכל זאת כן ניתן להדפיס את החזון יחזקאל, דפקו שוטרים על דלת הבית והחלו לחפש אחר כתב היד.. הם לא שמו לב לסבתא שיצאה מהבית, נושאת עימה את כתב היד מוסתר בצעיפה. הרב חיפש דרך להוציא את כתב היד מעמק הבכא הרוסי, בארצות החופש יוכלו להביאו לדפוס.

יום אחד נקשה אישה על דלת בית הרב. משאלתה בפיה. רוצה היא להבריא את הגבול, מסוכן להישאר ברוסיה, אבל לחצות את הגבול זהו מעשה הגובל הפיקוח נפש. היא רוצה ברכה מהרב, שתחצה את הגבול לחיים ולשלום.

זו הייתה ההזדמנות לה חיכו. הרב אברמסקי העניק את ברכתו וביקש שתיטול עימה את הפרוש היקר. האישה הסכימה, תפרה את הכתבים לתכריך ארוך אותו ליפפה על גופה.

אחר זמן מה, בבית הרב התקבל אות כי הכתבים נמצאים

במקום בטוח. עשרות שנים חלפו, הרב אברמסקי הוגלה לסיביר, השתחרר. שהה באנגליה ועלה לירושלים.

יום אחד נכנסה אישה לבית הרב. הציגה את עצמה. ספרה את הסיפור המלא איך באמת ניצלו הכתבים:

קבוצה בת שלושים אנשים לערך התקברה אל הגבול הרוסי, עיניהם אל החופש, ביניהם היא, גופה עטוף תכריך כתבים. החופש היה כמעט במרחק נגיעה, כששוטרי הגבול גילו אותם. מורה הדרך נתן לבורחים הוראה להתפזר, הוסיף המלצה, שכל אחד ינסה להבריח את הגבול בעצמו.

האנשים החלו לברוח מחפשים מקום מסתור, אבל החיילים הרוסיים לא ויתרו. היא שכבה תחת ערמת אלומות קש, מציצה, מהחורים ולחרדתה לא הייתה גבול כאשר ראתה את החיילים מסתובבים עם כלב ענק שמרחרח סביבה..

הכלב רחרח רחרח ו.. שתק. היא הייתה בטוחה כי עוד רגע והיא נתפסת, אבל הכלב המשיך לשתוק. החיילים פנו לאלומה הסמוכה ולקול נביחות הכלב שלפו מתחתיה את אחד הנמלטים..

היא המשיכה לשכב תחת ערמות הקש עד שהחיילים היו משוכנעים שתפסו את כל חברי הקבוצה, ועזבו את האזור. אחר זמן מה היא קמה "והגניבה" את הגבול. שלושים אנשים מנתה הקבוצה, רק חמישה חצו את הגבול, וגם "החזון יחזקאל".

האישה הגיעה לווילנא עם הכתבים יקרי הערך ספרה לרבי חיים עוזר את הסיפור. הוא שמע ונענה "ודאי שהכלבים לא מצאו את מקום מחבואם של האישה והכתבים, הם אומנו להריח אנשים הם לא יודעים להריח תורה..."

ארון הספרים היהודי עמוס וגדוש. עם זאת יש ספרים שלא נמצאים בידינו עכשיו מחמת אורך הגלות. ויש ספרים שעצם קיומם בארון הספרים מהווה נס של ממש.

משפט המועדים

הרב הנאמן רבי שלמה גולדשטיין שליט"א

זמן כותן תורתנו

עליונים ששנו ותחתונים עלו, בקבלת פלה כתבת חתן
(פיוט לאחר האזהרות במוסף לשבועות)

לוחות הברית כתובת החתן

בקבלת כלה כתובת חתן, דהיינו הלוחות הם הכתובה, [מפרשים], כן הוא הגירסא הישנה כמ"ש במחזור ויטרי סימן רפז: ונתן לה את התורה היא כתובת החתן. וכן בסידור משנת תפ"ז כתוב: בקבלת כלה כתובת חתן. אך לאחר כך שונה הגירסא 'בקבלת תורה הכתובה מסיני' [וכתב בסידור רדלעיהיי שבכל כתבי יד הגירסא 'כתובת חתן' ובמחזור רבא נדפס הגירסא מכ" בסוגריים, ובאמת יתכן שגם הגירסא 'הכתובה מסיני' הוא באותו כונה שהתורה היא 'כתובה']. ובתשב"ץ קטן סימן תסה: וכמו שנאמר ויכתבם על שני לוחות אבנים ויתנם אלי כך החתן חותם ונותן הכתובה מידו. וכתב עוד: כשמשה רבינו קבל התורה היתה הכלה והחתן זה הקדוש ברוך הוא. וזהו שסיד הפייטן בקבלת כלה כתובת חתן. ובאבן עזרא [שמות כה טז] ונתת הלוחות הם העדות כאילו הם כמו שטר כתובה, והם לוחות הברית. ע"כ. וכ"כ מהרח"ו בספר עץ הדעת טוב [כי תשא]: והלוחות במכתב אלקים היה כענין שטר הכתובה שאז היא נשואה גמורה וכן נראה מלשון רז"ל כי שבירת הלוחות היא שבירת שטר הכתובה וכוונדע. ע"כ. ועל דרך זה חיבר מהר"י גא"א הכתובה הנאמרת בעדות המזרח קוב"ה וישראל ואורייתא.

וכן אמרו במדרש [שמו"ר מג,א וע"ע בדברים רבה עקב ג,ב]: מה עשה משה נטל את הלוחות מתוך ידו של הקדוש ברוך הוא כדי להשיב חמתו, למה"ד לשר ששלח לקדש אשה עם הסרסור הלך וקלקלה עם אחר, הסרסור שהיה נקי מה עשה נטל את כתובתה מה שנתן לו השר לקדשה וקדעה אמר מוטב שתדון כפנויה ולא כאשת איש, כך עשה משה כיון שעשו ישראל אותו מעשה נטל את הלוחות ושברן כלומר שאלו היו רואין עונשן לא חטאו, ע"כ. [ומה שנראה שמתקדשת

לפנים בישראל על הגאולה ועל התמורה שלף איש נעלו ונתן לרעהו, בביאור הפסוק כתב מהר"ט [על הר"ף קדושין] שהסודר קנין לעצמו שמסירתו הוא הקונה וזה כמו סיטומתא שקונים כפי המנהג כך היו רגילין להקנות בו כדכתיב וזאת לפנים בישראל וכו' לקיים כל דבר. ובשו"ת דבר אברהם [א,א,ג] חיוק בזה שיטת החתם סופר שסיטומתא הוא קנין מן התורה. וכתב שיסוד גדול לזה מירושלמי קידושין וילקוט רות, שקנין חליפין כל עיקרו מנהג הוא ונשתנה עניינו מזמן לזמן בהשתנות המנהג, וכ"כ הרדב"ז [ח"א סי' תק"ג] ע"ש. [ומכאן הוכיחו מהרשד"ם [ח"ו"מ נט] ופנ"י [קדושין ג.] כדעת הש"ך שאין קנין חליפין לגוי שהרי הכתוב אומר וזאת לפנים בישראל כו'. וליישב דעת רבינו תם שסובר שנוהג חליפין בגוי כתב הבית מאיר שרק כששניהם גוים אינו מועיל וכשאחד ישראל מועיל. והתומים [קכג,ב] כתב שאינו קושיא לרבינו תם כי המנהג היה כן בישראל דגוים לא נהגו בו כי משפטים בל ידעום, ולכן נאמר וזאת לפנים בישראל ולא סתם וזאת בישראל]. וכבר האריכו בזה מה נקנה שם הלא מדובר בגאולת השדות ונישואי רות, וביאר הרמב"ן [ויקרא כה, לג]: כי היה לפנים בישראל כשצריך אדם למכור שדהו שיבא הקודם בירושתו ויקנה אותה, והוא הנקרא גאולה, שנאמר קנה לך את שדי אשר בענותות כי לך משפט הגאולה לקנות, וכן מפורש שם בענין בועז. ונראה בעיני שהיו דנים לו דין קדימה, כאשר הנהיגו לנו רבותינו בדין דבר מצרא, והיו קונים מן הגואל הראשון בקנין סודר כמו שעשה בועז (שם שם ח), ע"כ. [ובאבנ"ז יו"ד תנט-ס הביא שנחלקו בזה אם בגאולת קרובים חוזר למוכר הקרוב או שהוא שייך לגואל]. ואמנם מה שהיה שייך בכלל השדה לרות ונעמי כתב הפני יהושע [קדושין ג.]: דהגואל היה הקרוב וראוי לירש את מחלון היה השדה ברשותו אלא כיון שהיה לרות

בכתובה יש שמפרשים על פי מה שנראה בהלכות גדולות [סי' מ] שכתב: אסיר ליה לבר ישראל למנסב איתתא עד דמקדש לה בכספא או בכתובתא או בביאה, ומשמע שהכתובה נחשב כקדושי שטר, ובסידור רס"ג כתב הנוסח: אריסת לי ומקודשת לי אנתי פלוניא בת פלוני לדילי אנא פלוני בר פלוני בהדין כסא ובמה דאית ביה ובהדא כתובה ובמה דכתיב בה. אח"כ הוא לוקח את הכתובה בידו ומסרה לאשה ואומר סבי כתובתך בידיך דתיעלין בה לרשותי כדת משה וישראל. ע"כ. וכ"כ בארחות חיים שמוסר בפני ב' עדים הכתובה שאם לא יועילו הכסף יועיל בשטר, ע"כ. אך בזמנינו לא יועיל כי לא נכתב לשמה שלוקחים כתובה מודפסת].

וענין 'כתובה' אינו דוקא למאתיים שזהו 'מוהר הבתולות' שבה נחלקו תנאים והפוסקים להלכה אם הוא מה"ת [הארכנו בפרשת וישלח], אלא לכל המפורט בנוסח הכתובה שאר כסות, כמבואר בפרטי המצוות על סדר ההלכות לרמב"ם מצות אישות: 'לישא אשה בכתובה וקידושין'. והרי הרמב"ם סובר כתובה דרבנן, ובבאור הגר"א [כו,ז לענין פילגש] כתב: ואף לת"ק לאו דוקא כתובה אלא כל תנאי כתובה כגון שארה וכו'. וכן ביאר באבן האזל שע"כ צריך לומר דכאן אין כונתו לכתובת מנה ומאתים אלא להתחייבות שמתחייב הבעל מצדו להאשה, וכמש"כ הרמב"ם שמתחייב בעשרה דברים שיקדש אותה ויתחייב לה בכל חובות הבעל לאשתו. [ועי' במשאת המלך סימן ק"ע דגדר תקנ"ח בכתובה היא באמת שכך קבעו המטבע של נישואין דכמו דצריך אירוסין ונישואין אף כתובה צריך מדרבנן, וכל שלא כתב כתובה מדרבנן הו"ל חסרון בנשואין].

קנין סודר במגילת רות

במגילת רות נתחדש קנין סודר וזאת

שיעבוד כתובתה מיקרי נמי שדה שלה. ובטעם שהיה שייך נישואי רות להשדה כתב האברבנאל פרשת כי תצא: רוצה לומר כאשר תקנה השדה ראוי גם שתקנה עמו אשת המת לפי שהיא גם כן מוכרת הנחלה ויש לה גם כן חלק בה ולא תמכור אותה כי אם אל מי שישאנה לאשה. כי שני הדברים יתחברו האשה והשדה, ע"כ. והאלשיך כתב: שעל ידי קניית הנחלה נעשית לי מעין זקוקה להקים שם המת על נחלתו. ובפנים יפות והמקנה קדושין כא: והמלב"ם על רות ביארו על פי שיטת הרשב"א שמבואר בגמרא שיש דין הקרוב קרוב קודם וכתב הרשב"א שזה לעיכובא שרק הוא יכול לגאול ולא מי שבא אחריו. וקשה היאך בועז גאל וכתבו שזה עצמו הטעם שקבל קנין שזכה לו ע"י קבלת קנין שיהיה עומד במקומו וכחו ככחו. [ואינו נחשב קנין דברים כמו שהביא הרמ"א [ח"מ קעא,א] בדבר שיש בו כדי חלוקה ונתרצו שלא לחלוק ועשו קנין דיש לו זכות בכל החצר כדי לברר חלקו והקנה זה הזכות לחבירו חל ע"י הקנין וכן כאן כיון דהיה להגואל זכות בזה הנכסים כדי שיהיה שלו יכול להקנות כדי שבועז יזכה אותם, ציץ אליעזר [יג,צח] בשם חבל יעקב ע"ש באריכות]. ובדעת הרמב"ם [שמיטה פ"א ה"ח] י"מ שחולק על הרשב"א שהמאחר יכול לגאול. ולפי זה צ"ל שעכ"פ כדי שלא יכול לחזור בו עשו קנין שיאבד זכות גאולתו. ועמדו עוד שהרי שדה אחוזה נגאל רק לאחר ב' שנים ואסור מה"ת לגאול לפני שעבר ב' שנים מהמכירה כמבואר במשנה בערכך וכאן היא מכרה כששבה משדי מואב בתוך ג' חדשים וא"כ היאך מותר לגאול השדה, ונחלקו בזה השורש ישי להרב אלקבץ והמשיב נפש להב"ח האם קרובים יכולים לגאול בתוך ב' שנים, [והגר"פ על הרס"ג פרשה מ האריך בזה מדברי החזקוני פרשת בהר ואכמ"ל וע"י בדרך אמונה ביאור הלכה שם]. ומחמת קושיא הנ"ל כתבו המשיב נפש והאגרת שמואל שבאמת עדיין לא מכרה את השדה ורק היה קדימה כשרוצה בעל השדה למכור יבוא הקרוב ויקנה במקום הקונה כדי שלא לאבד הנחלה, ובעיני דוד כתב שזה מפורש בדברי רש"י שכתב על פסוק כי גואל אתה: וחמותי ואני צריכות למכור נחלתנו ועתה עליך לקנות קנה גם אותי עמה שיזכר שם המת על נחלתו וכו'. ומש"כ מכרה הכונה שעומדת למכור. [וכ"מ ברמב"ן הנ"ל].

קנין סודר בכתובה – טעמו ועשייתו על ידי העדים

טעם עשיית קנין סודר בחופה ואופן עשייתו על ידי העדים - הקנין בכתובה כתב

הרמ"א [אה"ע סימן סו] שאין לעדים לחתום הכתובה רק לאחר שקנו לפניהם, ויש מקומות שמקילים בזה. והגר"א תמה מדוע צריך קנין ולא מספיק שיאמר כתבו וחתמו. וי"מ בדברי הרמ"א שכיון שבנוסח הכתובה כותבים 'וקנינא' צריך לכתבו לאחר הקנין וע"ז כתב הרמ"א יש מקילים, ובמנחת פיתים הביא מהרמ"ע סי' סה שאם כתבו וקנינא ולא קנו הרי הכתובה פסולה משום מזויף מתוכו, [הובא באוצה"פ וכתבו עוד שבעצם לאחר שכיום עושים קנין הרי לא אומרים לעדים כתבו וחתמו נמצא שזה מעכב]. והנה על עיקר הכתובה החיוב חל מאליו וגם משתעבד הנכסים, רק על התוספת כתובה והנדוניא צריך קנין, ועל ההתחייבות בשעת קדושין א"צ קנין להתחייבות משום שהן הן דברים הנקנין באמירה כמבואר באה"ע סימן נא [ובפת"ש הביא שבנו"ב נחלק עם חתנו האם זה קנין מה"ת או תקנת חכמים]. ובשעת נישואין נחלקו בזה הראשונים, שיטת הטור בשם רב האי שאין צריך קנין משום שתנאי כתובה בכתובה והן הן דברים הנקנין באמירה, וכן הוא שיטת הרמב"ם וכן פסק השו"ע. ושיטת המרדכי שצריך קנין משום שמה שנקנה באמירה הוא רק בשעת קדושין והובא ברמ"א. [וע"י ביהגר"א שכ"ה שיטת הר"ן וע"י ב"ש סי' נא].

זמן הקנין והחתימה - בשביבי אש [סימן ג] ובאוצה"פ שם הביאו בארוכה בבירור המנהגים אם לעשות הקנין וחתמת העדים לפני החופה והקדושין או תחת החופה לאחר הקידושין. ושני המנהגים יסודם בהררי קודש בשו"ת מהר"ם מינץ סי' קט ובשו"ת מהר"י ברונא סי' צד. וי"מ שקנין קודם הקדושין לא מהני כלל שלא שייך חיוב כתובה קודם קדושין, אגרו"מ (ח"ד קה), וכן שהרי כתב לאינתו, הגרש"ז אויערבאך. אך כבר כתב הערוך השולחן [אה"ע מה כ] במפורש: ואם דרך כל אנשי העיר שכותבין הכתובה קודם הקדושין כמו שהמנהג פשוט אצלנו. ומה שידוע ומפורסם בשו"ת אגרות משה [אה"ע דק] כתב שלא מועיל וכתב: וא"כ הוא ראיה גדולה מתוס' שבזה"ז דמקדשין תחת החופה אין לכתוב הכתובה ביום אם החופה תהיה בלילה דתהיה מוקדם אף שעסוקין באותו ענין, ע"כ. והנה הוא פלא שיכתוב נגד המנהג הפשוט שבערוך השולחן שכידוע נהג כמותו. ואמנם באמת מדוע לא הזהיר ביותר מזה שלא לכתוב הכתובה לפני האירוסין רק הזהיר על ביום ובלילה וע"כ שגם לדבריו מועיל לכתוב קודם. שוב שמעתי מעד נאמן ששמע מכמה וכמה אנשים שמרן הגר"מ פיינשטיין סידר אצלם חו"ק וחתמו הכתובה באולם לפני

היציאה לחופה. וכן אצלו סידר הגאון רבי ראובן פיינשטיין שליט"א וחתמו באולם. וכל זה מבואר שאם הכל באותו ענין אין בכך מיחוס. ובכל אופן העיקר שיהא הקנין וזמן הכתוב בכתובה באותו יום [ואף אם החופה ביום וקנו בלילה פסול משום שכתבו וקנינא והוא שקר, רמ"ע סי' סה. אך אם כתבו זמן של הלילה ולבסוף הספיקו לעשות ביום כשר ע"י עזר מקודש ובשו"ת להורות נתן ח"ו סי' קטז]. ולכן נוהגים למעשה כשמתאחר השעה וכבר נכתב הכתובה ביום הקודם עושים קנין וסגי בזה אף שהחופה בלילה. וכן האריך הרדב"ז (ח"ד סי' קעד) שיש לעשות הקנין ביום ואם לא עשו הקנין ביום כשר רק אם עסוקין באותו ענין עד הלילה.

נתינת העדים קנין הסודר - דנו בזה אם הוא מגדר שליחות שנותנים עבורו או שאין צריך בזה דין שליחות אלא כמו שיכולים לתת כסף בעבור אחר כמו כן נותנים סודר עבור אחר [-דין עבד כנעני], ונפק"מ לפי הסוברים שמועיל קנין חליפין בשל גוי האם מועיל בזה סודר העדים שהרי אין לגוי שליחות. כתב בשו"ע [ח"מ קצג,ג]: אם הקנה אחד כלי למוכר עבור הלוקח קנה, ומבואר עוד שמועיל גם בשבת [סי"א], והקשה הקצות (סק"ט) הרי אין שליח לדבר עבירה גם בדברנן, וכתב שאינו מדין שליחות וזכירה אלא מדין עבד כנעני, וכן כתב בסימן קכג במה שמועיל גם בשל עכו"ם שהוא מדין עבד כנעני ולא מדין שליחות, וכ"ה ביד רמ"ה (ב"ב קסז): שזה מדין עבד כנעני. [ודנו שהרי הרמב"ם לא הביא עבד כנעני בממון, ובסוף הלכות מכירה כתב שאם קנו מידו בשבת כותבים ונותנים וקנו מידו היינו בקנין העדים הרי שמועיל גם מדין זכיה ושלחות, אלא שבאמת הדרישה (קצ) כתב שהרמב"ם בדין זה שהעדים קונים עבורו כתב דין עבד כנעני בממון. וע"י קה"י (קדושין סי' כט) ובח"י הגר"ש (קדושין סי' ג) שדנו בזה אם סודר הוא בגדר מעשה קנין כמשיכה והגבהה ולא שייך בזה עבד כנעני או שהוא מדין תמורת המקח ושייך בזה עבד כנעני, ובגדר קנין חליפין אם הוא מעשה קנין לא שייך לדין עבד כנעני ואם הוא תמורת החפץ שייך בזה עבד כנעני]. אך בספר העיטור [קנין יא:] הביא בשם רבינו האי ורבינו אפרים זצ"ל שהוא מדין שליחות דקיימא לן זכין לאדם שלא בפניו. ע"כ, הרי להדיא שזה מדין זכיה. וכן רבינו ירוחם (כב ח"א נה). כתב: גוי קונה בחליפין ודוקא על ידי עצמו אבל לא על ידי אחר דאין זכין לגוי. ע"כ. הרי להדיא שזה מדין שליחות [ובדברי התוס' פי' הקצות כהט"ז שתלוי בכתובה אך ברי"ו מפורש שלא מועיל כלל].

לקראת חג מתן תורה: מרן הגאב"ד הגר"מ גרוס שליט"א במסע חיזוק ב'קהילת בני התורה נתיבות'

מסע חיזוק מרומם התקיים בקהילת בני התורה בעיר נתיבות, במסגרתו מסר מרן הגאב"ד שליט"א שיחת חיזוק והכנה בבית הכנסת המרכזי "תפילת חנה" וקיבל את בני הקהילה לעצה ותושיה.

במשך כשעה האריך הגאב"ד שליט"א בדברים יסודיים על קבלת התורה באהבה, כשהמוני המשתתפים צובאים על דלתות בית הכנסת שהיה צר מהכיל.

לאחר משאו, פנה לגני הבנים עטה"ק "נתיבות אשר" הממוקמים בסמיכות לבית הכנסת, שם נועד עם ראש הכולל הגאון רבי אפרים נחום שיף שליט"א המוסר נפשו למען בני הקהילה.

במסגרת מסעו, קיבל הגאב"ד שליט"א סקירה נרחבת על התפתחות הקהילה ועל עשרות המשפחות העומדות לקבוע את מגורם בכל שכונות העיר, מתוך פריחה חסרת תקדים ומעוררת השתאות. הגאב"ד שליט"א קיבל לידיו רשימות סדורות עם פרטי המשפחות והאברכים והביע קורת רוח מרובה מהתפתחות המקום תורה המובחר.

קבר רחל: המשגיח הגה"צ רבי משה דוד לפקוביץ' שליט"א במעמד תפילה מרטיט

לאחר שנים ארוכות שבהן לא פקד את המקום, הגיע המשגיח הגה"צ רבי משה דוד לפקוביץ' שליט"א לתפילת ראש חודש מרגשת בקבר רחל, המשגיח הזכיר בדמעות שליש את זעקתו ההיסטורית של מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל "אמא, אל תפסיקי לבכות", ועורר את הקהל לתפילה וזעקה לאור רדיפת עולם התורה וההתנכלות לבני הישיבות הקדושות.

שכונת 'גני איילון' אחיסמך: מעמד 'הכנסת ספר תורה' להיכל 'בית המדרש החדש'

בית המדרש החדש. עם סיום המעמד פנו בני הקהילה לסעודת מצוה שנערכה ברוב פאר והדר באולם סמוך, במהלכה נשאו דברים נרגשים המרא דאתרא הגרע"ש היימן שליט"א, הגר"א ברוידא שליט"א, הגאון ר' יחיאל מנדלזון שליט"א מחשובי המתפללים, הגאון רבי מנחם ברסלויער שליט"א מרבני ישיבת דרכי שמואל ב"ש והמנהל החינוכי בת"ת, והרב הגאון רבי נסים בוסו שליט"א ראש כולל 'אביר יעקב'. המעמד הונחה בטו"ט ע"י הרה"ג רבי ישראל הימלפרב שליט"א, כאשר כולם מודים לה' על הזכות הגדולה בהכנסת ספר התורה, לצד כלל ההתפתחות המרשימה והתרחבות הקהילה הנמשכת כל העת.

אסיר עולם התורה בעבר הרה"ג ר' מאיר בורודיאנסקי שליט"א, וסובבה ברחובות קריה בהשתתפות קהל רב והמון חוגג, לעבר היכל

מעמד אדיר של שמחת התורה התקיים ביום שלישי בקרב קהילות בני התורה בשכונת גני איילון - אחיסמך עם הכנסת ספר התורה שנתרם בשותפות על ידי בני הקהילה להיכל "בית המדרש החדש" ברח' שבט מנשה באזור שלב ב'.

מעמד זה הוא אבן דרך נוספת בהתפתחות העצומה והמבורכת של קהילות בני התורה בשכונה, כאשר יחד עם קהילת ביהמ"ד דרכי שמואל בשלב א', ניצב כעת גם "בית המדרש החדש" המיועד למשפחות מאזור שלב ב' וג' בתנופה עצומה ובימים אלו נשלמים ההליכים לקראת הקמת משכן קבע מפואר ורחב ידיים א"ה.

תהלוכה מרשימה יצאה מבית משפחת

מודיעין עילית: הגאון הגדול רבי זבולון שוב שליט"א בשיחת הכנה מיוחדת במכנה "אור תורה" לצעירים מצוינים

עם פרוס שלושת ימי הגבלה הגיע הגאון הגדול רבי זבולון שוב שליט"א למכנה לצעירים מצוינים "אור תורה" שבשכונת חפציבה במודיעין עילית, שם מסר הגאון הגדול שליט"א שיחת הכנה יסודית לקראת יום מתן תורה, ולאחר מכן שיבץ את רבני המכנה על פועלם בהצלחת בחורי החמד.

ויאמר לקוצרים ד' עמכם: הגאון הגדול רבי נתן הכהן קופשיץ שליט"א בקציר חיטים

לקראת חג הפסח תשפ"ז הבעל"ט התקיים השבוע קציר חיטים בשדות הישוב 'מבוא חורון' בראשות הגאון הגדול רבי נתן קופשיץ שליט"א. הגאון הגדול שליט"א ביקש להתאמץ בעצמו בקצירת החיטים ופיקח מקרוב על המלאכה.

מכבי עוצרת את השעון המתקתק

הידעת? רבע מהציבור בישראל במצב של טרום סוכרת

מכבי כאן בשבילכם עם מגוון שירותים וסדנאות שיעזרו לכם למנוע סוכרת

הפחתת סטריס
מגוון טיפולים
במכבי טבעי

הימנעות מעישון
מגוון סדנאות
להפסקה ומניעה

תזונה נכונה
ייעוץ וליווי ומגוון סדנאות
לאורח חיים בריא

התעמלות
מגוון פעילויות בריאות
ב-25* ש"